

I-6

THESE ARE THE

RECORDS

OF THE

RECORDS

OF

THE

RECORDS

OF

THE

RECORDS

+

El Capitulo de los Herbolgers
de la Tuensa de Culla
(1345 - 1767)

Libre III.

Taula dels Rubriques dels capitols
dels herbatges de tota la Cinenca
de tulla

1ma De comptar los herbatges — 2

Itj. l'orde que sea de tenir en les or
les no obstant los herbatges de tulla — 3

Itj. dels vedadors que los herbatges puguen
fer gracia —

Itj. Detallar arbres nous y de mes —

Itj. que no puguen fer corda y altres —

Itj. Demuges emiguany de omens estrangers —

Itj. De mallades i comes —

Itj. Dels de cresos —

Itj. De començament de herbatges —

Itj. De frau y pena dels bestians de la
Cinenca al comptar — 7

Itj. de la pena cometen los bestians de la
Cinenca en la vedoria — 7

It. Si alze sera agreujat per los criatsjants	7
It. Demig' guany	8
Ana d'invent demig' guany	9
It. De miges de porchs	10
It. De criatsjar besties de albarda	10
It. De compra fraudalosa ment	11
It. Dels drets dels herbatges	12
It. Dels bestiar dels pastors	12
It. De calonies als conuehins	13
It. De la mesura dels abeuradors sia fets de loany	13
It. Dels conuehins que hanjan en les ba- de esparguem y montardit	14
It. Dels fraus que fan les besties de Albar- da que son herbatjades	14
It. Dels mallades y del prati que an de tenir a quelles	15
It. Quels herbatjadors suguen fer gracia della mitat de les calonies	15

	Itj. del pesadors de farina. —	16
	Itj. del dia que son tenguts anar a fer los contes y a de cobrar los capitols —	16
	Itj. de herbatjas bestes de Albanda —	17
	Itj. Del modo que es deu hauchinar —	17
	Itj. De vendre justes a homens es fransys —	19
	Itj. anjadimens de la justa —	20
	Itj. De metre herbatjador. —	21
	Itj. De anar als contes y millorment de dit capitols. —	22
	Itj. Del salari dels mullers —	22
	Itj. De la lleuda dels bestes y man festas a quella. —	22
	Itj. De la misna que poden fer los llochs en los abeuradors —	23
	Itj. De vendre dita lleuda. —	24

Itm. De la concordiensa de les colonies	26
Itm. De abatre bellotes y millonament de dit capitol	27
Itm. De les colonies esites	27
Itm. De coltures en la terra de herbatge	27
Itm. De sites de camins	29
Itm. De metesoch	29
Itm. De braure justa portant crivalltes	31
Itm. De saltar justa	31
Itm. De cordalers frontalers	32
Itm. De portar lo patre dels capitols als contes qui s'enten	32
Itm. De veheris de algun lloch que ani ran a estar a altre lloch	32
Itm. De la serrada de cristabell	33
Itm. De la pena de dita serrada	33
Itm. De les veheris de la financa que se non carnicus son dita finansa	33

Itj. dels carnicés —————	34
Itj. que no paguen lleuda sino aquells que passen per lo cloch —————	34
Itj. que los messagers tinguen 100. cents caps de bestiar —————	35
Itj. dels messagers que an de anar als contes —————	38
Itj. dela mesura del menjat —————	36
Itj. del salam ^o dels messagers —————	36
Itj. dela lleuda del oli —————	37
Itj. dela lleuda dela llana —————	37
Itj. dela lleuda del ferre y acer —————	37
Itj. de anar als contes quindia son tenguts —————	38
Itj. de grosuorats y maranyis —————	38
Itj. de cloure lo libre del herbatija —————	38
Itj. de anar als contes esi algu y fal tara —————	39

Itj. Correcció de tallar y vendre fusta —	39
Itj. De tallar pins —————	49
Itj. De pesos y mesures —————	42
Itj. De fer haunanca en los conuehins —	48
Itj. que nos puga fer deusa en la terra de herbatge —————	44
Itj. capitol de Abelles —————	44
Itj. Del salari del herbatjador —————	45
Itj. Com son tenguts pagar herbatge dels bestias que cendran —————	46
Itj. De porchs —————	46
Itj. De mallades cases y camins —————	47
Itj. De com son tenguts los llochs gothas los clins a culta —————	49
Itj. Dels porchs que beuran en los abeu- nadors y de la pena de aquells que usaran ^{usaran} gualtat ^{gualtat}	50
Itj. De buydar seques l'obra que al tre haja omplir —————	52

Itj. De manifestar als contes los exhins de herbatge	52
Itj. De la contribucio dels plebs de la dita financa	53
Itj. De com lo herbatador estengut de fer sar los drets del herbatge	54
Itj. De exhins que no estaran a costens en la dita financa	55
Itj. De passar bestiar y no manifestar	56
Itj. De los que manifestaran falsament	57
Itj. De la futa que se gosstaran obrada de la financa	58
Itj. De Abeurador	58
Itj. De mallades l'cones	59
Itj. De coltrues	60
Itj. De traure carbo	60
Itj. Anadiment de traure fusta	61
Itj. De fems	61
Itj. De com quis can lloch de la fi	

nera poder a cultir e a vehinar —	62
It. De Abelles fins les mallades —	63
It. Dels bestiar que estrany mals —	64
It. De les ombres y adobar bases labeunados —	65
It. De manifestar e for traure justa y pagar lleuda —	66
It. Dins quant temps les calories sur e executades —	67
It. que cascun lloch puixa haue hinari y londe que an de tenir —	68
It. El londe que sea de guardar en haue hinari perzones estranyes —	69
It. De herbarjar —	70
It. De miq guarany —	71
It. De metre herbarjador —	72
It. De Animals grossos que enbruan en la deusa de altre lloch —	72
It. Delapena dels que trauen justa sens manifestar —	73

Itj. De combats los llochs sontenguts de portar los diners a culla y de la penya veix	74
Itj. De acomanar colibre del herbatge	75
Itj. De donar llicencia de parir quisue En son terme	75
Itj. Que nos pessen herbatjar porchs	76
Itj. Millorament de tallar justa	77
Itj. Dels ajusts y salgu y faltava	78
Itj. Que quisquen miratges haja a manifestar falsa ment	80
Itj. De quant temps los porchs sontenguts pagar herbatge	81
Itj. De genorari en les redondes	81
Itj. De mallades y de dormir fora de elles	82
Itj. Que nengun pot pendre a mig guany ninguna natura de mascles de genorari fora latinsensa ni porchs	83
Itj. Que lo endema dels contes se haja a celebrar un aniverari	84

Itj. De ...

Itj. de la pena dels animals grossos —	85
Itj. de com son tenguts a manifestar tots los bassos fora de la finenca —	86
Itj. de coltriues —	86
Itj. de no esmorçar mentres fruit y aua —	87
Itj. de les vedondes —	88
Itj. de que bantar nodrimeus en los camins —	89
Itj. de les lques fora la finenca —	89
Itj. que no abaten bellistes fins a dia de S. Andreu —	92
Itj. dels porchs que entraran en les vedondes —	92
Itj. dels porchs que giraran en lo camascal —	92
Itj. de les ganax y a socas cobres —	93
Itj. de quindia a onde portar los dines aculta —	94
Itj. de com totos los proelles han de contri- buhir en braure los capitols —	95
Itj. de la pena del camascal tallat —	97
Itj. de les bestiar malalts com son tenguts manifestar —	98
Itj. de maranyes y sembrats —	99

Itj. Del salari ^o dels messagers que animan als contes	100
Itj. De porchs fora la tinenca	101
Itj. De penyoras en les redondes	102
Itj. Quinos puga fer junta de eques d'ivi ferents anys	103
Itj. De tallar y esmolhar Arbes	105
Itj. De fer prear quiscu en son terme	106
Itj. Del modo que se adeteria en prear	106
Itj. De collar y batre bellotes de les y l'ens	107
Itj. Del salari ^o dels jutges contadors y d'os	108
Itj. De junta de eques	109
Itj. Dels que fanan graa en la terra del her batge siem tenguts pagar los gastos	111
Itj. De nomemar vauleger para la lleucia	112
Itj. De com son tenguts manifestar los casos de fora la tinenca	114
Itj. De fer prear los camascals	115

Itj. De fer demanda de les esmeres als ve hims fora labinenca	—————	118
Itj. De parances de caps als llobr	—————	118
Itj. De fer preuar los camascals	—————	120
Itj. Del salari ^o dels que aneran als contes	—————	121
Itj. De cobrir los caps	—————	122
Itj. Que ninguna vila puga labatjar	—————	122
Itj. Que no puga casar albol	—————	128
Itj. Del salari ^o del herbatjador	—————	125
Itj. Del llans de llops y lobatins	—————	126
Itj. De los que no acudiran a portar lodi ner a culla de qual seud re particio que es fara, o, altres coses y lo que es de ufer	—————	127
Itj. De quant en quant anys sont tenguts afer visura General	—————	127
Itj. De lo que es de uer a gar per fer semer Justa als serradors y dela xena	—————	128
Unirat. del cog. 12. set. 1662. hun garlm. dels nouanets f.	—————	133
Itj. Lodia que sont tenguts amar los mensa gers als contes	—————	133

- Itj. que quis cura etia d, loz jurati de
a quella tinguen obligacio de fer juricia an
o quaderm ha hon tinguen confirmades
les preades condempnacions per onades
de mes provisions que es concuerdan fer
folio 159
- Itj. mallonament dels marmar chom fo 134
- Itj. que loderes que quiscuna vela fo de
portar aculla quiscun any sia en plata fol 135
- Itj. que nengun guga o rnar nengat fo 136
- Itj. que nengunen absolure penes siets Junyo 135
- Itj. que los sindichs que aniran als comtes o al
tres funcions tinguen 200 caps de ganio 137
- Itj. del modo de comsant de fer la medata de
les bellotes en quiscun terme ed se ad embur
2 regis fol 138

Rubrica de bacoua fet en 14 de
Setembre 1694 142

Rubrica de plantar Hores y fer ma
varnas folio 167

Rubrica de que tots los que honden a Hores
Plantats en les heretats en la Comuna
no p ugen pretendre sino las mone 167

De No Poder for Candro antaira a lter
Soje, ni lloa a Cremat dem orde Regl. 159

que non puegan en dars en los xactly
y las tines que no pae en 3 dias o mes
que aen xet le dars y Cremat 169 23

IN NOMINE DOMINI
NRI IESUCHRISTI AN
NO ANA PIVITATE DNI

1384

Consequen tots, que en lo dia de dissu-
ns gues contave viij y dias Januarij, Anno d' Nostro
Domini M CCC XL quinto, Constituhets personal-
ment en lo lloch de Estabella. En Domingo
saborit e Anthoni Borrascull Jurats del dít
lloch, En Berthomeu Saranyana e en Miquel
Castell nou Misatges del dít lloch de Culla.

77
Nandreu Viues e Pere Cabestany notj. mi-
sajers del lloch de Benasal, Ramon Ballester
del lloch de Adzaneta, Matheu Codorniu mi-
sajer del Boy, en Domingo Lleseres misa-
ger del lloch de Adzaneta, per raho de la
compra, dels erbates pesos lleudes i asatges
per les dites oniuersitats tramessos e orde-
nats. Losquals en nom de les dites oniuersitats
e per aquelles feren ordenaren los capítols
infra sequents, losquals per la dita Ci-
rensa foren tenguts e obseruats per cascun
dels pobles e singulars persones dels dits
llochs habitants enaquells de la festa
de sen Joan Baptiste del mes de Juny pri-
mer vinent en un any sequent, e complet
e per mes de temps sia plaua e conue-
nan que sien bons e fets a profit comu
e aixi o prometeren cascun per los dits
pobles.

Primerament ordenaren e ordgaren
e, forçaren e obligaren perbe que nengun

Bestiar estrany gros ni menuts de qualse
uol lloch estrany no gosen ni preguesen
eser erbafats dins la dita tinença a non
gun for

¶ De comptar los erbafges ¶

Item que cascun lloch dela dita tinença
sien comptats cascun any ab sagrament
sonts los bestiar gros emenuts de cascun
lloch, eaco que deu eser donat ala senyo
ria per lo dit erbafge sien comptat es
porat als dits bestiar e cascuna bestia
grosa pach ay tant com deu cabeses de
bestiar menut e cascun porch ay tant
com dos cabeses de bestiar menut, sal
uant empero que cascu hage dos porchs
franchs a son albert; E que lo endema
dela festa de Santa Maria del mes
de Setembre si diuenge o dia feriat
nosera als al subseguent dia no feriat
sien franchs misafges de cascun lloch

de la dita Binensa y en la Vila de Tulla, o, en aquell
lloch hon sera Empres de vstre Conte dels bestians
per ordenar y per saber quant pagaran ne
quant netangera a cascun lloch. Et en apres
y sien en la festa de St Simoni iudes del
mes de octubre per la compra, de ço que deu
ran pagar cascun lloch segons la gent ordi
nacio, Et que cascuns aposten ereten clar conte
eraho de les dites coses ço, que auran rebut
de les faltes e calonies que portanyeran al
Comte l'ialou, o, alguns dels dits llochs no
compliran ou allargaran e alquidany neuenie
als altres llochs que y sie tengut a quell o aquells
de tot dany e missio que rebessen fesen, o, fosen
tenguts o y sostenguesen. Et si algun lloch resaua
de bramebre aurs missatgers als dits dres que pa
guen la missio o, salari dels homens dels altres
llochs que y seran bramesos e de allí hauant
dany en any. sien mudades les dretes dels

Fes Enque Deuen Vetre cont. cascunloch
dels bestiar coes En Culla, En Benasal
En Vistabella En Azaneta, per cascun any
sidone per altra manera. Noysen. proue-
hit per la dita finensa ~

Del orde que sea de seguir en la
vida que no portara lodia
per al dia senyalat
a Culla ~

Any MCCC LXXI fench any adit entodit
capitol que qual seuol lloch dela dita finen-
sa que cessara portar lodia de St Simoni Judes.
Los diners a Culla que a instancia del Erbatja-
dor de Culla y per los Jurats de aquella y poga
esser fet. aix^o. Enaquell lloch que cessara
aixi. En lo que restara En semps ables despe-
ses e missions edanyis bonats ~

¶ Dels drets dels passatgers X
Itz. que cascun Comptador dels passatgers

prengue sis diners per centenar de bestiar me-
nuta de pasada. Segons que es acostumat
e de besties grosses paguen deu besties per
un centenar de bestiar menut sis diners
e que los contadors dels passatgers elleu-
des no fason frau ni engany los uns als
altres, En los passatges elleudes que cobra-
ran ni frau alguna cosa los uns ~~als~~
~~altres~~ En frau dels altres laquell que
o fara pa de pena per cascuna vegada
Ixj lotens al acusador qualque sic, les
dues parts al comu dels tribatges.

Dels deladers e que los
jurats prouenfer
gracia

Itj. que cascun loch de la finensa
prouen metre deladers aquells que en-
tendran que sien bons a guardar los
sermens de la dita finensa tocans e

Caens en la Terra dels herbatges els ex
la den del onloch qualsevol sia puxen
penyorar la cusar en los altres termens
ellochs comunament eles genes e calonies
ques deuran vinguen al dit comu de la
dita tinensa En ajuda de la dita paga
saluant que los exeladens hagen de les
dittes calonies, o, faltes lo tenen tan sola
ment. En apres los jurats e pro homens
de cascun loch puxen fer a quella
gracia que tindran per be allers conue
hins segons que aquells faran a ells
e als altres exehins de la dita tinensa

¶ Detallar Arbres ¶

Itly. Tota persona que ballara Camasca
Roure, Teix, Vllastre, pi, mata, o ala
den fins la terra dels herbatges que
pax de pena per cascun arbre deu sous

deles quals pienes hagen los verdaleros
o guardados dela dita finensa de qual
seuol lloch quen a cesaran lo ters eles
dies parts venquir aldit comu et al
guna gracia no puxa eser feta per al
guns llochs dela dita finensa. Et al
guns llochs enles dites fustes no sien en
teses dauines nellentis des Empere auoi
entes que cascu puxa tallar lloca
o, altres fustes a son empuer en caro
tallar, o, esmochar les branques deles
camasques, o, altres arbres o, fustes
eno lo tronc pera alcun bestiar en ma
nera que la Carrasca o, arbre nomu
re et que los verdaleros no pugen postar
a sagrament aquelles personas enles
quals auran sospeta que hagen fet lo
tall ofrau et que algu no pugue forma
rech redons de Carrasca sots ladingra.

Millonaren en lo capitol qui s'algun lloch
fora latinensa o vchins de aquella sen
portaran lleya dela terra del herbatge
n'atallara Carrasca n'ouure segons desus
cometa pena de 5x7 segons desus ha
uent omnes despres que lo tallament
sen atrobat

Desendra pegunta e cals
de Ariga y fertallades

En los Contes Jij. quera alguna persona de la dita ti
que es en arden
len la dita tenensa no puera fer dins los termens dels
Villavella 113
& Jij. 2172 herbatges de la dita tenensa sendra, pe
n'atallara comu
m'atallara alguna, m'atallara sidons la dita cals no s'ofere
ren que pe
la pena de 5x7
y a fer m'atallara
ua dels d'ariga
de la dita herbatge dels quals los vchins, o guarda
se fara alguna
esta lley, a d'ariga de quals senols llochs que n'acusaram
semanes aixi
el que la fara hagen l'otro des d'us parts o inguen al
com lo que la fara
per lo l'atallat comu segons que desus en les altres
in pena de 609 y que es in m'atallara que cometa el que la fara l'otro
in a pagar el que la manara fer, y si a la dita l'atallat
el que la fara son persones m'atallables

Coses es ordenat encara sots la dita pena
de sex & alguna persona no pot fer arbi-
ga entro sic' est reconegut per los jurats
de aquell lloch l'herma honrada arbiga
sera sies bona terra peraga et encasque
licencia sia atorgada que yarge hauri
altos menys enafanecada de terra a
continent et alguns dels llochs no pugue
fer gracia de la dita pena. e que qual seuol
vehi ne puxa l'ser a cusador ~

Demores emigs quany
e omens estrany

Ity que algun vehi de la tenensa no
puxe pendre de homens estrany bes-
tiar basu amiges ne ameg quany ni en
comanda ni compra feyta fecta ment
ne en ninguna altra manera en frau del
herbaje e su para que a quell bestiar

sié l'prieve se saltat l'penyorat Et aquell
que aquell fraunura feít pai de pena
Et partida segons que desus; Et encara
que cascu ne puxa esser probat a sacrament
Et alou de dichs llochs no puxa fer gracia e
sua fara que pach altres cent sous de pena
partits segons que desus. Empero tot om
puxa prendre bestiar de esplet a miges
mostrant la carta de les miges Et faent sa
crament que sens fraie a sinch, o, sis anys
dens losquals haze a segurar en poder dels
Jurats de aquell lloch hon lo bestiar de esplet
sera pres a miges Et que pagara peyta, del
me y promissia. Et ordatge de aquell temps.
Empero si dions aquell temps les dites miges
venen a ser partides entre aquells contra
hents per algun exes, o, cas de haecentura
que ay talcas sia aconeguda dels Jurats
de aquell lloch hon les dites coses se esde

Vindran etot hom ne perra. Eser acussador

Demallades
coues

Itj. que cascun lloch dels dits llochs d'uns
laterra dels Erbatges ho ordenen e faser
per manera que a les mallades coues
et atancos dels bestians sie ben prove-
het et mels que de present no es apro-
fit comu et aco que y sien donats ca-
mens conuenients et entrades et que
malicius algunes per ferro llauro, o, se-
menter prop a celles o, en altra mane-
ra adanyj dels bestians maliciosa ment noy
sien conuenhides; Et encara que les arjones
e abeuradors dels dits Erbatges sien ado-
bats per cascun dels dits llochs a messio
del comu de dita sinensa. Et que aco sie
comptat al dro. dela paga. Et encara si

algunes aygues son o poden esser aprofit
come que aquelles sien preses per los Jurats
eproments deaquell lloch honseuon abro
bades satisfent l'empere a daquell de qui
seran be econuenient ment deso del dret
come ~ ~

X Deles de veses X

Jff. ordenaren que los bestians de qual
seuol lloch dela dita finensa que entra
ran en la deuosa dels altres llochs e de
qual seuol de aquells que sien cent cabe
ces o, de cent amunt que paguen de
pena 2 s de dia e de nit iij s e de cent
a vall tres dines per dena. aixi de nit com de
dia loten del comue de dita finensa. el lloch
del lloch honsefara Capenyorada. el lo
tens del vellader ~

Jff. Toda bestia grossa pachi de pena ~

per cabeza. Venier Venier a vi denit com
Vedia. prantib. Obs. supra.

It. tot porch pach te pena

De coneixensa de jurats

It. que sien los fraus, penes, calomies, que
seran atrobats, o, acusats sobre a quells eal
gu de aquelles, o, en les coses de susdites auro
digne questio o contract. Sra a coneixenda
dels Jurats de aquell lloch honres deuen
dra determinar a quelles. Et que los Ju
rats de cascun lloch fassen ev. en les
penes e calomies dany e puguen fesa
quella instancia. Dells delador, eo, es
batjador.

De frau y pena dels bestians delatinensa, al comptar

It. que tot concell tot official, o, altre qual

seu o persona de la finensa que en qual se
uol manera fara algun frau en los drets del
herbatge que per de pena cent sous par
tits segons quedesur En que tot hom ne puge
ser a cusador

Millorament dels bestiar de
la finensa penorata en la
redonda

A xvj de setembre any M d xxxviij fench
millorament que qual seu o guardia que pe
nyorara bestiar de la finensa que la
pena de la dita penyorada sia viij de
dia y denit viij parts ob supra

Si algu sera agreujat per
los herbatjans

Atj. si perventura algun lloch, o, algunes
persones singulars de qual seu o lloch

dela dita finensa seran saltejats, o peny-
rats injustament, o agreujats per raho dels
dits herbatges, o per los drets de aquells per
quals seua llochis, o persones que aquell, o
aquells agreujats injustament sien defesos
emantenguts en llur dret prestats los llochis
dela dita finensa a missio de aquells.

¶ Demig guany ¶

Item perbe de tota latinensa opor a
longament dels drets dels llochis comen-
lla hondu o capitol desus parlant que
bestiar basiu no pogues eser pres amiges
ett. Et hodenaren que cascun veu de
ladita finensa paxa de prendre a homens
estrany bestiar basiu amiges, o amig
guany, o encabal, o en altra manera en
aytal condicio empero quant algu aura

aura pres l'odit bestiar venga als jurats del 9
 lloch honsera velt a asegurar be ebasta ment
 de pagar la peyta et herbatge de aquell bestiar
 tres anys. Complots segons que els altres ve
 hins pagaran encara quesia menys bestiar
 de aquell que aura a segurats que aysi ma
 teix que pach peyta y herbatge segons que
 los altres vehins esten dins los tres anys
 vendra lo bestiar que aura a segurats no
 contractant que sen sie des eixit que sie
 tengut de pagar a quell bestiar per los
 tres anys et los jurats de cascun lloch ne
 prenguen segurats bastant de simch
 cents sous de pena. E pagar peyta y herbatge
 segons dit es lesi algun lloch nefara graua
 sens voluntat de tota latinensa que pach
 altres simch cents sous et les altres coses en
 los dits capitols parlants dels compradors
 de bestiar. E de fraudants herbatge roman

quem que y puxa. eser prouehit segons
dit es

Anyadiment

Anyadren al pmit establiment, eo, capi
tol damant dit que nengun no puga
pendre amig quany. masles alguns
de menut de III. amunt es pren
porchs de I. amunt ede bous de deu
amunt, fet en Arzanda. Capresent
anyadiment l'any xxxviij. fet lo altre
romaque ensa forsa y valor

A xij de setembre Any M^o xxxviij en
Arzanda. Vest los gran abusos dels que
prenen porchs ordenaren que no puxen
pendre nengun eche sino fins en
xv. porchs el altre quede ensa forsa y
valor y si aquells, aquells los tindran com
pmit tinguin obligacio de pagar lamitat del
preu de aquells de constants y sinopuguen ser
saltejats e penyorats

Demigés de porchs

En Naptes dia Jovis viij. Idendas Januarij
 Anno Dni MCCC XLvij. foren misatgers de la
 dita tinensa. En lo lloch de Culla, et ordena
 ren que tota persona que prendra porchs e
~~quisques~~ ~~seu~~ ~~gerany~~ de homens Stranyes
 coes que no seran vechins de la dita tinensa
 que enans y primerament quels meten en lo
 dita tinensa, o, en aquell dia quels y metran
 vinguen davant los jurats dea quell lloch
 honsera vehe et manifest clarament et ver
 dadera los dits porchs Espach de aquells greyta
 et erbatge en continent a quell any si no es
 comptada la peyta plenada, o, no lo qual erbatge
 sia del comue de la dita tinensa. La peyta de aquell
 lloch honsera vehe et aiximakeix sic entes si algu
 na persona de la dita tinensa. Comptara porchs
 de persones de la dita tinensa. abclines de perso
 nes estranyes empero sils comptara ore boe

de pasqua florida haurant que asegure
de pagar preysa Et herbatge en lo any es de
venidor Et aquell que sobre les dites coses
la present ordinacio no observara. quels
dits prochs leguieren. eser saltexats e pe
nyorats per qual seuol velladen de la di
ta finensa. es los prochs seran venutts
et reyts de la dita finensa. ans que se
sabut neno seran en lo lloch, o, en poder
de persona. que pogues eser penyorats
que a quell puxe eser acusat de frau
e rach la pena en los presents capitols
contenguda. a quelli qui cometen frau en
los drets del herbatge contenguda. de
clamada.

X De herbatjar besties de Albanda X
Itj. ordenaren que tota bestia mular
o, roxenal que traura. fusta des de que rach
per en any sine sous e per canega tres

11
D'unes l'escasen ase, o, somera prae per any
dos sous su' d'unes eper carega tres mea
lles ~

¶ Decompirar fraudalosa ment ¶

En Nagres de mechres que constau iiii
y dusus Martij Anno dni MCCC xlvij foren
ajustats missatgers de cascun lloch dela
dita tinensa en la villa de culla
per la raho de sus dita atolre e esquiuar
molts fraus que en la dita tinensa es
feyen y es fan per moltes compres de bes
tiars que alguns homens dela dita ti
nensa feyen de perones estranyes frau
dalosa ment En frau dels herbatges hor
denaren que tota persona dela dita tinen
sa que comprara de xx cabeces de bestiar
amunt amanes, o, aspera de perones estra
nyes els jurats e pro homens de a quell

lloch onsera. Vehi auerā sos grata que y
haja algun frau que lodit comprador
sic tengut de fer sacrament tota hora
que per los jurats de aquell lloch requests
nsera que ena quell bestiar per ell
comprat, o, per altra qualseuol ma-
nera. Enson poder sera noa algun frau
Et res nomenys sic tengut de fer ua-
nar, o, amenar aquell sonuenedor allui
propria messio dens los dies, o, temps
quels sera assignat dauant los dits ju-
rats l'empoder de aquells fase semblant
sacrament que ena quell bestiar, o, en
aquella alienacio noa algun frau Et si
peruentura lodit comprador lodit sa-
crament fer noustra, o, fara aquell
lodit son principal aquell loqual
lodit bestiar li aura venut lodit sacra-
ment fer noustra Et cascu dea quells pierco

nalmment seran que a quell comprador ay
 falsie. En la dita pena et penes dea. quells qui
 cometen frau en los drets del her batge.
 Eno res menys a quell bestiar ay stal purre
 eser saltejat e penorat de la qual pena
 hage lo comu les dues parts, ellos vela
 ders, o, acusadors la tercera part.
 Et algun lloch de la dita finensa no
 purre fer gracia, o, lexa sens voluntat
 de tota la finensa. Eno contrastant totes
 les dithes coses si perventura fet lodit sa
 grament per los dits comprador et ve
 nedor dins quatre anys podre ser sabut
 otrobat que en lodit bestiar aques algun
 frau que no contrastant lodit sagrament
 a quell comprador haya comesa. lade
 ta pena frastida segans que de
 sus es dit ~

¶ Dels drets des herbatges ¶

Itj. ordenaren que algun lloch de la dita
finensa, o, alguns missatgers de aque
lla no sien tan grosats que alguns dones
, o, drets dels herbatges meten en sos propis
ersos, o, del lloch, o, llochs, o, en altres
coses sino solament en aquelles coses
en les quals deuen esser mesos als drets
dels dits herbatges et si offeran que agerr
comesa la pena de aquells qui come
ten frau. Et tot om ne pueva esser acusador.

¶ Dels bestians dels pastors ¶

Itj. Establiren que nengun lloch de la dita
finensa no pueva pastor, o, guardians
algu que tinga de cinquanta capes
de bestians amunt sino ja. E be si per
sich anys et si mes n'ometra el dit

L3

vehinat no fara que pugue ser penyonat
es altejat a set y catorze

¶ Decaloniés ablos conuehins ¶

It. Encara volgueren etingueren enbe-
que qual seiol lloch dela dita tinença
no parare fer composicio a vrença sobre
les caloniés dels termens dela dita tē-
nensa ablos conuehins et si ofaran eal
guns dels altres llochs y seran penyonats
que a quell lloch que la dita composicio
o, hauiensa fara pach la calonia, eo,
penyonado que fan los altres llochs

¶ Del amessio dels abeuradors ¶
que sia feta dins lo any

Dilluns a x del mes de setembre
del any dela Naty. de nros. Jhu

MCCC LXVIII foren missatgers de quiscun
lloch dela tinensa de Culla. en lo lloch de
Benaval et en Pascual sino et en sino pa
ges del boy Domingo Barbera de vista
bella et Jaume Ripollas et et Nicolau
carchasona de Benafijos Ramon Gue
rau de Dozeneta Miquel Tomas Mas
ti Batzies dela Torre Nagorki Vidal
masip de Vilas de Caras en Maniyull
Del molinillo Masomat abolaio serray
de Culla Berenguer Miralles e Betho
meu Angoni Colqueren et Ingueren
ende que los jurats et erbatjadors
de cascun lloch dela dita tinensa. sises
de uendran que hagen de adobar a
beuerador, o, abeuradors quels hagen.
acabats fins lo seutemps abans que no
vinguen al seu conte et aquell dia

Siem tenguts a donar compte y raho de tot 14
co que auran des pes en los dits abeuradors
així com de les altres coses en eanvi que nos
podem tenir de aquí en havant alguna
cosa per lo any es d'acuerdos

 Dels porchs que banyan ehles
bases de Sparoueny montardit

Ellem ordenarem que neinguna perso
na que aura, o, fundra porchs que a
quell no les banyan en la basa de Spa-
requera nede Montardit men la font de
Lapica es ofera que pag per casun porch
per cascuna vegada dos diners per cap
la mitat del comue l'altra mitat del
acusador Et que tot om neinguna es era
cusador Et així mateix volgueren que
los dits porchs no puiden ser abeurats
en los altres abeuradors de la finensa
sinoes en los es comuns de aquells

Del frau que fan les besties de
albarda que son enbafades

Dimats a x dies del mes de setembre
Del any dela nalt^a de nos^{or} Rey Mill^{lxxx}
Joan missatgers de tota la comuna en lo
loch de Benasal per Culla En Miguel
Miralles Jurats En Domingo leseres
missatgers per Atzaneta Marco Joan
per Benafegor En Ramon Guerau
per Cristabella Domingo Aliaga Et do
mango Monferrer missatgers per lo Boy
Domingo Criment per lo Molinello Per
nat Marques per la Torre den Virrobi
En Pere Camos per Vilas de canes bois
per Benasal En Berthomeu castello
Berenguer Piquer jurats En Pascual
Simo En Pere Crues En Joachon Garçil
notij. Et scriua del pint feyt, e feyts
los contes dels herbatges perbe de tota

labinensa ordenaren que tota persona
 que aura l'abatjat qual que sie pertau
 re justa, o, sea dels llochs de la tinensa
 de culla nostra tan osat que gos traure
 de la tinensa en frau del abatge ans a
 quella justa, o, sea hage aduer en aquell
 lloch hon les obres se faran, o, es despendran
 et que contrafara que per de pena
 se q' partits llochs del acusador y les dues
 parts del comue de la dita tinensa. Et tot
 om negura eser acusador

De les mallades y del pati
 que an de tenir a quelles

Item ordenaren que si s'presentan al
 guines Mallades les quals jurats de car
 cun lloch hon seran per preses seran claura
 des coes les entrades seran claurades
 que aquells de qui seran les heretats
 en les dites mallades de coes seran agen

aleixar a cascuna mallada. Et cosa
trenta alnes de Valencia. De ample
En manera que los dits bestians y pueren
Jaure et estar continuament et agra-
matiso hagen aleixar enbrado. a les
dites mallades e corues. Deu alnes et los
Jurats de cascun lloch de la finensa fa-
cen escom tenguts complir les dites cases
es perventura. En les dites mallades e
corues aum. als quons arbres que deaquells
nos pueva llevar bon mesmena
Empero satisfer la terra adaquells
aque sera lleuada.

Quels herbatjador pueren
Fer gracia de la mitat

Item ordenaren que los herbatjadors
de cascun lloch de la dita finensa
guarden be. llealment los drets dels
herbatges que squien lo frau que en

aquells sefira. e que cuidenbe. Diligent 16
ment aquells et que no fassen ni puxen
fer gracia alguna dels drets dels dits erbals
llendes, pasatges, dela mitat a vall lo, sió
faran que opaquen deso dells proprijs

¶ Depesos ¶

¶ Ordenaren et establiren que los compra
dors dels pesos dels llochs dela tinensa
de Culla que arason, o, deasi hauant se
ran hagen exeeuen pendre per cascu
caso de farina que pesaren de homens
stranyjs que sie aportat a vendre al dit per
tres dines no obstant lo capitol per
la dita Diako feyt que dice que no puxen
pendre sino dines

¶ Del dia que son venyut a nar qter
los contes y ande portar los capitols
¶ Ordenaren que los jurats de cascu lloch
dela tinensa de Culla et dels altres llochs

Del's amprius dels herbalsges hagen escom ten-
guts trametre l'endemà de santa Maria
de setembre per cascun ~~lloc~~ any, En aquell
lloch hon deuran contar los bestians, coesa
saber los herbatjadors que per aquell any
stahs seran pero que donen conte de co
que auran rebut Et aquells sien ten-
guts a portar los capitols del herbatge
per tal que sien los contes seran feyts
algunes provissions que cascu sen oposten
En sont que vol quelos drets dels herbatges
nos pereix quen Et aquell concell que les
dites coses no complira que pag de pe-
na xxj. los quals sien donats en a
Juda de la missio que los altres missatges
faran Eno res menys hagen a com-
plir, co, que En lo dit capitol
es contingut.

De erbatjar besties de Albarda.

Item ordenaren que los herbatjadors de
 cascun lloch no erbatgen ni quenen erbat
 jar als guns homens d'ahir dels llochs de
 la dita Arrensia per traure justa esue
 tes n'ika araho de mig any, ans aquells
 que volran herbatjar per traure les dites
 justes hagen apendre albará dels dits her
 batjadors abt lo any. E no amig any n'ia
 raho de mig any com en alguns dels dits
 llochs fesen alguns fraus trient les di
 tes justes esí per los dits herbatjadors algun
 hom sera erbatjat a mig any, o, acerta
 part de any, que paguen de pena per ca
 cuna bestia que erbatjarian sinch sous
 partits lotens del a curador eles dues parts
 del comu dels herbatjges pero casu quiza
 erbatjar sabestia per cascuna somada 73

74
Ainda paguen segons que en lo capitol de
braue fusta es ordenat ~

Dels veïns

Dilluns a xix dies del mes de Maig Del
any dela nalt. Venos MCCC Lxx vi
foren en lo lloch de culla primera ment lo
honorat En nom de Deu Just. del dit lloch
Maiguel Miralles Domingo serranas Bertho
meu Angori de Benasal Pere erius Mi
quel casals de cristabella En solch de Mor
fort En Domingo Aliaga de Benaficos
Bernat Codornin, del Roy Domingo de campos
de Araneta Joan fraga Ramon Camet de
la Torre Anthoni eridal, Domingo erla
reja del molinell Pere erular, losquals
fets missatgers ordenaren a profit comu que
nosia nengun lloch dela dita finensa de
culla que gos perdre nivbre vehi ni ve
hens sino perra questa manera primera
ment.

ment que qual seuol lloch, o, llochs 178
que rebran vehi, o, vehins que enaquell
sia et ora sien tenguts de rebre sagra-
ment defer tot, loqual sagrament hagen
afer en poder del sr. Comanador de la tiner-
sa de Culla, o, del balle, o, del lloch. De
aquell lloch hon lodit vehi, o, vehins se-
metran enoresmenys que los Jurats de qual
seuol lloch, o, llochs que pendran vehi, o, ve-
hins sien tenguts de comptar lobestiar q³
ymetra. Et que de a quell dit bestiar que y me-
tra sie mes en vehinat avui propiament
com ell mateix aco a sinch anys, o, pus eno
menys e que peraquells sinch anys sien ten-
guts pagar delme, Promessia, herbatge, Pey-
ta, eno resmenys quelodit vehi, o, vehins
sien tenguts fer per los dits sinch anys resi-
dencia personal e que puxa metre en lodit
vehinat la mitat del bestiar mascles e
l'altra femelles, eno resmenys sidins enany

aptes que auran feyt son vehinat sien ten
guts de menar samuller et de tenir sacasa
et son alberch, et son domacilli per los dits
sinch anys et que a quell dit bestiar que y
metra no gos vendre ni comprar ni trans
portar ans per los dits sinch anys sien ten
guts de tenir a quell et de pagar, delme, pre
missia, Peyta, et herbatge et dotes altres coses
segons que els altres llochs, vehins, o, esta
dants del lloch pagaran per los dits sinch
anys et encas quel venes o cambias que
sien tenguts de pagar per los dits sinch anys
delme, Premissia, Peyta, et herbatge et ot
co que se pertany a pagar et lo lloch, o, llochs
que pendran vehi, o, vehins per altra ma
nera sino segons la forma de susdita
que cayquen en pena et et nom de pena
de III l Reals de Data per cascuna ve
gada que contrafaran llochs del vellader

1.
hacensador. Celles dues parts del general de
ladita finensa, laqual pena, o penes si comeses
seran sien en ajuda de la paga del General
de la dita finensa, la pena, o penes no puxen
esser a cusades sino per sindich, o procurador
de qual seud lloch de la dita finensa. Enores
menys que lo lloch, o llochs que lo dit frau
faran sien tenguts de pagar per los dits sindich
anys, Selme, Immusia, Leyta, et herbatge del
bestiar e bestians que auan messes en lo dit
e chinat mes simes nometan. El dit lloch
o llochs que pendran echi, o echins sien ten-
guts nebre tal fermansa o fermansas, o se-
guretats que sien complents a pagar les di-
tes coses et de complir lo dit e chinat per
los dits sindich anys. Empero los dits misat-
gers volguen e ordenaren. Catoyaren en
sos noms propis e per les dites Onuversitats
e per los singulars de a quells que lo dit Abli-
ment.

capítol. Tercera y octava. ajustant com a general
dela dita finencia plaura. Enopus

Deuendre fusta a
homens Stranyjs

Dillmats ques contauue xij dies del mes
de setembre del any dela Nativitat de nro
senyor deu Mccc lxxx En lo lloch de
Azuareta En la casa dela Cort foren ajustats
missatgers dela finensa de culla per comptar
los bestians dela dita finensa per fer paga
al senyor mestre del dit herbatge, coes per
la vila de culla Bernhomeu saronyana
e Bernat Dor per lo Boy Bernat caro per
Benasal Domingo Jaques Pere Romeu per
Ortabella Pere Renouell e Miquel Sabonit
per Benafigor Pasqual Azuara per Aza
neta Domingo Nomdedeu e Domingo Bar
bera Jurats per la Torre den bessora

20

Antthoni Ordal menor per celar de canes
Domingo Granasa Domingo Molinos per lo mo
linell tots en sempre ab una veu concordans
per squeuar alguns fraus que fan en la terra
del Ordalge Et de cses establiren Et ordena
ren que tot fuster que dall d'uns latimensa
de culla fusta, o, fustes Et aquelles ven
dran a homens Stranys qui nasien de hinc
Et habitants de la dita finensa que pach
serivants sous de pena per cascuna ve
gada que contrafara Et que penda la fusta de
la qual pena Et fusta sia l'obers del acusador
Et les dues parts del comu del Ordalge Et que
tot hom opuxa a cusar qui a cusar Et no
Et ser Inquisicio contra aquells qui auran
los pits En poder dels Jurats de aquells
llochs hon seran acusats

Item encara establiren Cordenaren

Los dits missatgers damunt dits que tot hom
habitador de la dita senensa qui traure la
dita justa per los dits justers ha homens
strangers que pach altres seixanta sous
partits causats segons damunt dit es
tantes vegades com contrafaran.

Item encara stabliren lordenaren los
dits missatgers que selos dits justers e com
pradors duran la dita justa que paguen
per cascuna vegada que contrafaran
sex partits segons queda sus.

Declaren los missatgers dauall scrits
ajustats en Prensal a xi de setembre
any Mccc xxxij lo capitol damunt scrit
que tota persona strangera que traure
justa, pega, o altra qual se uol cosa sens
pagar lobret de Alçada, o l'oblatge que co
meba pena de sex.

Item encara s'abliren y ordenaren que tots
los vchens de la finensa puxen traure fusta
, o, fustes de la dita finensa abres besties
a son propi es segons que an acostumat
de asi abres.

¶ Demetre Erbatjador

Demetres que ere combat xj dies Felmes
de setembre del any de la natiu de nros
Señ MCCC Lxxx essent en loloch de
Vistabella foren missatgers de tota labi
nensa De Culla per los contes dels herbat
ges y co es per Culla En Miquel Miralles e
Domíngó Torcar per Benasal Berthomeu
Salomar et Guillamo Casals noty per Al
zaneta En Joan Fraga e Berenguer Tomas
per Vistabella Bernat de la font e Domíngó
Puig noty per Benafegor Pasqual Arago

per la Torre Pere Canis. E vilars de canes. To-
mingo Mahamoras per lo boy Bernat Carró.
E feyt los dits contes per be de tota latinen-
sa. E dels drets dels herbatges sea quella
tots a onareu concordans los capitols de
jus escrits.

Primerament ordenaren que de au ha-
uant nengun lloch dela dita finensa no
gor metre herbatjadors, o lleuders alguns
en lo dit lloch ni en son terme ni en coma-
nar herbatge ni lleudo sino hahom que
hage cent caberes de ganado, o de alli
amunt els fumats del lloch que contra fa-
ran que cayquen en pena de vint sous
per cascuna vegada que contra faran
deles quals penes sia la motat del acusa-
dor e que tot vchi dela dita finensa ne
poxa ser acusador.

¶ Seanar als Contes

Item ordenaren sots lachita pena de xxxf
partida segons que desus que los herbat
jadors l'leuders de cascun loch jurs, olahu
de aquells cascun any lo endema de san
ta Maria de setembre segons es ordenat
sien tenguts anar personalment ena
quell loch hon los contes dels herbatges
sefaran, y sauran afer et aportar los
llibres de les rebudes que auran feytes de
tots los drets edinis dels herbatges llaudes
et altres sdeueniments edestotes les missions
edes peses que auran feytes et reire conte
crabo de aquells als altres missatgers de
lachita finenca.

En apres fonch concordat que assi com
hauem de anar lo endema de Santa
Maria que ara sien tenguts anar lo pri
mer dilluns apres sequent de Santa

Març de setembre

¶ Del salari dels Missatgers ¶
Item ordenaren que los herbatjadors emissatgers que miran afer los comptes dels dits herbatges cascun any et tots altres quals sevol missatgers que miran de aci en hauant per qual sevol missatgeria per raho dels dits herbatges hagen de salari per cascun dia tres sous

Item
Canadren en lo dament dit capitol que dits tres sous sien entesos anant de peu hom que anara a cavall hage sinch sous fora labinensa y en la finensa un f.

¶ De la lleuda dels bestians ¶
E de manifestar aquella
En ayres d'iuendres que bre comptat

Deu Dies Felmes de Setembre Enlarg. Vela
 natty. Jernos or Deu Mcc lxxxix foron
 missatgers Enla Vila de Culla perfer los
 Contes dels herbatges, coes asaben per Culla
 En Guillamo Marques e Guillamo Miralles
 Junts Vela dita Vila En Domingo Guerau
 natty. Et de Benasal En Sips Gargil natty.
 Et En Pere Calbo Et de Azaneta En Pere
 Marques y En Pere Miralles Et per Ursabella
 En Bernat Codornan Et En Pere Casals
 natty. Et de Vilari de canes En Bernat Mas-
 canell dela Torre Nanthoni Bertran de
 Benafigos En Domingo Jandos, Efects los
 dits Contes per profit y utilitat deladita
 tinensa. Edels habitans Enaquella. Stablimen
 lordenasen que toba persona que sia. Veni-
 na. Chabitant En dita tinensa y En qual se-
 vol. Aloch. Dea. quella. que toba hora, o quant
 que quan vindran bestiar mibesties ninenguna.
 altra cosa que lleuda esdeque pagar.

ans que nos desigque Dels dits Abbeuats mer-
caderia se tinguda de Notificar al lleuder
, o Embajador Del lloch on se de aquell ladia
mercaderia se fan en manera que dit lleuder
, o Embajador que haue la lleuda. O si
nou fan que aquell que contra fan que per
ladita lleuda al lleuder de co del seu propi
abbes les missions sifan per demanar
et haue ladita lleuda. Et de aso que se ser
hage a seuar ab sacrament dins lo any
que no haueuut mercaderia nenguna
nifet frau algu et dit lleuder, o Embajador
neurga fer venir as sacrament
dins son any.

 Dels missio que poden fer
los llochs dels Abbeuadors

Item Comegim lo capitol de la messio dels
abeuadors. Estabiren et ordenaren que
cascun any sinecessari sera, Culla, Bena-

sal, Atzaneta, e Cr. Tabella, pueren despendre
 et bestiare Enfer adobar abeuradors
 casun de aquells llochs tro En quantitat
 de cinquanta sous Enopius, Et los altres
 llochs coes la Torre d'elard de canes casun
 lloch tro En deu sous Enopius Et Benafigor
 tro En quantitat de vint sous casun any
 lloch deu sous Enopius, Et si alguns dels
 llochs damunt dits faramissio ultra la
 damunt dita que no sia rebuda. Et que
 les damunt dites mesions hagen aportar
 al conte del dia del herbatge et rebre
 conte de aquells per menut segons que
 els auran feits En altra manera que
 nos sien rebudes et de jurar que a
 quels hafeytes llealment e bona
 aprofit del herbatge.

De Venda dela lleuda.
 En Nom de deu sic Amen. Dimecres

41
que en comptat Votze dies de setembre en
lany dela nalt. de nrosenyor MCCC LXXXV
Los missatgers dela tinensa de Culla en lo
dit dia feys los contes dels herbatges, orde
naren etingueren. Enbe que los lleuders
e passatgers obreyta de les fustes dela dita
tinensa foren ornuts sots les formes de jus
seguints et al temps de jus scrit per loca
sentol. Davall scrit.

Primerament los dits missatgers entenen
hauende, o, Amendar los passatgers dels
bestians grans e menuts qui pasaran per
ladita tinensa, o, termens de aquella
de asi aldea de senta maria de setembre
primer einent et aquell qui compra
ra, o, Amendará lodit pasatge hage
apendre et collir sis diners per cent
e no plus segons que es acostumat per
tre.

Item semblant ment entenen tinendar
 les lleudas de quals secols coes que lleudes
 se dequen pagar en la dita tinensa per
 quals secols pericones segons que aco be
 mat. Empero que l'odit comprador qual
 que se no pessa prendre de lleuda dels
 bestiar menuts que seran comprats per
 qual secol persona endita tinensa seno
 a meja lleuda coes ordinar per cabesa
 e bestia grossa set diners Et que los ve
 hants de dita tinensa hagen a pagar la
 lleuda al comprador del lloch donica
 vehi l'odit venedor sidens la tinensa
 vendran a quell bestiar.

Et encara entenen hauindre e tinen
 dar lamitad de les calonies que lo compra
 dor sebrara, eo, acusara, o, altres quals
 secols pericones entre lo comprador e lo vella

25
Camitab el altra mitat que s'è en mangue
ala dita finensa. Empero los dits missat
gers no entenen Anendar ni vendre lami
tat de les dites calones, sino solament
de les calones, o, pomes dels pasatgers dels
bestiars e de la breya de les fustes e no
de altres coses En ayxi que si alguns bes
tiars pasaran per los camens p, termens
de la dita finensa. Sens pagar herbatge
segons dit es Et es acostumat, o, encara
s'apendran alban. E no herbatjaran com
plidament tot lo bestiar que de ay talz pe
nes, o, faltes haze lo comprador entre ell
y lo vellader camitab et semblantment
si alguna persona traura fusta sens al
ban, o, sens pagar herbatge. Et sen a
trobat per los vedalers, o, comprador queda
ay talz ~~pomes~~ pomes haze lo comprador
Et lo vellader camitab totes les altres pomes

Et faltes sien eptanyquen ala dita finen. 26
sa

Et semblant ment serretenen los dets mi
sabyen la concexensa de les faltes e penes et
de totes altres questions que se deuen dran
sobre la compra, o venda que fan a la qual
concexensa l'adit comprador age a estas totes
Appellacio remoguda y la qual concexensa
los jurats de casun lloch hagen equi
genjer tota hora que menester ysia.

De la concexensa de
les calonies

En ayres en xij dies del mes de setem
bre Anno @ nalt. dñi Mcc lxxij
foren Misatgers de la finensa de Culla
en lo lloch de Benasal e portolre et squi
uar molts danys que per la dita Praho
se ponem en seguir ay tal que los llochs

De la tinensa no faren perjudicats ordenamen
que si algunes penyons, o, marques de aquí
hauant en alguns dels dits sermens de la
dita tinensa seran feytes per qual seuol
frau et calones quela dita penyona e
marca los dits velladers sien tenguts dar
emetre dauant los jurats dea quell lloch
et merme quela dita penyona sera feyta
et aquella los dits jurats sien equiuen
eser tenguts de jurjar si sera justa
o, no et si peruentura en la comenensa
et de sermenacio de la dita calonia
o penyona sera feyta alguna Injusticia
o, perjudici algu al comu de la dita tinen
sa e velladers et en aquest cas lo comu
de la dita tinensa puja jurjar la callo
nia si era justa, o, no et si justa sera
atrobada que aquella facen pagar o

adaquell lloch que la cura donada 27
perno Justa ~

De abatre Bellotes

It. Estabuhren Condenaren que noia mella
persona que per tallar ne abatre nels
quixat rames de Carrasca, o roure para
collir bellota anodiments dins l'alerna
de Erbatge co es bellota de Carrasca o
tro omnium sanctorum Ede Proure
tro a sent Miquel equi contrafara
pach de pena tres sous la mitat del
acusador el altra mitat del comu de la
tinenca ~

A xij de setembre M^o lxx en Penasal
tenent los contes dels herbatges justos
los misatgers foren multiplicado
la pena de bellota en xxxj partidos ~~v. sup.~~

~~De les collues d'elles~~
De collues

Dimercs que era contat xij dies del mes de
setembre Anno Dnati. M. CCC. LXXX. vij

De tota llatinenca De Culla En lo lloch de

Benaval per fer los contes dels herbatges

En los quals contes foren personalment

En Domingo Girona Et En Pere Nicolau

Jurats del dit lloch En ferret viues Et En

Miquel casals herbatjadors per culla

En Pere Meralles noty. Et En Miquel Mi

ralles per Azaneta En Domingo Marquis

noty. Et En Pere Marquis Et En Joan fraga

per Estabells En Pere Belluga Et En

Berthomeu cantauella Et En Domingo

Luis noty per Benafra En Bernabé

saluador Et En Matheu codorné per lo

boy En Guillemo Provia per lo tone

narthoni vidal menor per vidar de

28

canes En Anthoni Granassa. Et feyt los
dits contes los dits missatges tots a una
veu concordants feren et ordenaren los
capítols de jus sequents

Primerament ordenaren que en la terra
dels herbatges no puxen esser fetes col
tiues per alguns sino solament cascu
que aura terra ena cassada de terra
que aynque a continent tot de sembra
dura. Et que aquella cascu hage a fer en
lo lloch conuenient en manera que
no fasa danj a abeuradors ni a coues
ni a mallades. Et si perventura algu
o alguns de asi haurant faran coltiua
o coltiues en les terres dels herbatges
en lloch non faser danj a abeuradors
coues ni a mallades esen faran mes de una

casada que aquella nobria tenguda
ans tot bestiar les puiga pagar, ai sens
tota pena. Et nores menys a quell que
vendra, o, fara contra lesdittes cases, o,
alguna de aquelles que pax de pena
deu sous per cascuna vegada. Tals
quals sia la mitat del comu dels her
batges l'altra mitat dela curador la
qual pena puira l'esser acusat. En poder
dels jurats et erbatjador de aquell lloch
honses de vendra.

Item ordenaren que tot ramot de bestiar
menut que sie cent cabeses. Et de cent amunt
que entraran en les dites coltures que seran
en la terra dels herbatges que pax de pena
sineh sous arvi de dia com denit Et de
cent avall que pax perdona sis diners
arvi de dia com denit. Et la mesma dela

qual pena sia l'altra part del comu del 29
herbatge. E les dues parts del senyor de la
coltura.

Item ordenaren que tota bestia grossa
e tot porch que entrara en les dites coltures
que pae de pena quatre deners per cabesa
anni devint comdedra. Et la esmena les
quals pries hagen de eser acusades en
poder dels jurats e herbatjador de a
quell lloch honseran les dites coltures
partides les dites pries segons qui de sus.

De fites e camins

Item ordenaren que tota persona que
arrencara fites de abumadors nicle coues, o,
de mallades, o, de camens que sien en la
terra dels herbatges que pae de pena
casuna. e cada et casuna persona
trenta sous dels quals sien les dues parts

Del comu dels herbatges elo ters del acusador
tota persona ne pura. l'ese acusador.

Et semblant pena pai a quella persona
qui llaurara camins de herbatge n'ian
tupans de coques et de malades lesquales
peres puen l'ese acusades En poder dels
Jurats et Erbatjador segons clament
dit es.

¶ Demetre foch ¶

Dimats que era contat xij dies del mes
de setembre Anno @natt. dni MCCC vij
foren missatgers de tota la nenssa de
Culla. En lo lloch de Cristabella per fer los
contes dels herbatges als quals contes
foren En Pere Trunyonora et En Simeo
Gargil noty.^{is} Del lloch de Penasal et
en Maquel Meralles y En Jaume Guiner noty.^{is}
de la vila de Culla. Et En Berenguer

Thomas Et Domingo Ballester de Aya
 neto Et En Berthomeu cantauella Et
 En Domingo Cabera de Cristabella Et
 Domingo Camanyes de Benafijos Et Pere
 de Cortes dela Torre Et Marco Ramon
 de Vilas de canes Efecte los dits contes
 per profit dels herbatges Et dels colons
 Et habitants En la finensa de Culla feren
 Et ordenaren los capitols infra sequents

Primerament ordenaren que ninguna
 persona Stranya Ne pnuada Noga metre
 loch nifer cremades En ningun lloch
 dela finensa de Culla En les terres monts
 dels herbatges sots pena de Deu sors per
 cascuna persona Et per cascuna vegada
 que contrafara de les quals prenes s'ne loten
 dela cusador les dues parts del comu del

Del herbatge e que tot vchí de la finensa
ne paxse eser a cusador, Empero cascu que
se terra En los herbatges puzge cremar et
metre foch Enco de ell seu pera adobar
saproessio eses lrbes sen tota pena
Et arvi mateira los jurats de Casculloch
puzgen donar llicencia abots a quelle
que voldran fer cremades deus son terme
tota vegada que ben vrbt los sen. Les
quels penes damunt dites se hagen
acusar En poder dels jurats Del lloch
hon sefaran les cremades et a quelle
les hagen a executar et lleuar dels
bens dels cometents.

¶ Item ¶

Anys de la naty. de nros. MCCCXLV
En lo lloch de Rojaneta ordenaren que

31
Los juerats no poden dar llicencia. Et que
metrafoch en co del seu et fara mal en
los monts dels herbatges pach la pena
de sus dita. E que de tot metiment de
foch preue eser feta. Enquesta d'ens en
mes a pres que la cremada sera atrobada
per los velladers, o, per altra persona.

De traure justa por
tant virtualles

Item Corregiren lo capitol parlant que
ninguna persona stranya no gos traure
dela dita finencia, ninguna carrega de
justa, sots pena de 127 Et ordenaren
que toda persona stranya que no sia dela
finencia de Culla que a portara ala
dita finencia, qual que sera de carrega
de virtualles, o, de mercaduria, Et aquella.

2.
Ondra en qual seuol loch de la tinenca
que puxe traure qual seuol carrega de
justa, pega, o alquitra, pagant les batges
a costumat de pagar et que no portara
carrega que no l'hi donada llicencia en
ninguna manera de traure la dita car
rega sots la dita pena de lxx Empero
que sia servat lo capitol nouellament
fet Disapte a xxviij de febrer MCCCXXX

X Detallar Justa X

Item ordenaren que ninguna persona
stranya ni poruada no gos tallar ne fer
justa en los puercas de la tinenca de culta
de Carnistoltes pro omnium sanctorum
pera vendre a son propi es sots pena de
lxx lamitab al comu de la tinenca
et dels herbatges et l'altra mitab del cel

cader Et del l'ender, o de aquell que a
 casara e que tota persona ne puga
 ser a casador. La qual pena puga
 ser a casada. En poder dels jurats de cas
 can lloch.

De vedadors frontalers

Item ordenaren que nenguna persona
 no gos esser vedador frontaler sinobe casa
 o habitacio, o estiga continuament en
 Colloch o, ella pertes de vesses et si ay
 tal vedador sera mes reponyorana als
 Oehans dela dita finensa que ay talpe
 nyora no valque sino penyorana algun
 altre Aranger quela dita penyorana o alle:

Depositar lo patiu dels capitols del her
 batge quiscun any als condes los missatges de
 Culla.

Item ordenaren que los missatges de Culla.

Cascun any hagen apostar l'ollibre epatro
dels capítols, o, establiments fets pents heri-
batges En lo lloch hon los contes seran esci-
noujaran sien Encomeguts Enjema de
Deusous aplicadors al comu dels herbatges
La meitat l'altra meitat al acusador. Que
tota persona ne puxa ser a cusador
Com se fasa per tal que los capítols que fan
o, es milloren cascun any sien registrats
et mesos En lo patro dels capítols.

De vchins de algun lloch que anaran
a estar a altre lloch dela finensa
Item ordenaren los dits Missatgers que si
algun vchi, o, vchins de algun lloch dela
dita finensa heora estar en algun altre
terme dela finensa En la terra del herbat-
ge pera llaurar e panificar En os des vchi-
nara del lloch hon sera vchi et estara la

5
 La major part del any abramullo exaltre ter
 me, o, lloch son nosera erbi que enay tal
 cas sien teneuts a pagar peyta. Entroga ala
 oniveritat hahon tinda la major part
 del any son domicall de tota los blats que a
 lli culliran miya peyta dels bestians que
 meses y aura.

Capitol dela serrada de
 Oistabella

Item ordenaren losdits missatgers quela
 serrada den Pere Renouell que es enloterme
 de Oistabella enla terra de Erbatge ab
 lo voler et expres consentiment deles on
 ueritats es que ren que for tenguada a
 quatrecentes sinquanta braces lesqual
 braces sie contada la serrada vella e
 sino bastara ales quatrecentes sinquanta
 braces quey sia afegit abinent de aquella
 a compliment deles dites 400 braces

que se fanchada lla de parat o, roca a
darrador ella parat o, roca hage de haueu de
alt quatre pams als volusio tenguda

¶ Dela pena de dita serrada ¶

Item ordenaren que tot ramat de bestiar
que se de cent cabeses, o, de allí amunt
que entrara en la dita serrada cometa
de pena vñ de dia et xñ de nit ella
es mena et de cent haueu tres dimes
per dena de dia et sis de nit ella es me
na.

¶ Dels cochins de la tinensa que se
ran carnes vnany amant enal
quin lloch fora la tinensa ¶

Anno a nalt. Dni MCCCXIIJ. en la
villa de Culla foren ajustats missatges
de dita latinensa de Culla per fer esnar

Contes dels bestians et forenhi per Culla 3.
En Domingo Vidal et Antoni Miralles
Jurats et En Miquel Miralles Jaume les
seres et Jaume Jover nobly. per Benasal
Antoni Carbonell et Jaume Ferrer per
Vistabella Antoni Aliaga nobly. et
Bethomeu Sancho, per Benaficos Do
mingo Andres per Atzaneta Berenguer
Thomas et Guillamo Balaguer prestatore
Pere de Cobes per Vilas de Caras Pere
llinya. Efects losdits contes ordena
ren los capitols desus sequents.

¶ Dels Carnices. ¶

Itly. Ordenaren que tota persona. Cui
na dela finensa de Culla. que deasi ha
uant prendra. Otindra. Taula alguna
de Carniceria fora los clochs, o serments.

Dels dits finensa. Se enany haurant et
traura qual seuol bestiar que deaci ha
uans compra, o, per qual seuol altre
titol acora, o, traura dels dits finensa
o, serments de aquella tenint l'adita
taula de carnacera fora los llochs, o, ser
ments se tengut pagar lleuda dels
dits bestiar arxi com on strany et
arxi com sino here ochi dels dits finensa
segons forma y tenor dels dits capitols
Dels dits herbatges lleuda y passat
ges.

Capitol que no s'enguen lleuda sino
de aquells que pasen per lo lloch

Item ordenaren que algun lloch dels
finensa. De Culla, o, collector de algun
dret no pas lleuar lleuda, passatge,

o, altre dret de algu dins son terme sino 35
de a quelli qui passaran, o, vendran al
loch Enarri que Cristabella ne altre
loch no gos llevar passatge, o, altre dret
dels qui faran son cami a altre loch dela
Finensa no passant per aquell loch de
Cristabella, o, altre dela Finensa, En les de
clarat que qual seuol loch dela Finensa
puxa llevar passatge. Et altre dret dels
passants no anants, o, de reventes person
Cami, o, passatge per altre loch dela Fi
nensa. Et qual seuol loch, o, collector qui
contrafara sia. En correut engena dela
doble esia tengut restituir de pla. En pla
al lleuder, o, collector qui tal dret de via
hauer segons dit es totes les missions
que per hauer tal doble, o, pena se
faran.

¶ Que los Missatgers tinguen
¶ Vocents caps de bestiar

Dimarts a xij dies del mes de setembre del
any de la Nativitat de nro Senyor MCCCxxvij
En lo lloch de Atzaneta foren missatgers per
fer ofinas los costes dels herbatges et
altres coses los quals son per nom per
Benasal En Pascual Capstany et En
Pere Gualosa per Cristabella lo discret
Nanthone Alaga noty. et Domingo la
era l'perla. vda de Culla lo discret En
Jaume Gines noty. En Anthone Vidal
per Benafigor Domingo fardos per la
Torre En Pere Miralles per vilas de cans
En Pere Moliner et per Atzaneta los hon
rats En Francesc Miralles En Esteve Thomas
Jurats e Guillamo Liquer et Domingo
Barbera et Pascual Martí. Et lo discret En

Domínguo Miralles noty losquels avia ajustats 36
seren l'ordenaren los capitols infra sequents;

¶ Dels missatgers que ane a anar als
contes edels salams de aquells.

Primerament ordenaren los desusdits mis-
satgers que cascun any Culla, Benasal,
Vistabella, et Aozaneta, tramesen cascun
lloch dos missatgers la hon sefaran los con-
tes laquells no sien pagats sino per dos dies,
ellos missatgers de Benaficos els home
vilar de cans que no paguen sino per
ondra cascun any anant als desusdits
contes essent esfiats a quells empero
aixi entes quelahu dels missatger que
per Culla, Benasal, Vistabella, y Aozaneta
hiran als desusdits contes aja atener focen
tes cabesses de bestiar esno ofara que
lo lloch que tramesos los aura practota la

mesmo que los altres missatges faren fins
a quej tornaran abrametre missatges que
tinga. Foscents caps de bestiar.

¶ De la missió del menjar ¶

Item mes ordenaren los desusdits missat-
gers que lo lloch la hon se faren los con-
tes noy puxe dependre para la missió
dels missatgers sino en encantibat de
quarenta sous troques.

¶ Del salari dels missatgers ¶

hon se fan los contes

Item mes havant hordenaren los de
susdits missatgers que en lo lloch hore
faran los contes que los jurats ellos quej
seran de aquell lloch entre tots noygen
de salari sino ses sous.

¶ De la lleuda del oli. 37

Item mes hordenaren los desusdichos misabgens
que cascuna arrova de oli que vinda
o vna de la binensa de culla. no pach
sino venden per vna de tant com ne
vendra

¶ De la lleuda de la llana.

Item mes hordenaren los desusdichos misab
gens que cascuna carga de llana que
pach huyt diners. Empero carga si adita
de x. Proves esno complira a carga
que pach dones diners per vna aze de
entrada com de l'arido de tanta com
ne vendra

¶ De la lleuda del ferro y acer.

Item mes ordenaren que cascuna carga
de ferro, o de acer que vinda dins la

Finensa de Culla pach de Entrada huyt
Diner esino bastara a camega pach diner
Diner per noua desant comme vendran

Die Jouis xxij. septembris Anno @ Natht.
Ini MCCCxxviij. foren ajustats misat
gers dela Finensa de Culla en lo lloch
de Azaneta per fer y finar los contes
Dels herbatges et forenhu per Culla los hon
rats en Miquel Miralles et Pere Jorns Epus
Benasal en Pascual Capellany et Nicolau
Pages, per Estabella lo discret Nathoni
Aluga noty et Pascual Prats, per Aza
neta en Berenguer Liquer y Enferri
nom dedeu et Joan Bestra et en Pere
Oidal y Guillamo Liquer per vilas de
cans Pere Batalla, per la Torre Joan Vila
marrya per Benafegor en Guilamo

Galbo y en Domingo fardos e fets los dets
contes hordenaren los capitols infra sequents

¶ De anar als comptes ¶

Primo. Correguren lo capitol primer del
compte dels herbatges parlant que de
aci hauant los homens que heren als
comptes sien tenguts de anar en lo lloch
hon los contes sefaran lo primer Villura
apros la festa de Santa Maria de setembre
tot laltre romanga lo dit capitol en asora
y valor ~ ~

¶ De gorsejats, o, maranyys ¶

Item ordenaren que nenguna persona
vehuna, stranysa, privada, no gos repre
sumaxca fer ne fer fer nenguna natura
nemanera de gorsejats, eo, maranyys en
laterra dels herbatges e hi lo contrari sera

fet per ninguna persona que no hi sien denegats
neguardats e l'altra acó sien en correguts
En pena de deu sous per cascuna. E legada
quelo contran sera fet aplicador lami
tat al comu dels herbatges e l'altra mitat
al acusador e cascun d'ells de la finensa
ne pura. Ser acusador.

¶ Decloure l'llibre del herbatge. ¶
Item mes hordenaren e corregiren de la
gestol dels herbatges, lo, contes que tots los
llochs de la dita finensa y hagem a cloure
son llibre dels bestians fins ala vespra
de Santa Maria de setembre Inclusive
per tot lo jorn esnoufaran que aquells
aytals ayxi contrafahents sien en corre
guts En pena de xx s aplicadors ala
messio dels contes e comptadors De
cascun lloch agem a jurar que dins lo

Armené han lodit libre dos ~ 39

De anar als contes es
algu y faltara

Item mes hordenaren en lo dit dia
de filluns Jesus mencionat alguns llochs
, o, lloch faltara, o, faltaran que nostra me
sran missatgers per fer los dits contes dels
herbatges que lo lloch, o, llochs que ay
faltaran que los altres llochs quey seran
justats per fer los dits contes los hixeren
mebre allur bona coneguda ~ ~

Correccio detallar y
vendre justa

Disapte a xxuy dies del mes de febrer
lany dela nati^o de nros or MCCC xxxj
foren justats missatgers dela financa
de Culla en la vila de Culla per fer e

fet per ninguna persona que noli sien denguts
neguardats e l'altra acco sien en correguts
en pena de deu sous per cascuna vegada
quelo contrari sera fet aplicador lami
tat al comu dels herbatges e l'altra mitat
al acusador e cascun vehi dela finensa
repuna ser acusador.

¶ Decloure lo libre del herbatge. ¶

Item mes hordenaren e comenguren lo co
pitol dels herbatges, lo contes que tots los
lochs dela dita finensa y hagem a cloure
son libre dels bestians fins ala vespra
de Santa Maria de setembre Inclusioniu
per tot lo jorn esnou faran que aquells
ay tats ayxi contrafahents sien en corre
guts en pena de xxl aplicador ala
messio dels contes e comptadors de
cascun loch agem a jurar que dins lo

Armenie han lodit libre dos ~

34

Deanar als contes es
algu y faltara

Item mes hordenaren en lo dit lloc
de Villans desus mencionat alguns llochs
, o, lloch faltara, o, faltaran que nostra me
sran missatgers per fer los dits contes dels
herbatges que lo lloch, o, llochs que any
faltaran que los altres llochs quey seran
justats per fer los dits contes los huporem
mebre allor bona coneguda ~ ~

Correccio detallar y
vendre justa

Disapte a xxuy dies del mes de febrer
lany dela natiu de nros or MCCC xxxj
foren justats missatgers dela sinonga
de Culla en la vila de Culla per fer e

ordenar cents capítols perço comenlos púnans
e altres justes dels herments dels herbatges
e deuses de la binensa de Culla se fan molts
fraus per alguns de les dites onueritats e al
guns singulars y evehuns de la dita binensa
e daltres vendes de peques, alquitra, esubes
e altres coses en fer a quells et foren hi per
la vila de Culla los honrats en Pere
Domíngue Just. En Jaume Marques Pere
Portas Jurat en Jaume Giner noty. Lper
Benasal los honrats Nambhoré Carbo
nell síndich en Pascual cabestany missat
gero et per Cristabella los honrats en
García Dalonó Just. Et en Frances Pramor
síndich. En messages Lper Azaneta lo on
rat en Perenguer Thomas mensageris
Lper Benafijos lo honorat en Jaume
saluador missatgero la tenent que los

4
pinas et boschs dels darrers dits hermanys
de la Ciutat de Culla. sedestruorem ero
lent prouehet a les coses mal fetes horden
naren los capitols infra sequents.

Primo Corregim milloram lo capitol que ven
dra justa a homens stranyes fora la Ci
nensa lo qual foneh fet en loloch de la
tercera Atzanela @ xij dies del mes de se
tembre lany dela nalt. de nostre se
nyor Mccc lxxx. hordenaren que nen
guna persona stranya nepruada de
qual seuol condicio, o, stament sia no
gas vendre justa, o, justes lens los hermanys
de la Ciutat de Culla a nenqunes perso
nes stranyes pestruure fora la Ciutat a que
fallada com pestruure sots pena de 50 s.
Lo fers del vellader els dies parts del comu
de la dita Ciutat de Culla. e que los velladers, o, en

caljador nequien se ferir asagrement
altres a quilles persones enlesquals durar
los dita dñs. Los messos apres quales cosas
seran fetes, e que los Jurats de cascun lloch
non pugen fer gracia de lagema. sens la co
muna. esuñ fan que o, paguen de co del
see, les altres cosas en lo capitol contenge
des Promanquen ensa forsa y va
lor ~ ~

V. Detallar Pins

Item encara hordenaren los dñs mis
sajens que ninguna persona de qual
secol condicio, o, estament sia no goza
llar se, o, pins alguns per fer pago, al
qustra, o, sea sob pena de 5x1 par
tits b. for al cellader, o, al acusador
elles dues parts al começ dlla dita forensa

6

e que los celadores ne pugen fer venir a sa-
 grament abtes a quelles personas entres quals
 hauran sas pite que ay a en feyt les dites cos-
 ses laco sin^o los mesos agros que les cosas
 seran fetes, Empero que los celadors dela di-
 cha sinensa pugen fer pega, al quetra, o,
 sea de fills totos blancos nuevos quising
 de quinze pams a vall chals que no pugen
 esser bons per justa de serra. ne redona
 e onaco no pugen ne sin entres pins
 sechs membras de sea, Empero la dita
 pega ne al quetra no puga esser feta del
 primer dia de Abril tro per tot comes de
 setembre sino per a senyalar los bestians
 dela sinensa sots la dita pena de
 lo q^e parit^o et supra. e que los celadores
 ne pugen fer venir a sagrament abtes
 a quelles personas entres quals auran sos

2.
pita fins espay de dos messos apres queles
coses seran feytes ~

Item Ordenaren que tota persona que
tallara fusta de qual seuol natura que a
quell haja obrada fins quatre mesos
apres que laura tallada sots pena de 500
lperde la fusta. E que tota persona de huna
dela dita finensa la senpuxa gastar pasats
los dits quatre mesos a obrar sens pena
alguna pambida la dita pena lotens al cel
lader, o, celladers negugen fer venir
a sacrament de totas aquelles perones
enles quals auran sos pita. Fins dos mes
sos apres que auran atrobat ~

Item Ordenaren los dits missabgers
que no sia ninguna persona dela dita

venença que gos braure nefer braure fustes
prega, realquitra, ne nengunes altres fustes
sino abtes beatus propnes sospena de
Exz patitis lotens del cellader. Les ducs
partis del comu. que lo cellader, o, cella
ders ne puguen fer venir asagrament
atotes aquelles persones enles quals au
ran sospeta. Dins dos messos apres que
les dites coses seran fetes.

Item hordenaren qu'los celladers
o, celladers hagen lametab de les faltes
e calonnes que ells se trobaran cercaran
dela justa alquitra, Grega,

Despesos y mesuras

Item encara hordenaren los dits missatgers
que cascuna enuerrabat que cascuna

On ueritat de la dita Senensa sia tenguda
atenir, pes, mesures, Proves, muges roves
mesures, L'march, De oli, Barcello. De
sal l'edorment, lesquals pes, l'mesures
hage atenir lo Erbatador, o, l'leuder de
cascun lloch. Esie tengut prestar aquells
als forasters et age de salar de cascuna
carnega de oli. Dordiner qu'il vendra. Et
de. En casis de forment undiner et de
carnega de llana. Dos diners de carnega
de sal undiner de les altres coses hagen
a coneguda dels Jurats de cascun lloch.
Esie venedor seportar de les mesures de
munt dites, o, l'ingrestaron que per allo
noreste que no pague. Lo dret d'ament dit
ans sia tengut pagar a quell aixi com
siles aques prestades, et si alguna persona

ne prestara dels dits coses l'empagament que
 sia en correcció. En la pena de j'el partit
 coten al acusador. Des d'ues parts al comude
 la finensa. E que tota persona ninguna
 eser acusadora.

Item que los delades comuns de tota la finen-
 sa. lo altres persones que per sospita. Vistan
 acusar en los fraus de la justa, pega, e al
 quitra que s'usen en acusar com en exhi-
 dauant los jurats de aquell lloch hon-
 seran exhi.

Item que ninguna persona de la
 dita finensa ne habitant de a quella
 no gos llogar ninguna persona. Stranya
 per obrar justa. ne segantes ne al quitra
 En los sermens de la dita finensa sots pe-
 na de l'el partida segons de sus.

¶ Dels conuehins ¶

¶ Dimechres quís contaué. Deuchís delmes
De setembre lany Dela nalt. de nre
sor Mccc xxxij foren ajustats missatgers
En lo lloch de Azaneta per fer los contes
dels herbatges dels bestians de la finensa
De culla. El foren ho per Azaneta. lo ho
nor En Miquel Azuara. Just. Els ho
norats En Domingo Barbera. Et En Gar
cia Julio Jurats Et En Pere Vidal Et
Bernat Vidal, per culla los honorats
Ensaume. Jener nalt y En Domingo Cor
car per Benasal En Nicolau Pages y
En Berthomeu Caera per Vistabella
En Joan Gats y En Garcia Pallario per
Benafijos Domingo fandos per Estone
Ramon Promia per Vilas de canes.

En Guéllamo Selma fets los dits contes. 4
seren los capitols següents.

Primo hordenaren los dits misabgers
en adiren emillonaren al capitol de les
hauñens. E com posicions ab los conue
hins que de aci hauant qual seuol lloch
que fare hauñensa ab los conuehins
Et alguns dels altres dela finencia y sen
penyorat no aigen mes pena los altres
llochs sino aquella pena que auiran los
vehins de aquell lloch que aura feta la
dita hauñensa. E si mes pena los far
pagar aquella grach a quell lloch que
aura feta la dita hauñensa.

Item mes en apres hordenaren que non
guna persona no gos fer de cosa en la
terra del erbatge. E si ofera qual sia

Sobada. Els Jurats de Casuenloch non
puxen dar llicencia a ninguna persona
etsi ofuran que cometen pena de 50
partits coters al acusador et les dies parts
al comu dela dita finensa exceptat
que cascuna persona dela finensa
puxa fer una casuada de coltura tota
en continent prop de casa.

Capitol de Abelles

Itz. hordenazen que no sia ninguna per
sona fora la dita finensa que por metre ni
posar basos de Abelles en la terra del her
batge etsi ofura que pua per baso Omeliner
de herbatge abas als forasters dela
finensa.

Del salari del embassador

49

Item honderaren los dits misatgers et in-
gueren embe quiles lleudes pasatges n'á
al' rindrets nos venesen sino que casuen
lloch, o a comanas absagrament a un bon
hom segons q' antigament haueu a
costumat lo qual jur en poder dels
Jurats de castun lloch dela b'ensa. Et que
aquell plegue tots los drets dels herbatges
a'isi lleudes compasatges et creyta de fustes
Et tots altres drets equen haja. Dos sous per
llibra. Et que si' tengut plegar l'erbatge
dels bestiaors et queu haga. I viij s'ines
per ~~la~~ llibra ~

Dimats a quinze dies del mes de
setembre En lo any dela n'at'uitat

aura. De la qual pena haya loricusa de
la mitat l'altra mitat sia de la comuna.
Et tot hom ochi de la finensa ne paga esser
acusador la quell quensera acusat se aja
de escusar absagrament fins lo any et
si lo dit sacrament fet noustra que par co
que l'hera demanab de herbatge segons
seuara lo dit bestiar. la dita pena de
claren lo dit capitol que si dins lo temps
que avra del compte dels bestiar los que
no avran venuts de la dita festa de s.
Joan Luca ne compraron dels diners que
aura treits al bestiar que a quell no ho
sengut pagar herbatge.

¶ De porchs ¶
Item mes honcleraren los dits muratges.

Con condement Enla Vila de Culla que tota
 persona que de aci haurant pendra porche
 a meges, lo mig guany de persones foraste
 res que sia tengut locha quels metra en
 la finenca, o dins huit jorns apres de ma
 nifestarlos als Jurats del lloch hon sera
 deli' edonar fermanca que pectus anys
 apres continuament pagara prest a her
 batge de aquells, Et sila dita manifes
 tacio et seguretat nodonara. Esara que
 purga eser saltejat a xij diners per cas
 can cap de porchs dela qual pena sia
 la metat de la comuna ela metat del
 acusador Et ot hom exhi' dela finenca
 ne purga eser a cusador e Encara que sia
 saltejat Esach la dita pena que vltra la
 dita pena puch les diltes prest a herbatge

per lo dit temps dels tres anys

Demallades, Coues
y Camens

Dimarts que contava onze dies del mes
de setembre Anno @nath. dni. M^o CC^o
xxxvj. En lo lloch de Azaneta foren a
justats missatgers per fer los dits contes, Pri
mo per Cella los honrats en Jaume
Giner noty. E En Pere Marques per Vista
bella Nanthona? Miaga e Garcia Palacio
per Benasal En Guamo cab Estany e
Pere Granalosa per Azaneta. En Pere
Ocdal per Benafijos En Guamo Galbo
seia Torre En Ramon Pousier per
Oilas de Cames En Domingo Soler

missatgers ajustats per fer los dits contes 48
Concordaments feren l'ordenaren los capi-
tols del llibre següent ~

Primo hordenaren los dits missatgers
sobre les mallades l'oues l'camins e de
totes qualssevol altres coses hordenaren q
los missatgers que ara son ajustats e de
ací havant sea justaran per fer los dits
contes En semblant jornada sien tenguts
de defendre e mantenir los drets dels
dits herbatges dins l'espai de un any.
apres fets los dits contes e que los jurats
de qual sevol lloch de la dita vila o de
sirequests seran per los missatgers, o per
qual sevol altra persona devent enco
nyament les dites mallades camins, e
altres coses a cost e despeses de aquell que

culpa a una. Esino sera trobat a quell
queles dites despeses sien tenguts los dits
Jurats de pagar los homens, o, de altres
messions que faran de les faltes e calomies
queses deuen dron prestanyents ala dita co
muna, Et si maiera de les dites faltes
e calomies quelos dits Jurats sien tenguts
de pagar les dites despeses dels drets, o, di
ners de la comuna. Et, au los dits Jurats
o, qualseuol dells sien tenguts dins
espay de omnes de vegones per les dites
coses laco sots prena de sinquant
sous laqual prena si acusada sera sia
la mitat del acusador e altra mitat
del comu. Et que la dita prena los dits
Jurats hagen a pagar de sabora. Et los
dits Jurats non puegan fer gracia

7
ninguna de les dites escalonies tro les des
pases que los dits homens faran ebsifaran
gracia de les dites calonies que les paguen
de sabosa.

Dimarts ques contave nou dies del mes de
setembre l'any dels nats de nres
Seny MCCCXXXVII foren afutats missatges
En la vila de Culla dels llochs dels
llochs de la Tinença per los contes dels
bestians que son manifestats als her
batges En cascun lloch de la Tinença
per pagar ala Dy. senyoria de
Muntessa los Millers que cascun
any son tenguts pagar l'ou, festa
de tots sans e foren hi per Culla los

Miralles Jurat En Jaume Marqués missatger
per Benasal Pere Cabestany noty. Domen-
go Palomar per Ribabella En Anthoni
Alaga noty. Et En Pere Casont per Ad-
raneta Bernat Pons noty. y Berenguer
Liquer per Benafijos Guamo Galbo per
la Torre Bernat Miralles Jurat per Vi-
car de Cases Guamo Celma jurat tots
ajutats. hordenaren lo capítol seguent

 Dels abeuradors e de la pena
de aquells edels porchs

Primo hordenaren los dits missatgers
per tal quels habeuradors dels herbatges
fosen sostenyuts nets que no sia nengua
na persona. Stranya opruada que gas
Aluar clana. Dlags nifer nenguna altra

52

subjetat ne lleyjam en los dits abeuradors.
Jels herbatges de qualsevol lloch de labi
rensa. De quella ede jus nomenats. Sisen
Pregall aygua corrent sino en lo toll per
hauall, o, en lloch que no ensubjetiva
l'aygua dels dits abeuradors, etsi seran
basi en un lloch apartat, o, en lo basi
per avall si lloch alt noy aura sino
lo dit basi per hauall no gosem subjetar
l'aygua dels dits abeuradors ne basi ne
tallar, pristejar ne afollar a quelli ne
l'aygua de aquells sots pena de 50 f
partidos lites al a curador elor dos termos res
tans ala comuna et que tot exhi. de labi
rensa de sus dita oruga a curar ne porchis
nos bany ne bega en los dits basi sino en lo
per hauall eo, lloch a part de aquells
sots pena de 50 dines per porch. fins en

Seu e de deu amunt v[er] pres ramat per
casuena. Begada partidom la dita pena
segons que desus et que sobre les dites coses
puxa esser feta enquesta. Contra aquells
qui sera sospita a instancia de qual seu oi
ohe de la dita timentia. Els guardians dels
herbatges person offici sien tenguts fer lany
per spay de. On any apres tal subiectat
odany senofet et que a quelli senagen
a escusar per e. o, ses companyes si yano
seran de heda de escusar eaco a come
guda. Dels jurats de cascu lloch hon
talca sesiguim als siacusar nosuolra
entalcas sia agut per confes de tal acusa
cio, o clam. Et les quals a cusacions o clams
o, enquesta. hagen a fer enpoden. Edauant
los jurats de a quell lloch hon tal dany

52
ses deuenen. Et aquells a instancia de part
sien tenguts menar ay tal execucio als
que paguen deso dell delseu ~ ~

Any MCCC LXX Enla Vila de Culla
anyadiren Enlo dament del Establiment
lo capitol que la hondiu Enquesta
En mes que pugue esser feta Enquesta
de any Et que fara subiectat Enopora
pagar la pena que hogue quinze jorns
Enla cadena ~ ~

Debuidar peques y bases q' altri
haja omplit dins la finenca

Item mes hondonaren los dits messatgers
fots concordos Enla dita Vila de Culla
que nosie nenguna persona stranya ni
privada que gos buidar ni fer buidar ~ ~

basis ni ziques que altri haja omplit
ni bases ni altres abcuradors de les terres
de les herbatges en ningun lloch de tota
latينيا. sots pena de 500 per cascuna
persona e per cascuna vegada que contra
fara de les quals penes sia l'ofers del acusa
dor les dues parts del comu de les herbatges
Et que tot xch de la dita tinencia ne pu
que ser acusador ~ ~

Demanifestar als comtes
Los celzins de herbatge

Demerres qui comptava. xj del mes de
setembre del any de lo. nath. de Jero.
senyor MCCCXXXIII foren missatges
hajustats tota la tinencia. En lo lloch

5
De Cristabella Lorença per Culla. Conscrit
En Jaume Giner noty. Et En Valentí
Giner per Benasal En Pere Cabanyas
noty. Et En Matheu Sabregat per Cris-
tella lo discrit nantxoní Muga noty.
Et En Joan Prats per Azaraba lo dis-
cret En Bernat Pons. Et En Berenguer
Piques per la Torre lo desudat En Jaume
Giner per Benafígols Frances Codorní
per Vidal de canes Domingo Miralles
per fer e examinar los comptes dels bestians
de tota la finença, fets los dits comptes
tots los dits menatgers per bé de dita fini-
nensa anyadent emillorant al capítol
dels dells fet En lo any MCCC LXXVI
anyadren emilloraren adit capítol
que qualseuol cloch de la dita finença
de aci haurá sens pena alguna pena

a collar d'ehins així de l'obra Com de altres
En son terme així en la terra del herbatge
Com en la de Oesa així de clarant que los
dits ehins s'embren en les altres de creses
quey entren abra pena de set y catorze
sols les altres coses en lo dit capitol con-
tingudas Promanguen en sa forma e valor
de clarant que los dits llochs acullon que
los dits ehins aquell temps que els plaura
Et que los dits llochs sien tenguts cascar
any als contes d'or emanifestar nome-
nada ment quins ayguans ehins
tendran de ra.

De la contribució dels plebs
de la tirrensia de Culla

Itj. que de aci havant tots equalseuols
questions que ses de vendran per esobre

54

Los feyts dels herbatges elleudes edependent
Emergent de aquelles lmenar a defendre
a cost edespera de tots los llochs dela dita
tiransa. així com hom vendra constants
fochs, així empreo entes que quant loas
ses de vendra que ans de questió alguna
tots los dits llochs neseen asabentats, afí
que algun lloch singularment nopuís
ca. Intentar alguna deles d'etes questions
Escófeye que allo fise atot son carrech,
Et lmenar hordenaren que de aci havant
per petualment tots los dits llochs de
Deu endee anys se hagen esen tenguts
de venir a contes dels fochs que quis
cun lloch tendra. Launa obloqual
compte dels fochs que quisun lloch
tendra, o, hauna loqual conte hagen
esen tenguts los dits llochs fer dels por

mens comptes que faran dels bestians de
Catalunya. En noie anys. Et de allí ha
uant endeu anys. Et sera. cas que algu
dels dits llochs o, sera negligent pugon
metre perpena. Et en lloch de pena
lo terz demes que notrobaren. En comptant
Just. Et per lany present. Volgueren e con
condaren los dits comptes dels fochs se fa
sen en la vila de Tulla. Lo primer di
ment dia de sen. Simon y Judes. Abdit
dra. quiscun dels missatgers sia tengut dur
e portar lletra de prouacio del dit capi
tol de cascuna enuieritat. sagellada
ab lo sagell comu de dita enuieritat.

Decom lo herbatador estengut
defensar los drets dels herbatges

Item mes hordenarem que qual seuol

55

Herbajador, o, Herbajadors sia tengut, o, ten-
guts defensar e guardar diligentment
tots los malfeits primerament Mallo-
des camins, o, strengiments de aquells
arencament defites e altres frus que se fa-
ran en la terra dels herbatges sobre les
dites coses pura. Et haya a fer inquisicio
contra qual sevol persona dins onany
Et si los dits Herbajador, o, herbajadors
requeix per qualsevol persona veusaran
de fer les sobredites coses sien tenguts en
pena de 100 llorens ala ciudad Et si lo
dit herbajador, o, herbajadors hi en-
anaran neagen llorens des dues parts sia
del comu dels herbatges y sien a cusades
davant los Junts de quiscunloch de
la dita ciutensa.

De vchims que no estaron asis
tens en la dita finenca

Anno @ natali. dni MCCCXXXV
Die Mercurij Intif. xv menses septembri
En la Vila de Culla foren ajustats mis
satgers dels llochs dela finenca per fer los
contes dels bestians que sean manifes
tats als herbatges En cascu lloch de
ladicha finenca per pagar ala Breue
rent senyoria de Montesa los dñs
que cascu any son tenguts pagar
lodia y festa de tots sams e foren hi
per Culla los honrats en Anthoni
Oidal En Pere Ros Joan Marques
e Pere Guerau Jurats per Benasal
En Arnau fabregat e En Guille
cab estany noty. Coes Cristabella

56

lo honor En Joan Prats y En Guamo ca-
font. El per Adzaneba. En Berenguer De
ques y En Bernat Denis noth. El per Bena-
figos. En Bernat Cafont. El per la Torre del
Beirona. En Guamo. Liximemo jurat. El per
el bar de canes. En Domingo Miralles.
Estant los dits contes fets ajustats con-
cordement feren l'ordenaren los ca-
pitols Infra següents ~ ~

Primo l'ordenaren los dits misatgers
que per profit e utilitat della comuna
edrets de aquella que tota persona
que sia vechina dels llochs della tiner-
ca que notinga sagrogrna habitacio
l'cap major absagrogrna casa dins los
llochs della dita tinerca tot lany que
pach l'cuida debot co equant comprara

, o, vendra així propiament com sinofo
sen vehins ~~~~~

De pagar bestiar y no manifestar

Item mes hordenaren que qual se uol
perones stranyes qui pasaran bestiar
així grosos com menuts per qual se uol
loch dela dita tinenca, an que passe del
loch hauant hon pasaran o deuen
pasar representen dauant lo herbatja
dor, o, lleuder de aquell loch per ma
nifestar et pagar lodret de tal herbatja
o, pasatje. Et si nou faran que cometer
pena de sanch sous per quiscuna ve
gada. El dret de tal pasatje endoble
lo fer al lleuder, o, herbatjador, o, guar
tia sui acusam. els drets pasats al comu
dela tinenca. Et si pasaran per altre loch

hon pasas no deuen vendre fraudar lo dret de
 tal pasatge sien saltejats a set y catorze
 e cometen pena de set e catorze.

Die Martij Intz. tertia. Vesima mensis
 septembris Anno @ nalt. dni Millo
 ccc xxxvij, En lo lloch de Benasal
 foren ajustats missatgers dels llochs de la
 tinensa per fer contes dels bestians que son
 manifestats als herbatges en cascun lloch
 de la dita tinensa per pagar ala Reuerent
 Senyoria de Muntesa lodia y festa de totos
 sans Et foren hi per Culla los honorats En
 Jaume Giner nosty y En Anthoni Vidal
 per Benasal los honorats En Pere Cabes
 any nosty. Et Arnau Sabregat Et per
 Cristabella los honorats En Frances Ramon
 Et Joan Prats Et per Adzancha los

honrats En Bernat Penz nstj. et En Joan
Bertran et per Bernafijos En Frances Codor
nin et per la torre den besora En Pere
Canals et fent los dits contes abrajus
fats concordament feren l'ordenaren
los capitols lo millonaren En los dits
capitols Prout sequitur ~

De manifestar falsament
Y della pena que son tenguts

Primo que qualssevol persona pasant
ab los bertran grutors l'emerits per qual se vol
lloch dela dita finensa que sera atrabat
En fals manifest comete pena de
set e catorze anys coma cometer
foras En los dits herbatges ~

O de la Justa que se han de probar
 obrada de la sinensa

Item mes honderaren que no sie ninguna
 persona que gos pendre o, probar en nin
 guna justa dels pinas, o, carrascales
 de la dita sinensa que sia obrada sots
 pena de deu sous ella esmena. Equi pu
 ga eser feta enquesta per los senyors de
 la dita justa. Dins em mes apres que aura
 trobat la dita justa menys regulada,
 la dita pena loter ala comuna elledues
 parts dels senyors de la dita justa. la qual
 dita enquesta puca eser feta davant
 los jurats de qualscuol lloch de la dita
 sinensa, lo, en lo terme de nahonse
 ra feyta y obrada dita justa.

De abeuradors

Axi dies delmes de setembre any Mil
Sinchcents cinquanta quatre los honorats
missatgers En Benasal hordenaren En res-
pecte dels abeuradors que qualsiuol llaua-
ra En lo darrer bas, qzica En lo capitol de
abeuradors expressats sia tengut buyclar
y netejar aquell En hauent llauat sots
la pena En lo dit capitol Contenguda. Et
si estant llauant se seguira vendran bes-
tians abeurar sia tengut fer loch deuant
beure losdits bestians Ellos baus qzica
nets sots la mateixa pena.

Die martis xii. septembris Anno @
nally. Inni Mccc xxxvij En lo loch
de Estabella foren afutats missatgers

59
Dels llochs de la finca de Culla per fer
Contes dels herbatges lloctians que son ma-
nifestats als herbatges En cascun lloch de
la dita finca per pagar ala Reuerent
senyoria los MDT 7 que cascun any
son tenguts pagar En lodia y festa
de tots sans d'forenhe per Culla
los honrats ediscret Ensaume Giner
noty y En Bernat Vidal per Be-
nasal En Domingo Palomar y En Arnau
Sabregat per Estabell En Francesc
Ramon et En Joan Prats per Arxanta
En Bernat Periz noty y Berthomeu
Marti per Benafijos En Anthoni Casont
per la Torre Verdosa En Pere Miralles
Et fahents los dits contes tots ajustats
concorde ment feren lordenaren e

4-1
millorarem los dits capitols en la forma
seguent ~

¶ Demallades e Coues ¶

Primo hordenarem emillorarem lo capitol
Deles mallades e fonch hordenat per los
dits missatgers que si alguns dela dita
finensa seran atrobats a qual que
cova, o, altra qualseuol mallada
Et enaquella tendra losuejato, o, ro
ba pero quey jaque alli abses besties
obestians e vendra algun altre pefer ma
llada ala dita coua, o, mallada e vol
dra metre en dita coua emallada sent
des plaer de a quell quey sera estat
primer e si per fora siuolra metre
que a quell aytal comete pena de

De trenta sous la qual pena sia la mitat ⁶⁰
dela comuna. L'altra mitat del acusador
, o, de aquell que clamara que volien qe
sur dela mallada, o, cosa esaltre ne
gara que ell may lifeu contrast en la
dita mallada, o, cosa et peruar non
sora que a quell que primer y sera
, o, aixe aleyxar a son sagrament que
aixe es, o, el nefara. ~ ~

De coltiues

En lo summent dit Any. Bordona
ren camyadren al capitol de les colti
ues que tota gerona que fara coltiua
en la terra dels herbatges que tots anys
les dites coltiues hagen a esser fetes
en Prostoll, o, Terra llaurada. es

En tal manera que allí hon sera feyta
coltura en any noniguera tornar a fer
en lo altre any seguent sino allí hon llau
ranan lo sementer que en aquell rastroll
se haze hafer la coltura aquell any
la dita coltura no perque estar en a
quell lloch hon sera feyta sino en any
e que en la dita coltura haze haues
mes terra llaurada que no l'ha. E si
lo contrari sera feyt que la coltura no
haze pena. Et tot hom puige paixer
absos no briments.

¶ De traure Carbo ¶

Dimarts a xxij Dies del mes de setem
bre l'any MCCCXXXVIII En la vila
de Culla foren ajustats missatgers perfects

61

Los condes dels bestars, Primo per Culla
los honrats En Pere Loras e Matheu
Giner, per Benasal los honrats
En Guillelm Cabestany notj. e En
Matheu fabregat, per Cristabella
los honrats En Guillamo casals e Do
mingo Cahera per Atzaneta los hon
rats En Bernat Peris e En Joan Ber
tran per Benafijos En Domingo jar
ros per la Torre Ven Besola lo honrat
En Jaume sabriador per Celas de canes
lo honrat En Domingo Miralles efets
los dits condes tots justats hordenaren
los capitols següents ~ ~

Primera ment hordenaren emillo
raren com la breta de carbona

que res que tota carnega de carbo
de bestia animalia, puch quatre finers
et de bestia mular sus finers que un
any bestia mular vt et per bestia
animalia tres.

¶ Anyadiment de traure fusta ¶

Item ordenaren los dits missatgers
que tota l'equal seuol fusta que haura
dela finensa encara que la ven com
obra capilada son seuelle que puch
lo que la traure lo dit que deu pagar
axi com si for obrada en la finensa.

¶ De fens ¶

Item ordenaren los dits missatgers
que ninguna persona que nosia

cehina, o habitant, En qual seiol lloch ⁸²
de la finença nosengor portar Nifer
portat, peric nifer altra persona fora
los termens dels llochs de la dita finen-
ça. Nengun fems que sia en coues ni
mallades fins la terra dels herbatges.
sot pena de feu sous per quiscuna
vegada que lo contrari senfet et otra
la dita pena sia mena del fems que
senportara partidora. la dita pena l'otera
ala comuna. Els feus parts al a cusador
, o, cellader. E que tot cehi lo cellader
de la dita comuna, o, quiscun a cusar
E que para eber feta Inquisicio contra
aquells que sera sospita fins crimes
aptes baldany. Oreta de fems sera a
trobat, Et qual seiol persona de la dita
finença que primer replegara qual

seuol fems de les dites mallades e coues
lo senpura portar Et sinengu senportam
fems replegat per algu dela dita tinensa
de les dites coues, o mallades sach. De pena
vñ la esmena del fems que senporta
ra lo que puoa esser feta Inquisicio
segons de ses. Et si dins un mes apres lo
aueran replegat lo quel aura replegat
no sen aura portat que de aqui hauant
tot vñ dela dita tinensa lo senpura
portar sens pena alguna.

¶ Com quis'cun loch dela tinensa
poden a cultor e a vehinar

A xij. de setembre Any Mccc l. lxx
foren jurats en lo loch de Azaneta
per claror los contes dels manifestos

63
Vels bestians de tota la finensa així com
es a costumab oforenha per Culla
Los senyors En Jaume i oner nosty. En
Guamo Torcar per Benasal lo discret
En Bernat Monllat nosty. Et En
Arnau fabregat, per Estabella lo
discret En Joan Just nosty. En Guia
mo Paura per Azaneta En Bernat
Pere nosty. Et En Berenguer Diquet
per la Torre den Besora En Jaume de
la manya per Benafijos En Andreu
fandos, per Vilas de canes En Pere
Munter Jurat. Et per lobe comu de tota
la finensa volqueren corde naren que
cascunloch dela finenca guage a collos
bestians a herbatge, e, vehinat a onany
e, ador, e, atemps quebe els vendra

no pesjudicant los drets als delmes que de
Justi. los pertanyera, o, vendes i d'ins
latineria ne pararam, caso, així entes
d'entre la terra dels herbatges, o, delade
desa fins sottermens

¶ De abelles fins les mallades ¶

Elloch de l'itabella. Tot ajustats
per lo bé comu senyalada ment y per fer
los contes dels herbatges hordenarem e
de terminarem que vists molts danys
ques sequien en les nochtments pero
podere arucar emanberar en les ma
llades, lo, cues dels serments de quiscu
dels dits llochs causa de moltes per
cones així dela terra com d'anyes que
fan abellas e poron abelles en les dites ma

64

Mallades, lo, nesses donats e de terminats p^{er} la
custodia de dits bestiar p^{er} causa de posar
vites abelles, o, basos p^{er} de voluntat de
dits muiatgers Jonch. hordenat que nenguna
persona p^{er}viada n^{ost}ra n^{ost}ra no gosse fera
bellar n^{ost}ra basos en mallada n^{ost}ra
ningu de spay de docentes passas entorn
de les mallades no gosse fer abellar n^{ost}ra
basos sots pena de deu sous gransets se
gons en los capítols sobredits ~ ~

Mes hordenaren que quiscun vchi de la
finencia p^{er}va fer oncorral, lo, Corral
en la terra del herbatge p^{er}va mantenir
et tenir abelles et que nenguna altra
persona vchi n^{ost}ra no gosse
posar sens llicencia de aquell qui aura
fet dit corral sots pena de sench sous.

Que Enquiscun Terme Fomen llicencia
Los Jurats del dit lloch perafen dits Comals
Que a quells sien Judges quiscun desont en
me.

Debestian que estaran mals
y de la horde que andetenir

A xiiii dies del mes de setembre Any Mil
Dxxx esent congregats en Benasal
perfer los contes Jonch hordenat coes
per Culla los honrats en Joan Miralles
Jurat e Bernat Gellida e Berthomeu
Asenci jurat en Joan Jorda missatges de
Azareta en Jaume Caera en Bertho
meu sancho missatges de Estabellu
en Joan eseng de Penafijos Antio
ni cruus en Jaume Bertran Jurats

De Benasal y en Joan Miralles Jurat de la ⁶⁵
 Torre en Maiguel Gil de Vilator de Camer.
 fonech concordada l'ordenat que si alguna
 dels dits vilas temen algun mal contagiós
 així enperones com bestiar los Jurats del
 lloch los hagen adar a partament al
 menys dany dels dits llochs etsi en la
 malditia los dits bestiar quels hagen
 adonar abeundor apart ~ ~

De Escornobar y adobar base
 Cabera dor en lo mes de Juny

Axuy de setembre Any M^o D^o xxxv
 Es sent Congregats ca Justats en lo lloch
 de Crestabella per los honrats en
 Jaume Torcar y en Joan Miralles mis
 sabgers de Culla en Jaume Segura

Antoni Ovis missatger de Benasal
En Joan Prats Ovis Alaga missatger
de Vistabella Joan Escrig missatger
de Benafijos Joan Miralles de la
Torre missatger Joan Gil missatger de
Vilar de canes fench concordad orde
nat que cascu lloch dela finencia
sien los abeuradors de qual seu o lloch
sien les bases es combrades calla habon
sean afer los bacis sien fetz cadobate
peltot lomes de Juny. En cascu any.
Esperant codit mes nos faran adobar
que ental cas elloch als contes que la
present comuna fan nos sin gres.
En conte als lloch, o, llochs que des
ses portara dels dits abeuradors no

66

Ensen preses en conte. Com no hage adobrat
dins l'oct mes de Juny de sudit els
Jurats, o, peruen manar eferfer al
lleuder ~ ~

Demanifestar efer trauefata
y pagar lleuda al lleuder

A Jueus del mes de setembre Any
M. Quatre cents cinquanta sis en lo
lloch de Azaneta foren Justats mis
satgers de quiscun lloch de la finensa
de Culla per causa dels contes dels
herbatges per Culla lo discret En Jaume
Giner noty. E En Bernat Copello Jurat
per Benasal Guillellem Cab. Estany noty. e
En Jaume Ortes per Ortabella lo discret
En Guamo Casals noty. Domingo Cahera

El Antihonn' Alaga per Azareta los hon
rats En Joan Beltran y Joan Peris Jurats
En Bernat Vidal y Domingo Barbera
notz. per Benafigos Andreu Jandos Ju
rat per la Torre den besola Jaume Orla
manya per Vilari de Caras Jaume Melia
fill den Jaume Abts Jurats per causa
de alguns fraus que fan en la bicha de
los fustes dela dita finencia sens pagar lo
dret de herbatge de aquelles Stablen cor
denaren que qualseuol persona ^o arri dela
dita finencia que traure ofara traure
o vendra fusta alguna a renge per traure
rela dela dita finencia sia tengut ma
nifestar ladita fusta al leuden o, ordat
jador quimes y sera ans a quella brega
dela dita finencia pagar lodret del

67
Herbatge edret segons es hordenat, coes per
caneja de bestia mular, o, rosinal los
diners caneja de bestia asina. Ordenes
e herbatjar presatos onany, coes onabestia
mular, o, rosinal yz bestia asina
12ij. Et silo contrari dedites coses paguen
lodit dret endoble ensemps abtotes les mis-
sions et encara perma eses fetas Inquisicio
contra los quisera sospita davant lollu-
des, o, herbatjador fetos fer sacrament
si auran treta la dita justa sens man-
jestas e pagar lodit dret ~ ~

Item que los vebins, o, herbatjadors
que vendran ala dita finenca, pera
aturar en qualseuulle lloch dela dita
finenca exportaran al bara del lloch de
la dita finenca hon aturaran que a quilly

ay tal no paguen pasatge et si albarà
no portaran que paguen arrià com an a
costumats

Dins quant temps les colònies sien eixe
ciutades que lo guardia nosia pastor

Axy Dies Velmes de setembre any Mil qua
trecentis cinquanta nou En lo lloch de
Cristabella foren ajustats missatgers de
Cascun lloch de la Arxencia de Culla
per raho dels contes dels herbatges
per Culla lo honomat En Miquel Por
car jurat En Bernat Monellat noty per
Benasal En Arnau fabregat et En Pere
catala menor jurat per Cristabella
lo discreto En Juicamo casals noty En
Pere Prabadas jurats et per Arxencia
ta lo discreto En Bernat Pens notare

En Jaume Sala Jurat episcop Benafijos 68
Guillem Monco Jurat episcop Torre del
Besola En Jaume Miralles Jurat episcop
vilar de Carres en Miquel Miralles Et
per causa de algunsvelladers que p^{er}no
raran a qualssevol persona, o, personas
lo, bestians arri^u entes de veses com en la
fema del herbatge que dins deudies a
pres sequents hagen haver executat
tot sondret deloquels per uendra als si
nou faran que parats los deudies no pu
gan executar res de sondret Et que non
puguen penyorar losdits velladers entes
deuses los bestians siya la major part
del bestiar nostrobana dins la deuesa
Et lo dit guardia nostra pastor vell
nide altre ~ ~

Et Jonch Enradot Abbt que avo² com sor.
Veu d'ús de executar los guardians que
sien vint tot lo altre rest. en sa forsa
e valor.

De que quisuen lloch puxa ha
uehinar y lo de que am de tenir.

A xij de setembre Any MCCC Lix
En lo lloch de Adzaneta foren ajustats
misatgers de cascun lloch de la tinença
de Culla per raho dels contes dels her
batges per Culla lo honrat En Jaume
Marques Jurat elo discret En Bernat
Monclat noty e per Benasal en Mathieu
Subregat et En Pere Catala misatges e
per Estabella En Joan Prats Jurat e per
Adzaneta lo discret En Bernat Per²
noty y Bernomeu Martí Garcia Jucu

69
Eper Benafijos en Pere Monto jurat e
per la torre den besola en Joan Vila ma
nija jurat Eper Vilas decans en Jaume
melra Eperco comya capitol en la co
muna que nengu no gos fer vehi sino
a sinch anys volgueren per be coes los
de culla Benasal e Azaneta e Be
nafijos la torre den besora et vilas
de canes que avui comdne lo capitol
arbitch a sinch anys que ara cascu
lloch puxa fer vehi, o, vehins ados
anys de tots equals seuols bestians que
vulla metre l'empere que a quell vehi
sia tengut de donar fermancia de pagar
lo herbatge Eperca e clabme, e promissia
a coneguda dels dits jurats et cascu lloch
coes la fermancia de donar l'empere los
de Citabella feren protestaio que sen

aconclaman. Nos poden fer de cloaslo.

Clorde que sea de guardar
En hauchenas perones
Estranyes

Dimats @ xv de setembre Any Mil
ccc lxx foren ajustats missatges en
la vila de Culla coes per Culla
En Frances Vidal et En Jaume Marquy
per Benasal en Matheu fabregat y
En Jaume Erues per Oribella en do
mengo caera y en Pere fernis noth per
Aozaneta en Anthoni salvador ello
rens celades per Benafios en Philip
Galbo jurat presta Torre En Jaume sal
vador per Vilas de canes En Jaume
Melia. E concordaren tots en una con.

70

Cordia per clarificar lo capitol dament dit
lo qual fonch feyt en Arçaneta lo Any
Mccc lxx. ho ordenaren que nengun lloch
dela finença no pugua a collir forala
finença nengun vchí, o, vchins sínoes
que puch peyta et herbatge. Entegra-
ment de tots los bestians avé grossos com-
menests que tindra absagrament e con-
te de be ellealment manifestar e
pagarin delme e promissia peyta et
herbatge sens nengun frau e los llochs
o, lloch que contrafara que caigga empe-
na e en nom de pena síe segons en lo
capitol antich dels vchins lo qual es
sots calendari de Venou delmes de
May Mccc lxxv. la qual no pugua
a casar nengu sínoes lo síndich de lulla.

a voluntat dela comuna, o, dels jurats
e que nengue napuxa a collir sino es en
son terme ~ ~

¶ De herbatjar ¶

Dimats @ xij de setembre any MCCC
quatre en lo lloch de Azaneta foren
ajustats missatges de cascun lloch dela
finensa de Culla per raho dels conbes
dels herbatges per Culla En Salvador
Domingo jurat lo discret En Bernat
Monllat notj per Benasal Bernat non
de deu jurat lo discret En Jaume Car
bonell per Vistabella En Pere Prabadis
jurat lo discret En Joan Just notj per
Azaneta los honorats Garcia Falco e
Jaume Martí jurats lo discret Domingo

Barbena noty Anthoné Salvador Caltres 71
per Benafijos Domingo Jandis Jurat per
la Torre Jaume Miralles Jurat per ellos
de canes nonhauengut nenqu. Gfench.
con cordad per los dits missatgers que cas
cun lloch en son terme puexa herbatjar
la collir bestians et herbatjar ason pla
er saluant lo dret ala comuna del her
batge et acio per aquell temps que ala
comuna plaura etc

A Demag granj

Dimats @ xvij de setembre Any Mil
ccc lxxij foren hajustats en lo lloch
de Benasal sobre los comptes dels
herbatges missatges de la comuna

Comuna. Primo per Culla. En Miquel
Loras per Benasal En Jaume Carbonell
nostre. Bernat nom de deu comptadors
per Vistabella lo honorat En Francesc Alia
ga. Guano Roum per Azaneta
lo discret En Abenci Clement Nostre
Garcia Falco, per Benafijos Guille
Monco, per la Torre Matheu Pocullull
Etots concordants per estly profit e be
dela comuna hagueren Enbe quequis
cun velt pogue pendre a miges emig
quany a miya llana. En mig cordes a
mig quany tots equals seuols bestians
Et a cap emany et aisi Enbe queles
semelles que pariran dins lo lloch, o,
terme hon seran que sien tenguts
pagar delme e promissia. Entregament
Etots altres capitols romanguen En safora

72
E valor Empero arvi entes que dels ports
que aci hauant los prendran pagant
peyta y erbatge delany quey seran
e lltaran per tot lany.

¶ De metre herbatjador ¶

Item arvi mateu foren concordats
los dits honrats missatgers que qual
seuol lloch puua metre herbatjador
aplegar la lleuda encara que no tin
ga bestiar lo qual herbatjador, o
lleuder no puua apachar nengu sino
justa ala tauela. Et que sia tengut fer
sagrament que be siaura. Et que silina
locht que aquell fasa. Sagrament
per to semblant eaco facen los llochs de
metre herbatjador sens pena alguna.

De animals grossos que entra
ran en la devesa de altrelloch

Dimarts a xv de setembre del any de
la nativitat de nra sra Mcccc lxxv. En
lloch de Vistabella foren missatgers
de tota la binensa de Culla per fer e
fermar los contes dels herbatges e fer
hordenacio de capitolis coes a saber per
Culla los honrats en Anthoni Porcar
sindic de per Benasal los honrats en
Jaume carbonell noty. e jurat en jau
me. Orues, per Vistabella Anthoni
Matutans, per Azaneta los honrats
en Garcia falco e en Bernat Agut
per Benafios en Andreu fardos jurat
per la. Com en Jaume. Salvador Jurat

10
Et fets los comptes dels bestiaris per profit
y utilitat de tota la ciutadania, per profit
y utilitat de tota la ciutadania, hagut en
be tots concorts totant al capítol de les
de ceses que diu. Item tota bestia groa
ett. afeigim emilloram en la pena en
los obredit capítol conbençuda que tota
l'agua ab que sien de quatre ensus que
entraran en la de cesa del enferme.
En laltre que cometa de pena per lo que
dos diners de dia equatre de nit et per
semblant en la mateixa pena sien en
deses melats melates pobros e potranques
la qual pena sia partida en la forma
seguint que la terca part de la pena
sia del comue de la ciutadania, el dret del
loch honsera feta la pena forada. El dret
del guardia. En engunloch no pua fer

gracia del ditz dret dela comuna. Et amb
quant tota a les quatre lloques desus men-
cionades que cometen la pena. En loca
petol fet En lo any MCCC XXXI

 Delapena dels que trauen
Justa sens manifestar

Item mes hordenaren los sobredits mes-
sagers que qualseuol persona que fusta
traura dela dita tinenca. Eno manifestara
que no sia apalbat ab lo herbatjador de
qualseuol lloch dela dita tinenca. que
sia. En correut En pena de sench sous
partits loters al acusador los dos tercos
ala comuna. Es ena ya pena. se troba
per antiguetat En capítols aquella
li hauem per reduhida. En lo present

Capítol etornada als dits sính sous 74
partits et suspen. Et sobreaco volem
sue feta enquesta per unmes perlo her
batjador, y guardians. Feta comuna

Decombats los llochis sontenguts de postas
los dines a culta y de la pona y eis señores faran

Item stabliren lordenaren e feren lo
present capítol per los de susdits mas
sabgers l'odit dia Any de susdit En. Ad
zaneta Coes per culla Bernat Porcar
Jurat En Miguel Porcar per Bernat
lo honor edrisoret En Jaume Carbonell
noty. En Jaume vius e per cristabella
lo honorat En Frances Alaga e Bertho
meu sancho jurat per Adzaneta
En Joan Bellman et Antoni Joan
e volguerem et inguerem Enbe que qual

seuol lloch dela dita finenca, que recu-
 sara en pagar la part aco que li pertuendra
 fets los contes dels herbatges elleudes dela
 dita comuna als mil y ciscentos sous dela
 Preuerent senyoria, que los jurats de culla
 afstançia del herbatjador puaxa en
 viar lletra de eis. Real contra qual
 seuol lloch que restara per pagar ala
 jornada quels tenem a portar a culla
 als dits jurats ab a cabament et que
 haya de salar tres sous lome queles
 portara ara sia a peu ara sia a cavall
 e que puch totas les missions dany e
 dampnatges, o, mal feyts eaco lloch
 que recusara pagar, al qual la eis.
 se fara ~ ~

Dimarts @ xy de setembre Mccc lxx

Los honorats missatges per Culla Jaume Mar⁷⁵
ques Frances Giner, per Benasal en Jaume
me viues per Vistabella. En Pere ferns
nosty. e En Pere Sala. Jurat per Arzaneta.
Lo discret Nacenci Climent nosty. Tramesos
afer los comptes dels herbatges. con corda
ment feren lo capitol Infra seguent per
e vitar alguns prejuhins e inconuenients

Deacomanao llibre
del herbatge

Item que los jurats que ara son, o per
temps seran de qualsevol lloch de la
tinensa no quixer comanao llibre
nengue de herbatge. ni la collecta de
aquell ni lo llibre de la lluda. a nen
gun ome que sia. llochinent de senor
ni balla lo, home de la casa del dit senor

25
coer scuder sots pena de xxj tota hora
equant contrafet sera per lo lloch lo ju
rats que el contrari fura pagadors e que
tot hom preva a cusar esia partida
ladita pena lo ten alacusador el edau
grats ala comuna.

De donar llicencia de peixer
quiscu en son terme

Dimecres a xxij de setembre any Mil
cccc lxxvij. En Benasal tots los mi
sages dela comuna concordaren que
nengun lloch dela dita llicensa no
puija donar llicencia a nenguns no
driments de peixer dins son terme de
quiscu de sis jorns hauant esilo con
trari serafet los jurats que tal llicencia

76
auran donada prahit' lo dret del herbatge
ala comuna, co es del bestiar tot lo que
donaran de allí hauant ala enueneri
tat. Empero si erbalyaran aquells opu
gen fer. Justa forma dels capitols dau'
altres jets etsi tal llicencia et conuenien
cia sera sabuda. Eno sera postada puex
metre als contes aconeguda. tot lo que
trobaran hauer de fraudat los dits
lochs ~ ~

Capitol que nenou puixa
Erbalyar Porchs ~

En lo lloch de Cristabella ha justats
contadors per fer los contes dels herbatges
dels bestians per fer paga ala Pauent

senyora per Culla lo honorat En Antoni
Vidal lo discret En Jaume Pocullall
nbtj. En Benasal lo honorat En Bertho
meu segura y En Anthoni Fabregat per
Cristabella Domingo Casont e En Clourens
Alrago per Azaneta lo honorat En Pere
sala perat. Eluis sancho per Benafi
gos Joan Tomenech per la Torre Miguel
Insa per Erlar de canes En Joan seguer
perlobe comu Aliments e concederime
Vist los grans fraus ques fan sonjets
e porren fer ena collu^r porchs a herbatge
En los carrascals e terme dela dita tinen
ca e come quis cun lloch perlograndany
quesfa als vchens e habitadors dels dits
llochs dela dita tinenca hordenaren
stabliren que no puxa ningun loch

77
de la dita finencia, herbatjar ma collar
a herbatge. En nengun temps porchs en
lo terme nicamicals de quiscun lloch
sots pena de t f a curats epartits
segons en lo capitol de frau encaragu
xen tals nodriments, lo, porchs lser sal
tejats a set l catorze. En pero volgueren
que lodit capitol dure per tant temps
com al comu e finencia sera ben vut

Millonament de tallar fusta

Dimarts qui comtaue xxuy dies del
mes de setembre del any de la natl
de nre senyor. Mccc lxxxuy foren
missatges de hoto l abtinencia de Culla
en lo lloch de Adzaneta, per fer los conts
dels herbatges als quals comptes foren

77
Los honorats en Jaume Pocullull noty.
e en Frances Poncar misatges dela cila
de culla. E per Benasal en Jaume Car
Bonell noty. y Anthoni fabregat ede
Arzancha en Pere Salvador e Miquel
Agut per Cristabella. Los honorats en
Pere sancho e en Domingo Tomenech
noty. E per Berafigos Nandreu fadors
edela Tome den Besola. Nanthoni
Blasco. E per cilar de canes en Fo
mingo Melra. E feyts los dets comptes
per profit dels vechins dela dita tinenca
e habitadors en aquella. Jeren l'ordena
ren lo capitol. Infra seguent

E primerament corregiren e afegiren
e melloraren lo capitol antich fet

78

Visapte a xxuy Dies del mes de febrer l'any
Mccc xxxj, Deu' abas al capitol que
parle, Item que nenguna persona de
ladita finenca, uehena ne habitant
de aquella, no gos llogar nenguna per
cona Stranya pera obrar fusta ne
pegues ne alquitra. En los terments de
ladita finenca, sots pena de lxx
partida segons de dny milloraren
l'odit capitol Attenent ara no trobar
percones uehenes ne habitants d'insla
dita finenca, per poder obrar les fus
tes segons de aci abas feyen, que ara
qual seuel persona dela dita finenca,
de aci hauant puua llogar hafer
e obrar qual seuel natura de fusta que

metor aura sens pena ninguna aperi
cones stranyes tot lo restant endits ca
pitols contenguts neste ensafora
e valor ~ ~

¶ Dels ajuts si alquy
faltava ala hora ¶

Dimats a xy del mes de setembre Any
Mccc lxxxv En Benasal foren mis
satgers per culla los honorats En Fran
ces Vidal lo discret En Jaume Pouc
cull noty per Benasal los honorats
Nanthona fabregat e En Berthomeu
segura per Cristabella lo discret En
Maquel ferns noty e Pere sarcho ju
rat per Azaneta lo discret En Joan
Beltran noty e perla Torre En Jaume

saluador menor jurat per Benafígors fe 79
Liz Galbo per vilars de canes Miguel Mira
lles cfects los dits contes per profit de la co
muna feren e concordaren lo capitol se
guent

Primera ment que tota hora equant per
los jurats de culla per propi motiu, o,
a instancia de qualseuol Requets per
alguna persona priuada, o, per les uni
uersitats de la dita binencia sera conu
cat a just quella oniuersitat, o, missatges
que ab temps sera hauida. may seran
que ay tal Inhobedient siague losa
lari dels missatgers que amats seran
al just, laco quisca y ayge a estar aora
de migjorn la culla sia tenguda ha
uesar a quiscun loch ab ome propi y si
lo contrari serafet culla siague les missions

quels missatgers que y auran en culpa
per no hauris al lloch que y fallira. Deu
no pagar equeso puguen retenir delapa
ga dels herbatges que quiscu aura de
pagar, e dela cin.^o del lloch que y fallira
e hauris sera ab home propi a despeses
de quiscun lloch al salari condesent los
Jurats de Culla a Instancia dels missat
gers que y seran o, hagen a l'executar sens
dres loras com vendas edrets de senyor
fer es acostumat en sempre ab totes les mes
sions que y faran perdita raho lo que lo
requeridor de qual secol ajust sia ten
gut notificar als Jurats de Culla lo que
volen sia ajustat siya talcova noxera
nodega esen notificada. Caco reste
a coneyxensa dels que y seran
ajustats.

30

Capitol que quiscun misatger age
a manifestar ab sacrament

Die Martis xv Mensis septembris Anno
@ natty. In Millo tccc lxxx viij.
In villa de Culla foren misatger los
seguints

Primo per Cella los honorats En Miguel
Celades e Valenti Genor natty per Poma
sal lo discret Ensaume Carbonell notari
En Antoni fabregat Exer Cristabella
Lodisoret En Domingo Domenech notari
e En Berthomeu Carot per Azaneta lo
discret Ensaume Joan natty. En Miguel
Agut pastor y En Bernat Moles per lo
Lore En Joan Miralles Exer Benafigor
Ensaume Beltran Jurat Exer ellar
de canes Ensaume Miralles Jurat e forch

concordia. En lo dit ajust
Ei vist los grans fraus e abusos que feyer
en les lleudes pasatges e encara en loma-
nifest dels bestians per lo be comu fonde
de lliberat que de auí hauant los misat-
gers de quis cun loch dela dita tinença
sien tenguts e hagen a manifestar absa-
grament tots los bestians e de son terme
auí de propis com herbatjans, lleudes
pasatges e peatges e faltes e enyorades
e rentot, e, tot permenut esien tenguts
de portar tot permenut esien tenguts
de portar sos llibres de lleudes pasatges
calonies faltes aixi be com los llibres dels
manifests dels bestians e que contrafara
que sia en conegut en pena de t e
porada. En lo capítol de fraus tot hom

nisme a cusador els jurats dellloch honse ten
 dran los contes ho hagen esien tenguts a cu
 sar l'adita pena. Es mou faran que ells
 dits jurats sien encomeguts en la dita
 pena et partida segons en lo dit Capítol
 de fraus es contengut ~ ~

De quant temps los porchs
 sontenguts pagar
 herbatge

Item @ xij de setembre Any M^o xxv
 per los honorats En Miquel Cahera saltre
 y En Joan Miralles mesatges de Culla y M^ois
 Carbonell y Miquel Moles per Benasal
 y En Joan Monferrer noty y En Joan crissent
 per Cistabella y En Joan Nijó e Miquel
 Pons per Azaneta y En Andreu fardos per

Benafijos y en Jaume Saluador me^{or} porta
Tome y en Joan Melsa per vilas de canes
honde naren y establiren que los porchs, o por
cells de tres meses nats en hauant sien tenguts
de pagar herbatge segons los majors de
on any ellos amos de aquells sien tenguts
de manifestarlos esinoufaran que los ju
rats de quiscun lloch los poren a correguda

Depernyorar en les
Piedon des.

Disapte ques contaua xxvii del mes
de setembre del any dela nati^{da} de nre
senyor deu M^o xxv. foren ajustats per
lobe comu en la vila de culla los ho
norats en Jaume Gornis y Jaume Caera
Jurats per Benasal en Joan segun per

82

Urtabella Ensaume Prouera. nort per di
raneta Ensaume Bertran. ajustats en la
dita Vila. per lo be. Comu per esquivar esfor
gitar. frauds. e decepcions. hordenaren. e de
terminaren. que. qualssuol. vchi. que. sera.
tan. des. costes. e des. hordenat. de. entrar. ab
sos. nodriments. en la. redonda. que. tracta
com. a. quell. prega. eser. penyora. e. saltejat.
tantes. quantes. vegades. la. dita. des. ordeja.
na. sola. ment. la. instancia. de. les. penyora.
des. fasa. lo. guarda. del. dit. lloch. ho.
sera. feba. la. penyora. Davant. los. Ju
rats. a. pi. per. de. net. Com. per. de. dia. no.
mes. dada. la. pena. contenguda. en. los. ca
pitols. contenguda. parlant. de. pe
nyores. ~

Es. per. uentura. se. voldra. alegrar. lo. dit.

penyons e allegara que no pona esser penyó
rat sino una vegada en endra. Item que
tantes quantes vegades sera atrobat que
lo guardra, o, guardrans feta relacio per
lo guardra que o cura atrobat dos, o, tres.
Et tantes quantes y sino atrobat que per
cada una vegada los dit guardra sia
tengut defer relacio a dits jurats.

Item de termenaren y volgueren los
damaents dits misabgers que los jurats
de quiscun lloch puguen executar les
penes dela comuna e quella pena, e
penes hagen de portar als comptes.

Demallades

A xuy. del mes de setembre Any Mil.

53

Dxxxvij per los honorats missatgers ayustats
En la Vila de Bemaral per los comptes de
la Comuna perbe dela cosa publica. Elle
uar Entrels pastors nos seguís algun Incon-
uenient, pero hordenaren que quant al
gun Pastor aura Dos, o tres nets senyora
dela mallada. Nos puxa alegrance de
senyal que haya. Verbat l'sia quell que
tal senyal aura deivat eoldra ses Inpor-
tu de alegrarse de dit senyal pasades
les dites Dos, o tres nets Cometa pena de
deu sous lotes del acusador les dues
parts de la Comuna, laqual acusacio
sia feha peraquell qui sera entrat enla
dita mallada no obstant lo dit senyal
en poder dels Junts de aquell terme. Non
se seguira il herbatjador de dit lloch sia

penyons e allegans que no pona esser penyó
rat sino una vegada. en vnda. Item que
tantes quantes vegades sera atrobat que
lo guardra, o, guardrans feta relacio per
lo guardra. que a cura atrobat dos, o, tres
Et tantes quantes y sino atrobat que per
cada una vegada. lodit guardra sia
tengut defer relacio a dits jurats.

Item de termenaren y volgueren los
damaunt dits misatgers que los jurats
de quiscun lloch puguen executar les
penes dela comuna. e quella pena, e,
penes hagen de portar als comptes.

Demallades

A xuy. del mes de setembre Any Mil.

83

Dxxxvij per los honrats missatgers ajuntats
En la Vila de Benasal per los comptes de
la Comuna perbe dela cosa publica. Elle
uar Entrels pastors nos seguís algun Incon-
uenient; pero hordenaren que quant al
gun Pastor aura Dos, o tres nets senyora
dela mallada nos puaxa alegrarse de
senyal que haja. Deixat l'sia quell que
tal senyal aura deixat voldra ser Inpor-
tu de alegrarse de dit senyal pasades
les dites Dos, o tres nets Cometa pena de
deu sous lotes del acusador les dues
parts de la Comuna, laqual acusacio
sia feta peraquell qui sera Entrat Enla
dita Mallada no obstant l'odit senyal
Enpodes dels jurats de aquell terme hon-
se seguira il herbatjador de dit lloch sia

tengut l'execució d'adita pena fahedona
d'ita acusació fins deudres seguit lo

cas. Anadien al pres. d'ha
blim. que no puguen lo Partor y lo gana

dois de }
mix }
foxa }
del, ambor de de mas des m'
les m'ellades p'orchs de per
crean l'elalades cones fora
baix la gona de vol. l'abim
tres a la curador o ca.
guardia y escaltor del. s'el comu del, hexbatge

Axy fcs delmes de setembre any dela
nalt. de nro senyor deu M D Lij. los
honorabls Pere celades Miquel Just nort.
missatges dela vila de Culla. Bernat
Moliner y Joan Jons dela vila de Benacal
Gabriel Rouina nort. El Domingo segura
dela vila de Ostabella. Miquel Jorda
menor Jurat y Jaume Aycant de Azaneta.

84
Sibnel Prouva per Benafigós, Pere Mora
des per la Torre e Pere Gil per el bar de canes
rajutats per fer los contes dels herbatges en la
vila de Culla per be de la cosa publica et
estabilitat dela dita finenca hordenaren
que nengun Ochi, o, habitador de qual
seuol lloch, o, vila dela dita finenca,
no puda pendre a mig guany nenguna
natura de mascles nide bestiar nigrorts
de persones fora dela finenca loque si
faran peruen eser carnejats araho de
set y Catorze per quiscuna vegada cor
tra fahent Enpero puiden pendre qual
seuol manera Enatura de femelles tan
tes quantes Oullen sens pena alguna
la qual penyorada puiden fer quals se
uols guardians aui els guardians dela
Comuna com de qual seuol deles dites

Enueneritabs fonda y es lo present capitol
present lo honorat Nathone Proca

Just. dela dita vila de Culla. Ano
dixon al puet. Establirnt. que no pu quon
lo Pastor y los ganados dormix fora
delo Endema. dels comptes se
haya a celebrar unani
uersari general

Axuy dies del mes de setembre del baix la
Any M D Lxuy, los honorats En Anthon Solter
no' Dorcas y Berthomeu Caera misatgers
de Culla y Joan fores y Gracia Saluador
donatj. Misatgers de Prenasal y Joan
Molner y Miquel sancho misatgers
de Cristabella y Gaspar Nauarro y
Miquel Sala missatgers dela vila de
Aozaneta Joan fardos misatger del
loch de Benafgos y Genm' Saluador

85

Misatges de l'abame y Per el Misatges de
vilar de canes tots unanimes e concordes
ajustats en la sala de la pnt vila de
zaneta tots unanimes e concordes, preuen
amenar los contes de la comuna. Stabili
ren y ordenaren per sufragi de les Ani
mes de Purgatori que quiscun any se
celebre en Aniversari per petual abelaca
y subdiaca. En la vila. habon setendran
los contes dels herbatges de la finenea
de culla per la celebracio del qual volen
que lo lleuder de la vila hon setendran
dits contes done epague al cleu epue
res de la tal vila. Deu sous mo. de l'ata
que l'odit lleuder refusa data en son
llibre y as decelebrar l'odit Aniversari
En lo endema dels comptes. ~ ~ ~

Capítol de la pena dels
animals grossos.

Axuy dies delmes de setembre del Any
MDLxxviij. los honorats En Anthoni Por
car major y En Joan Castell per la Vila
de Culla, En Inacia Saluador noty. y en
Joan Jores missatges de Benasal En
Miquel Escriu y En Joan Moliner misat
ges de Cristabella Joan Saluador noty
y En Miquel Barbera per Azaneta
En Pere Prouera y Enssent Prouera
per Benafijos y En Pere Miralles per la
torre den Besola y En Pere Gil major
tots unanimes y concordes ajustats
En la sala de la sint Vila de Culla
Establiren y hordenaren que tots ani
mals grossos fora de la finenca que sem

atrobāt paxer y pasturas en la dita finca
 sa de Culla y en qualsevol terme de aquella
 pague de pena coes per decia sinch sous
 ede nēt deu sous per cap fins en summa
 de deu animals ede alle amunt se tem
 gut per namat epach de pena de dia
 seixanta sous ede nēt cent e vint
 sous particlora de tagena conforme als
 presents capitols, exceptats empero qual
 sevol animals poben carrega.

De com sontenguts amanifes
 tar tots los busos defora la
 finca

En los sobre dets dia mes lany. los
 sobre dets misatgers stabliren y horde
 narem que qualsevol perrona fora de
 la finca de la vila de Culla que

portana y acediana. Abelles en la dita finca
ca. haze de manifestar aquelles als
Jurats del lloch hon les acediaran y pa
gue de herbatge vos dirnes perbaso si
no manifestara que pague de siena
v. l. per carga partidora. Et suppono

¶ De coltures ¶

Anno @ nath. Ini MCCCXXXVII
Fimats a xv de setembre en lo lloch de
Cistabella. tots los missatgers de la te
nensa de culla. forch anyadet emillo
rat als capitols de coltures que pugue
esser feta en questa x dies apres que
lo senyor de la coltura trobara lo mal
sili sera notificat qui labala. lcaura
feta enode manana que de aqui ha

uant no haya pena alguna. E quella dita ³⁷
del Inquisicio no paga. E ser feta sino en
entre personas fins en quatre. E no en
mes, Et que nengun vchi de la dita. te
nenda sino pagar sino una coltura
esimes nefara que no lise guardada
E que la dita coltura sia feta. non haya
casa cuberta, o corral para tancar y si
no que no lisa guardada prop de la
casa. o mas dos freys de ballesta. y no
mes.

Pubrica de no esmochar carrasques
nioures mentres fruit y bajats.

Ya. Inth. xvj mensis septembris Anno
MDLxxij En la villa de Rodaneta. por
ajustats tots los misatjers de la comuna

Coes per Culla. Babiste Vidal y Joan Castell
per Benasal. Inca. salvador noby y An-
thoni Moliner per Estabell. Anthoni
Roura noby per Margarita. Joan Jordà
y salvador font per Benafios. Orient
Drova. per la Torre Andreu Miralles
anjadrem y ajustaren al capitol que
para de esmochar les camasques y rou-
res per los habusos que los pastos fan al
temps que ya fruyts en los dits arbres
que ninguna persona goxe esmochar
nitallar ninguna camasca ni roure
del primer dia de setembre fins al
darrer dia del mes de novembre sobra-
na de xxxij partidors coes vinters
ala cusador elor dos terços ala comuna.
Quiscun vchi de la dita finca ne

puera. Eser acaudat de un y
etiam amjadren al Capitol que pasta
de abatre bellotes que aixi com la pena
es tres sous que de hui havant sia
trenta sous. En lo temps endit capitol
mencionat pastidors d'uy supra

De les Redondes.

En lo Mateus dia los sobre dits missat
gers Attes y conciderat que per capitol
esta dispost l'ordenat que qual seuol
dehi de la dita tinenca, poram sos bes
tians y nodrimens en les redondes de
qual seuol lloch de la tinenca. Cometa
uy f de dia e vuyf de net y compare
hui sia la matencia dels pastors que a
nant lo guardia a penorar dits bes
tians los pastors se absenten per que
dits guardians nols puguen notificiar

... y per consequent pastor
quen dits pastor evemire dela pena
En dits capitols expressada, Pertant per
obviar a dites coses y para que equaltat
sia servada. Entre les dites Universitats
millonant lo dit capitol los sobredits mis
sages Statuim y hordenarem que
Tot temps que bestiar alguns seran o
trobat en les dites Redondes per lo qual
dra dela Vila, o lloch dela talre-
donda y no sera abrobat lo pastor de dit
bestiar. En tal cas lo dit guarda fasa
on moilo, o senyal hacion sera abro-
bat dit bestiar y en continet ho no
tifique als jurats dela tal Vila, o lloch
y haja tanta forsa y valor pera live-
cutar dita pena com si personalment

12
agues abrodab lo pastor de dit bestiar ⁸⁹
y la dita perronada adaquell lizos
estada notificada e intimada y en
comega en la materia pena de los dits
uyz dedra y uyz de nit segons endit
capitol se conte ~ ~ ~

Se quebrorbar nodrimentis
En los camins de herbatge

Diá xuy Menses septembri Anno
@ nath. lvi MDLxxuy. los honorats
en Anthoni Torral major Pere Vidal
per Cilla Joan Jores y Anthoni Moliner
per Benasal Miquel sancho y Joan Font
per Vistabella Pere Mola y Miquel Gas
bera per Rozaneta Pere Rouira per
Benafijos Miquel Miralles per la Torre
den Besora ajustats y congregats per pasar

Los Contes dels herbatges En la Vila de
Benacal puto be comu de tots los vchins
dela tinenca de Culla. Establren y ho
denaren que tota persona Stranja, o
pruada que crebantara nodriment de
altri En camins de herbatge, o, En Coues
o, mallades de herbatge cometa pena
de 10 s aplicadora dita pena lbers
al acusador Els fos parts ala comuna
E quella matana pena cometa qual seuol
persona que pegara foeh Endites mallo
des l coues En la dita terna del herbatge
partidora. A suppa. ~ ~

Pubrica de les Coues
de defora latinenca de Culla

Die xj Mensis septembris Anno @

24
a me^o gran^o maguarda. E que algunes
de persones ningunes defora la dita tinen^{ca}
ca. Es^o offaran cometen dites lloques capena
contenguda. En los dits capitols en rubrica
dela pena. Dels animals grossos. Colqueren
Empero que quiscun exhi^o de dita tinenca
puga prendre una, o, dos lloques tantum
a me^oes ab tal Empero condicio que aquell
o, aquells que dites lloques prendran a
miges no les puguen ajustar ne congregat
ne fer ramat de aquelles los ens ab los
altres sino que les tinguen separades
o, ab altres animals propis de caser.
de aquells sots capena. En lo sobredit
capitol contenguda. Partidora. Atsupra
lo qual capitol concordaren en presencia
ya asistencia. dels magnifichs en Anthoni

Beltran Just. Etere fons e Etere viues gi
Jurats dela Vila de susdita de Benasal

Dj. Salvador nobly.
Escriva

Pubrica de que no abatem bello
tes fins aldea de sent Andren.

Die xx Mensis septembris Anno @
natty. Dni MDLxxxij. foren congre
gats en la vila de Culla los prohombres
y misatgers de les viles y llochs dela
finenca de Culla per tener a just Pri
mo los honorats en Joan Gil Just. y
en Pere Fernando y en Jaume Porcar
Jurats dela pint Vila de Culla y
en Joan fons sinclich y misatger dela
vila de Benasal y en Baltazar Mor

11 Ferrer dela vila de Oistabella y En An
thoni Nijis Junat dela vila de ~~Graneta~~
y En Blay Maurin sench y misalger del
lloch de Penafigos y En Sebastia Mora.
Lles Junat del lloch dela Torre dan bes
sona per lo be y utilitat dels vehins y ha
bitadors dela dita finensa de Culla
tots onanimes stabuhien y hordena
ren que nengun vehi ni habitador
ni estranger dels vilas y llochs dela
dita finensa de Culla que quen haba
tre ni exponer car collos ni esmonyer
bellotes fins al dia y festa de Sant An
dree inclusive y qui al contrari fara
a cometa pena de trenta sous per cas
cuna vegada que atrobats y seran
aplicadors lo tenen al guarnido e cellades

De la Comuna y les dos parts al comu de 9°
la tinenca y los jurats juntament ab lo
Concell de cada vila, o lloch pugnendas
Atencia a daquelles personas que les
paren ~ ~

Publica dels porchs que entraran
en les Redondas de les Vilas y llochs
De la tinenca.

Disto Hea el Sr. mo Osrupra losso
bre dets messatgen d'atichien y horde
naren que qualseuol natura de porchs
que entraran en la Redonda de les altres
Vilas y llochs de la tinenca a cometen
pena de quatre diners per porch fins en
summa de deu y de deu ament si adit
namat y cometen pena de vñ aivi de
dra com de nit y que lo guarda, o, vel

lader tottempus que trobara dels porchs
sia tengut de portarlos en poder dels ju-
rats del terme de hon sefara dita pe-
nyorada y que dita pena sia repartida
Entre parts lo un terç alguardia, o, del
lader y lo altre terç ala vila, o, loch de hon
sefara dita penyorada y l'altre terç alorqu
dela finenca aco sien entesos los porchs
dela finenca etc.

Pubrica dels porchs que poraran
dela finenca en lo carrascal
que ahen de estar se-
nyalats

Dichs de l'almirante los sobredits
messatgers y prohomenes estatuhiren
y hordenaren que qualsevol vechi y ha-
bitadori dela finenca de culla sia obli-

gat de senyalar sos porchs quant los pose 9?
En lo camiseal y sia obligat de portar lo se-
nyal als jurats del terme de hon porara
los porchs y qui contrafara que pague
quatre dines per porch fins Endeuy y de
deu a mient si achit namat pague. Vg
partits lo terç alguarçia, o, erdalet llorens
dela vila hon se fara la penyorida l'hor
del comu dela finencia lly.

By Joan Blanch noty^o
Et scribe

De l'egarriar y asotar arbres

A xxij d'elmes de setembre any MCCCXXIIII
los honrats En Miguel Prig y Joan Blanch
noty. Jurats dela vila de culla per Benual
Bernat Moliner per Estabella Jaume Mon

Monjeres per Arzaneta En Miguel Barbera
per Benafijos Blay Marin per la Torre
En Crescent Salvador haxustats en la sa-
la dela villa de Culla en ajust percosos
dela comuna perbe y otilitat dela dita
finensa de Culla y de tots los vehins
Stabliren y hordenaren que nenguna
persona Aranya ni pruada gose esmo-
char ni tallar dins los limits deles ma-
llades de herbatge nengun genero de ar-
bres coes Camasques Proues llantiscles
sauines ni nengun genero de Arbes co-
gena de x^f lla esmena y sidits arbres
moran, o, acocaran com en premia de
x^f lla esmena lo que los celladers
o, colectors de cascuna de dithes villes

De la Añencia, opuguen de manar arse
 de esta com de sospita a les personas
 que tendran sospita hauroset es es
 cesar no poran, o; no voldran sien ter
 gubs apagar la dita pena y esmena aivi
 del dnt capitol com dels altres lo qual la
 entol sejet ab acost y consulla del con
 cell de car cussa de les dils dela dita
 Añencia

Capitol dela paga del herbatge
 quant lo han de portar a culla

Die xij Mensis Nouembris Anno
 a natl. In MDC Barthe Vidal y
 Jaume Torcar Mayor de dies jurats de
 la vila de culla per la vila de Benasal

Joan Jores preta vila de Estabellá. Gabriel
Monferrer preta vila de Azaneta Andreu
Jalco preta vila de Benafígós Antoni Mor
Ferrer preta lloch dela Torre den Besora Do
mingo Centelles Tenint cascu dels es
bredits missatgers bastant poder desos con
cells per afor y hordenar lo capitul infra se
guent y ajustats en la sala dela dita
vila de Culla se hordena s'omet infra
statuhiren y hordenaren que cascu
de dites vilas tinguen obligacio cascu
any de portar ala present vila de Culla
lo endema de sent cluch los dines dels
herbatges per raho deles huy tanta lue
res se respomen ala mensa magistral
en lo dia festa de tots sams laco per quont

En Caure Lapaga. dea quells sefan des⁹⁵
pese y perdita. naho sefa lopit capital
pera que estinga temps de amara pagar
y evitar gastos

Itj. per los sobredets Jonch de formirat
que do temps que per los fuerats serafeta
crida. cascu venga a manifestar al her
batge sos animals laco sob pena de vñ
y mes que puoquen eser prosats a cone
guda.

Acte fet En lo Just dels contes
Vela Comuna En Benasal

Die xv Mensis Septembris Anno
nath. m. MD Lxij los magnifichs

honor y discreto En Pere Vidal jurat y
Frances Traver nobly. mesatgers per la vila
de Culla. Gracia Salvador nobly. y Antoni
Sabregat de berola. Judges comptadors per
Benasal En Domingo nom de deu jurat y mo
sen Gaspar Nauamo cuidada mesatgers per
Aozaneta. per Octabella Miguel Campos
Jurat y Gabriel Proua nobly. mesatgers
per Benafijos En Pere Proua jurat per
lo lloch de la Torre Andreu Miralles jurat
per citas de canes Gabriel Melia jurat
Ajustats En la Iglesia del glorios sent Au
gusti per a tener los contes que cascan any
a costumen tener En cada enuencitab
de la dita finencia de culla e en presencia
del honorat En Antoni Sabregat fill
de Pere Just. de la dita vila de Bena

nasal Joan Jores y Joan Moles Jurats. De di⁹⁶
ta Vila edels testimonis de Jus scrits, Ente
nent En lo vedres y be. comue dela comuna
dela dita finenca. Concondaren y horden
naren Entretots los de susdits missatgers
que tots los de susdits pobles e vniuersitats
recaens dins la dita finenca, hagen de con
tribuir y contribuexquen En ajudar a pagar
ala dita Vila de culta. Noranta sous
que la dita Vila de culta hauiá de donar
a pagar al discreet Enfrances Traues nosty.
per hauer fet on libre nou, lo, lo pint li
bre de Capitols que la dita Vila ha de
conseruar y tenir En dita Vila per ser
com es lo cap de dita finenca, peola clauia
y conseruacio deles coses concernents y tocants
ala dita comuna, lo, finenca, e que la

10.
dita vila de Culla perlo semblant haja
de contribuir y ajudar als altres pobles de
dita finencia que pendran, o voldran
tenir copia y brellat del pint libre e capi-
tols laqual copia brellat les dites onies
ciutats puguen pendre tota hora equant
que ben vist los sera ardes pases comunes
de ma del senyor Ennuy que tindra la
cort dela dita vila de Culla, o de altre
qual seuol Ennuy. serua de les dites onies
ciutats y no per altres Ennuy. Tempto tamen
que tot temps que seaura de fer qual se-
uol copia brellat per qual seuol de les dites
onies ciutats se haja de fer dins ladita
vila de Culla y que lo pint libre no
viga dels murs dela dita vila de Culla
ha hon a de estar guardat y conseruat.

generalbe Comu de totes les Onuuerçitats de 97
 totes les quals coses tots los de susdits mis
 satgers requerren a mi Miguel Bertho
 meu Notij. scriva. dela dita Vila de Bena
 sal los nefes y Prebes dedites coses Acte
 publich per concueruacio dels dñs comuns
 de dñtes Onuuerçitats et Adhabendum
 Prey memoriam In futurum lo qual per
 mi dit Notij. pñts los testimonis de jus
 scñts los nefes fet y rebut en los sobre
 dñs lloch mes eany de susdits

Pñts foren p testemonis alis sobre di
 tes coses los honrats en Arthone Ba
 bot y Berthomeu Orues llauradors
 uehins de Benasal

J. Pre In certum capitulationis Interim
 prout superius manu propria scriptum

Recepi ego Michael Besthomen. Acharita
tibus Apostolica Regia. Hoque. Valentina
notis. publicus et Obplema. habebatur
Obiq. fides. Ego datus notis. hic me sub
crubo amicum. solutum. Insimilibus clau
dendis per. ac. Inthus. apporo. Prout. ecci.
sig. 77. nem. ~ ~ ~

Pubrica dela pena del carniscal
tallat pera fer carbo a les pareguera.

Establiren y hordenaren que tot bestiar
menut que entrara. Endita. tallada
tinga. de pena. Coes de. chra. per ramat
Ix. l. edent. Doble pena. Et sia. dit. ra
mat. seiscanta. rezes. ede. allí. a. vall
cometa. sis. Dues. per. res. Et. tota. bestia
grossa. que. entrara. Endita. tallada

Cometa de pena, coes de d'ha yf edeneb 198
doble pena e de deu en amant sia dit va
mat y cometen de pena 1x7 y la esme
na entot ~

Debestars malaltz
Com son tenguts manifestars

A xxij dies del mes de novembre Any
M d lxxxviij En la sala de la vila de
Culla foren ajustats los honorats En
Berthomeu Caera y Anthoné Proig Ju
rats de la dita vila de Culla per Be
nasal Miguel Vilalta per Cristabella
Gerone Cahera per Azareta Andreu fal
co, per Bernafigos Jaume Escrig y per la
Lome den Besola Anthoné Miralles. Sab
liren y hordenaren que de huy havant

qual seuol Pradera de bestiar que estare
En qual seuol terme dela finenca quello
pastor, o, amo de aquella que dins deu
dies que sera entrat en lo terme de qual
seuol vila dela finenca que dins tres dies
aptes que haya conegut malaltia en
son bestiar de proba, o, mo quello hobaja
a manifestar als Jurats del terme hones
tara y los Jurats y los Jurats dedit lloch
lo queuen prendre ab Jurament al dicit
pastor, o, amo si dins deudies apres que
es entrat en dit terme a conegut lo mal
o, no y sefa Jurament que no a conegut
lo mal dins los deudies los Jurats del
dit lloch si hagen a donar practica en
a quell mateix terme y si proba que
dins los deudies a conegut la malaltia.

En son bestrat que los Jurats del dit lloch hon 99
sehobara lo puguen manar a pena de
Lxx que sen forme Enson terme fins
tres dies a coneguda dels Jurats y que dits
Jurats li puguen multiplicar dites penes
sinstant haja buydad lo terme de les
quals penes lo ten sia del acusador y les
dos parts del comu y si acusador noy aura
y dita pena sera comesa sia tota del comu
y que los Jurats ho hagen de Inquirir per
son mer officu ~ ~

Desembrats que se fan
per maranyz

Axy del mes de setembre del any dela
natty de nostre senyor Jhu M de vij
En la sala dela vila de Costabella foren

ajustats apasar contes de la comuna y
honor agravis Jeroni Badal Justicia
Luis Gasch y Pere campos den Anthoni
Jurats de la vila de Cristabella, Anthoni
Albert Jurat y Joan Gellido misatges
de la vila de Culla, Jaume Joan Jurat y
Joan Bebran misatges de la vila de
Benasal, y de la vila de Toraneta Joan
Batxero Jurat y Andreu falco misatges
y per Benaficos Anthoni Monferrer
y de la Torre Babiste Insa losquels
unanimes y concordis establiren y hordenaren
que attes que alguns malicio
sos cautelosa ment per Inquietar adal
guns ganaderos fan alguns sembrats
maranyosos que son de molt poch util
y profit pero hordenaren que nengun

Och^a de bona latinenca ni habitant ni^o 600
terra finent no gosc. En la terra de la co
muna sembrat nengu que no sia sembra
dura de una barrella e que si e faran que
sia conegut per prohoms, nomenats per
los jurats de la vila, o poble ha hon estam
dita maranya ses mes de barrella de
sembradura, o lo menys una barrella
y que si no sera una barrella de sem
bradura que nengu sia tengut de guar
dar ni puguen de manarme ninguna
ls mena.

Del salari dels messagers
que aniran als comptes

En la sala de la vila de Culla @
xy dies del mes de setembre Any

M. C. xvi foren hajustats y congregats
Onofre Trauer y Miquel Vidal Jurats
Joan Gellida y Bernat Blanch jutges
contadors, per la vila de Berasal Joan
Crues Jurat segon y Joan Geroni Crues
noty per Cristabell Geroni Badal Jurat
Encap y Jaume Monferrer per Rojana
ta Frances Aijs Jurat Encap y Andreu Falco
per Benafigos Anthoni Domingo
per la Torre den Besola Jaume Vidal
per vilas de canes Jaume Borrus per
grasar los contes dels herbatges per raho
dels M. C. f. serresponen a sa Mag. per raho
de dits herbatges los quals Attenent y
concederant lo proch salari sedona als
mesatgers que venen a grasar dits contes.

102
y forçosa ment am de vaciar tres dies y hanse lo
lament tinguen de salar nou sous y com
en semblants comptes de hordenar esta
eleccio de peccones que am de amar a cauall
y no apen y justa dit salar de dits nou
sous sellansa de veure clarament que go
uernades que son dits caualcadures y son
forçadors de propis; Perço Statuhiren
y hordenaren que los misatgers que aniran
a pagar dits contes dels herbatges yanaran
a cauall que en la vila en la qual sepa
saran dits contes tinga obligauo de do
nar a quiscu dels misatgers per cada
caualcadura portara pera son seruisi
mija barella de ordi lo preu del qual
haja de portar en la dita vila
En los dits comptes ~ ~

Deposits fora latinenca

En lla sala de la vila de Culla a xv del
mes de setembre Any M^o D^o xxj foren
ajustats y congregats a nostre T^o muer Jus
ticia Bernat Blanch y Miquel Vidal
Jurats Anthoni Blanch don Anthoni
altre dels jutges contadors per la vila de
Benasal Jaume foren jurat encap y llus
Bertran sindich per Cristabella Gabriel
Prouer nolt y Frances Prats per Anja
neta Andreu falco jurat y Berthomeu
Joan menor sindich per Benafigos Ga
briel Prouer sindich per la torre de
besora Joan Batiste segarra jurat per
Oilar de canes Jaume Bonari sindich
per pasari los condes dels herbatges per

102
Raho dels Morç & seris ponen a sa Mag.
per Raho dels herbatges los quals Atte-
nent y concederant que algunes pexo-
nes fora dela contribució dela finencia
de Culla. Llancen los porchs arri en los
camascals dela cetena com en la terra
dela comuna loque es en gran perjudi-
de aquells fals que paguen los herbatges.
Pero statuhiren y bordenaren que tot
porch fora dela finencia, que sera abrobat
paxer y pasturar en la dita finencia de
Culla y en qual seuol camascal y Terme
de aquells pague de pena, coes fins
en deu sinch sous per cap y de deu amunt
que sia dit ramat y paguen de pena
cent sous per ramat pashidora dita
pena, coes lohun ter a la cusador, co,

alguardia y los dos restantes tercos a la
Comuna y que del guardia, o, acusador
haya de portar los tals porchs penyorida
ala vila, o, lloch hahon tatal penyorida
feta sera, lo, manifestarla als Jurats
de dita vila, o, lloch hahon sefara dita
penyorida y que a quells tals Jurats
perquen fer gracia del dret tocant a la
Comuna.

De penyorar entes redondes

Item los dits Misatgers los sobre dits
dra mes cany. Attes y considerat que
lo lloch de Vilas de canes a costumava
penyorar entes redondes de dit lloch
los bestians dela contribucio dela comuna
sens o set voltes lo menys sens donarne

L 03

noticia. miraho alguna als qui guardauen
los bestiar lo que era en gran perjuhi dels
cehens que contr buessen en pagar l'ordit
dels herbatges de quells se fassen moltes pe
nyorades sens donarlos ne part en noticia
alguna; Pero Atatehimen y hordenaren
que de huy hauant qual seuol perora
del lloch de celar de cames que penyora
ra bestiar, o, altres nodriments de la per
cona, o, perones de la finenca ensus re
dondes haya de estar ab junament y a
quell tal que fasa dita penyorida, o, pe
nyorades haya de notificar als pastors, o,
Amos del tal bestiar que penyorant sera
diendlos qu'inguen per penyorats als
super aquells, o, per aquell tal que penyora
rara enafet lo contrari dita penyorida
sia de nenguna forsa el valor en tal ma.

nera com se feta nosa

P^{te} ego Jacobus Bertran

Junior not^{us} ac verba

De que nos puzueren fer Junta de
Llochs de diferents Amos

Die xiiij Mensis septembris Anno
nati^{uitatis} dni M^{ille} D^{ominici} xxij, los prohomen
y mensagers de les viles y llochs de la Ci
nencia per causa dels contes dels her
batges coes per Culla Anthoni Pitarck
den Anthoni Jurat en cap y mossre tra
uer sindich y procurador de dita vila
de Culla per Bernat Luis Bertran
sindich y Jaume Jons, per vithabella
Joan Vidal Jurat y Luis Esong per

L. 04

Ataneta Joan Barbera Jurat Encap es
Francis Nis per Penafijos Gabriel Pro
uira sindich per la Torre Joan Trauer me
nor jurat en cap y per vilas de canes
Jaume Borrás per lobe y ofilitat dels veuhis
y habitador dela dita finencia de culla
Tots unanimes y concordes statuhiren y hor
denaren que nengun veuh ni habitador
deles vilas y llochs dela dita finencia de
culla pugua tenir aguarda ni ser junta
de lques de diferents amos en una ra
bera sent namat de aquelles sino que qui
cu respectiue tinga son pastor, o, criat
pera que les guarde y qui cu que les tindra
seues propnes pugua tenirne tant
que voldra juntes no obstant magre
ganhra de altra persona, y si cas algu

o, alguns tindran com a ses propietats
moltes lloques Juntes en un mateix lloc
de que son ses propietats cautelosament
l'liga l'entama dels Jurats de aquella tal
vila o lloch hahon estar d'ites lloques
de compellir al amo, o, Amos de aquelles
tals de Jurament s'ison ses propietats
osite compra de aquelles cautelosament
y prouant la cautella y constant que
les lloques son de diferents amos. En com
ga aquell tal engrena, coes per quiscun
cap fins endeu a vñ de dia y de nit
doble pena y de deu amunt si a dit ramat
y paguen de pena 12 s de dia y de nit
doble pena de la qual pena sia l'obra
del acusador o guardia y los dos restans
terços de la comuna, lo qual capitol

Concordaren en presencia y asistencia de
 Don Jaubert Don Jaume Just Don Ja
 ubert major de Berola y Don Badal Don
 Joan Jurats de la desusdicha Vila de Bena
 sal

¶ Detallar y esmochar libros ¶

A xxij dies del mes de setembre del any de
 la nath^a de nro senyor Jhu Jesuchrist
 M^o CC xxviij, hajustats e congregats en la
 sala de concell de la present Vila de Bena
 neta los honorables En Joan Gellida Jurats
 y Anthoni Pitarch sindich de la vila de
 Culla Theophil Miralles sindich y christofol
 Bertran mensagers de la vila de Benasal
 Joan Monjemes Jurats y Jaume Sancho sin
 dich de la vila de Cristabella Anthoni

27
Aijx Den Joan Junat y Gabriel Aijx den Antoni
sindich dela dita Vila de Torzaneta Gabriel
Prouer ma^r Edic^o messenger del lloch de
Benaficos Anthoni Donat Junat del lloch
dela Torredenesola y Den Bernat mensa
ger de vilas de canes per lo bey e vilitat
deles viles y habitants dela dita finenca
de culla statuheren e ordenaren quener
gun vchi e habitador deles de susdites
viles elloch de la dita finenca, puga es
mochas m^o tallar carrasques alguns dies
la terra dels herbatges sino tan solament
a bon usar pera llurs ovs e bestians sope
na de v^l e que lo vedaler, o, vedalers
repuogen portar asagrament a quella
persona, o, persones enles quals auer
sojeta que hagen, o, auer esmochat.

206.

y tallat d'ites carrasques restant lo establiment
y capitol para detallar arbres y esmochar
Entot lo demes ensa propria forma e valor
ab que no puguen tornar a esmochar lo que
aura estat esmochat permes haurall hon
se aura esmochat la primera vegada. So
pena de xj partida lliç.

Deserprear quiscu en
son terme

Item encara establiren condonaren
los sobre dits pro oments emensagers
que sempre y quant y aura dany,
se aura fet algun mal en les terres del
herbatge aixi encarnas cats, mallades, com
en altra qualseuol part los jurats de la vila
lo, loch en lo terme lo, amprue honse aura.

Set lo dit dany pugner per son men offic
prear aquell als preadors de putals y senya
lals per la tal vila o lloch honse auri fet
lo dany y que lo vedaler, o, vedalers de la
tal vila y demes viles y llochs de la dita ti
nencia puguen de manar y fer enquesta
de dit dany arasia per manifest compes
sospita als perones que auran fet dit dany
y portar los jurats de la tal vila, lo lloch hon
se auran fet lo tal dany y preada aquella pre
ada als contes a daquella vila honse po
saran los contes a pre quella dita preada
serafeta ~ ~

De que se an de ajuntar un preador
De cada una vila lo lloch de la ti
nencia para prear

Anno @ nalt dni MDC xxxij die

107
Vero Intitulato xv mensis septembris
hujusmodi sala de conell delapint
vila de Azaneta pera haues de pasar
los contes dels herbatges dela Comuna. En los
quals contes foren ajustats los prohombres
emensagers sequents. Primo per la Vila
de Calla. Per Belles Jurat major y Onofre
Trauer Sindich per Benasal Auguste Mo
lner Jurat ma^r y Xpohel Bertran Sindich
per Cristabella Gabriel Joan Prouca noty.
Jurat major y Joan Celades Sindich per
Azaneta Jaume Agut Jurat ma^r y Jaume
Montanyes Sindich per Benafijos Anthone
Prouca Sindich per la Tomeden besola Mi
quel Miralles Jurat per vilas de canes Per
Bernat Sindich; Perlobe. exilitat delo
dita finenca Ochims y habi^on deaquella

Statuhren y hordenaren que lo capitul pante
que cascuna vila puua fer preado en son
ferme y que aquella puua esser feta per los
preadors deputats cascun any per qual se uol
vila lo lloch de dita tenencia que de huy
hauant dit establiment el capitul sia entes
en esta forma Coes que per a fer dites preades
honne oulla que fer se dequen se hagen de
ajuntar un preador de cascuna de les
sobre dites viles y llochs nomenats per cas-
cuna de dites viles aquell que mes ben uolt
los sia y mes conuenient per a fer dites pre-
ades que ad aquell tal preador nomenat
h sien donats per cada dia vacara huyt
sous

Jecollos y batre Bellotes
Esta auant continuat
Item En los sobre dits sia mes lany prelos

desus dits messagers Jonch Estalabit y or.
denat que qual seuol persona, així Stranya
com priuada que no sia dels dchins lha
bitadors de la finenca de Cella que tallam
camasca, o camasques lo, altre qual seuol
genero de arbre per fer llenya, o sea
lo, altra qual seuol cosa, Et etiam sisen
atrobada collint y habalollant bellotes
en comega. En pena de sex⁹ dedia edent
doble gravida dita pena, co es lo hun ter
al a cusador y lorda ala comuna, los qual
capetots concordaren y hordenaren en pre
sencia y asistencia de Berthomeu Mallol
Just. Jaume Agut y Frances Porcar jurats
de la dita vila de Arzaneta. En lo dia mes
cany sobredit.

Del salari dels jutges contadors y
scriva dels comptes de la comuna

Axy de setembre Any M^o de xxxij a
Justats y congregats en la sala de con-
cell de la vila de Culla per hauer de pa-
sar los comptes dels herbatges de la comuna
en los quals foren hajustats los prohoms
y mensagers Inmediats sequents. Primo
per Culla Onofre Trauer Jurat en cap
y Joan Porcas den sebastia sindich per
Benasal Melchor Vilalta Jurat y Antoni
fabregat sindich per Cristabella Jaume
Sancho Just. y Joan Manforer sindich
per Azaneta Joan Babiero Jurat y Per
Anomeu Aijs sindich per Benafijos An-
thone Proum Jurat per la Torre Antoni

109

Donat sindich per vilas de comes Per Ber
nat Just. Atento que en los dntos capitols
nostroba continuat que als jutges que fan
a asistencia personal en la vila habon sepa
sen los contes sels paguen ses dietes y tre
balls com als mensagers que venen de les
de mes viles y llochs de la finencia y tan
poch al serua que continuo y pasa los
contes dels herbatges, Et cum dignus sit
memenarius de mercede sua, Pero esta
fueren y hordenaren que a dits jutges
contadors sels done y pague a quisue
de aquells viuyt y al serua. x s

Dy. Jacobus Bertran

Not. et scriba

Rejunta de loques de di-
ferens años

Post hec autem die Intitulato xiiii pre-
dictoy mensis Anno los sobreditos pro-
homens e mensagers. Attes que ab capitol
ordenat en la villa de Benasal en 14
de setembre 1622. per los prohombres
e mensagers de les viles y llochs de la tiner-
ca en horden a que nos poguera fer jun-
ta de loques de diferens años sobres-
peres en dit capitol contengudes loques
redundava. En notable perjuhi de la
comunitat y utilitat dels particulars que
tenen poder pera. subportar moltes egues
Pero millonant dit capitol ablojint esto-
tuhuren y hordenaren que nengun vili

de dita finença puga tenir endita se
 tena mes de vintisinch loques de cria
 entinent de cria instant tinquen dos anys
 y aixi maten sedona facultat y permis
 que puguen tenir aguada y fer junta
 de loques de differens amos en una rabea
 fins adit numero de vintisinch loques
 y adit temps de dos anys de cria y fent al
 contrari y ecedint de dit numero cometer
 pena de 50 s de dia y denit doble pena
 partida entre alguardia y los dos restans
 feros al comu y lo dit guardia que no puga
 penyorar per segona que no haja fet re
 lacio als jurats de la vila, o,loch honau
 ra penyorat primerament y aixi adus
 sa la penyorada, o, penyorades ne puga
 fer altra y a justicia del sindich del

Deltal lloch y de provisio dels jurats se fara
 pronta. lxx. En los bens dels amos de les lloques
 conforme en fet de la tinencia als feresos
 costumats agats y des preses de hamos dels
 tals lloques penyomades

En huit de octubre Any Mt xxxiiij
 foren ajuntats mensagers en la sala de la
 vila de culla los quals respectuament
 manjeren los fochs que en cascuna vila
 y lloch de la tinencia de culla ya forma sequent

Pomo Culla	_____	Lxxij fochs
Benasal	_____	CC xxxij
Cista bella	_____	T Lxxxviii
Aznarola	_____	T Lij
Benafior	_____	xxv
Torre	_____	xij
Vilar de canes	_____	

Dc lxxij

Dels que de fraudaran en la hemdel
 Erbalte sien tenguts a pagar los
 gastos que faran en la
 Ersum

Preterea. Cero Anno @ nalt. dni M^o
 trenta. dñch. Ho. Cero Intitulato xxij mensis sep
 tembris Bernat Blanch Jurat major dela
 Vila de Culla y Jaume Segama sindich meo
 sageri per la Vila de Culla. Miquel Joan Orer
 ga Jurat ma^r dela Vila de Benasal y Joseph
 Bertran sindich y mensageri per dita Vila
 de Benasal. Gabriel Joan Prouva noty y Jaue
 me sarcho Judges contadors y prohoms per
 la Vila de Vimbella. Berthomeu Mallol
 Jurat major dela Vila de Rojaneta. Antoni
 Nijis sindich de dita Vila de Rojaneta. Antoni
 Prouva mensageri per lo lloch de Benafigos
 Antoni Ponce Jurat ma^r del lloch dela Torre

Jenerson y Patiste Miralles sindich del lloch de
Olar de canes ajustats y congregats dins la
sala de la dita vila de Ortabella per venir y
pasar los comptes hordinaris y Annuats que
se acostuman tenir y pasar cada un any en
cascuna vila de dita finenca de Culla pre
sents tambe Joseph Gasch Juste de dita represent
vila Frances Moliner y Baltazar Casfont jurats
de dita vila venint plen poder para las cosas
Infrascriptas. Attenent albe coma de dita
finenca Anyadint al Capítol conbengut
y esent en 27 corts del pnt libre Pru
bica de fites y camins, sens de rogauó né
diminuicio alguna de aquell ans be neste
form e valedor unanimes e concordies et
nemine eorum disorgante estatuhen sub
liren lordenaren que sempre y quant cas

sera y succedira que per part de la comuna
 se anira a veure mines y regonescos, Camions
 Jites, Mallades, o, setes, o, per qual seuot manera
 alba terra, o, dret de la comuna que fraue
 , o, danys sera atrobat y fet y de aquells sera
 atrobat talador, o, dampnificador que los
 tals taladors, o, dampnificadors hagen esien
 tenguts obligats a pagar los gastos y mesions
 que en dita crida y crida. Ladita comu
 na fara arar de boca com de dretes y mesions
 ademes de la pena que segons dits capitols au
 ran en comegut de clarant quello sint capitol
 solament finga efecte y valor quant la comu
 na crida para remediar y cercar danys par
 ticulars que son menester remediar y cercar para
 la conseruacio bona de sos drets y no seer
 tenga en la visita General com en aquella.

Notenen obligauó meson tenguts los danyes
fiedors y danyadors sino solamente ala pena
y no als gastos y porque millor dits danyes sien
remediats y dits gastos conuents y cobrats ser
puga fer Inquisicio fins a ferne. Escusas ab
Jurament En juhi

Attest Hieronimus Chmence
notus et scriba.

De nomenar tauleges pera colla
tar lalleuda, peatge y demerits

Anno a nat. dni M. d. c. xxxv. die
vno Intitulato xvij mensis septembris ajus-
tato congregati En la sala de concill de la
Snt. Vela de Arzaneta precehant als con-
tes dels herbatges de la Senencia de la Cibele
Cella. Onofre Trauer Jurat y Bernat Blanch

per la vila de Calles per la vila de Benasal
 Jaume Jores jurat y Anthoni Fabregat sin-
 dích, per la vila de Estabella Joan Moliner
 jurat y Joan Celades síndich per la vila de
 Azaneta Anthoni Nijó des Joan jurat y
 Jaume Agut síndich per lo lloch de Benafijos
 Jaume Monferrer jurat, per lo lloch de la Torre
 Genbisola Miquel Miralles jurat per lo lloch
 de Vilas de canes Pere Bernat síndich e
 sent present y prechent a dits condes Joan
 Matheu jurat de dita y pint vila de Azaneta
 tenint ple e bastant poder para las cosas in-
 mediate sequents, Attenent albe comu de la
 dita finença y ala concorruació y aumen-
 dels drets de aquella, e principalment del
 dret de la lleuda y peatge lo que es de
 molgran utilitat y profit para les viles y

llochs de dita y pint. finencia de la vila de Culla
los quals drets ab mayor puntualitat es conueni
uayan y aumentaran y para que aquells
avui es conuenien y aumenten ordenaren
que cada una de les sobredites vilas y llochs no
mene ontaules per la recuperacio y conueni
uacio de dits drets al qual per sos treballs
de allo que col·lectara entre lo any l'1500
donat on sou per llura y ricas sera rebro
baran y perdran algun fru, o, frau
per los vedalers, o, guardes que de dits fru, o,
frau, l'1500 dit hauleger tenga on sou per
llura lo qual hagen de pagar coes sis diners
dels tenors de la comuna de finencia de la vila
de Culla y los altres sis denes del territorio
als vedalers, o guardes y que lo dit hauleger
alafi del any y ans dels comptes medio jurat.

214

mento sia tengut y obligat donar conte als
Jurats de l'oblogue aura areplegat fins loany
loque aixi es.

Ita est Michael Barber. not. def.

De manifestar los basos de defora la
finenca y del herdatge de aquells

Anno @ nat. dni M^o cccc xxxi die lxx
Intitulato xy mensis septembris a puntat
l congregats en la sala de concell de la pnt
vila de Azaneta precehent als contes de
la finenca de la vila de culla Bernat Blanch
Jurat Encap Jaume segarra sindich pnta
vila de Benasal Jaume fores Jurat Encap
Ossent Bernat sindich pnta vila de vitta
bella Jaume sancho Jurat Joan Moliner.

Justi per la vila de Azaneta. Except Martí
y Joan Llameno Judges per Benafige Mi
quel Marín síndich per la Torre Joan Mira
lles Jurat en cap per vilas de canes fran
ces Ferrando Jurat essent presents que ce
hrint adichs comptes les coses immediate sa
guents. Attenent albe comu dela dita fi
nencia, y ala conservació y aument dels drets
de aquella principalment anyadits
al capitol dels basos que qualseuol persona
de qualseuol estat querra fora ladita finencia,
que acitara basos en la terra dela comuna
de dita finencia de culla que tinga obligació
manifestar a quells als Jurats del terme
hahon los acitara fins tres dies los auo
des carregat y sinou fara en correja en
pena de cada deu basos hun baso y

qual seua persona paga ser a custodia y los
guardians per son merit offic y pasats de
dies que auran penyonat dits basos notendran
los años a cobrarlos que los fevats de dites
viles hahon los penyonaran los puguen vendre
o ferne aui propnes voluntats y que no obstant
manifesten dits basos y tinguen obligacio de
pagar tots dos dines per baso de herbatge
encara quals hagen penyonats lo que aui etc.

Desse preu los Carnascals

Die xviij Mensis septembris Mdt xxxij

Los pro homens y mensagers de les viles y
llochs de la Seneca estant conuocats en la
vila de Benasal per causa dels contes dels
herbatges coes per culla Anthoni Proua
Jurat y Miquel Vidal sindich per Benasal

Joseph Bertran y orient Bertran jutges con-
sadors per Cristobella Miquel Monferrer Ju-
rat y Joan Moliner sindich per Azuneta
Anthoni Nij den Joan jurat y Anthoni Nij
den Jaume sindich per Benafijos Anthoni
Bouza sindich per la Tom Miquel Morales
den Sebastia jurat per Oclar de Canes
Frances Fernando sindich. Atento que en
13 de setembre 1628 se ordena capitol
que sempre y quant yaguera dany o es-
fera algun mal en carrascal y malliades
com en altra qualssevol part los jurats
dela Vila, o lloch en lo terme, o congreu
hahonse a cura fet lo dany puguen exof-
ficio puguen fer preuar a quell asos preuadors
y ferles demandes als balants segons que
mes llargament endit capitol se conte.

Altes etiam que despres en 20 de setembre
 1632 se feu capitol concernent adita ma-
 teria y reuocant aba quell l'edit primer ca-
 pitol. Altes que la experiencia en senya
 que Inpocha mes obseruar lo primer capi-
 tol que no lo segon. Pero abloquit capitol
 Preuocuen dit capitol de 15 de setembre

1632 taliter consueti regem et nunc
 de nouo floer aprouen vtrifiqua y con-
 firmen l'edit capitol de 12 de setembre

16289 agrima l'roia casp ad oloniam

Inclusiue Anyadint Empero que quiscun
 any los jurats de cada vila, o lloch de la
 finencia haoren de fer preas a sos preadors
 los carrascals y mallades de la comuna
 quiscun respectiue en son terme y trobant
 tales y danyis y los apressadors prohar als

413
Contes les esmenes y no obstant talador y al
di mateu que proben los gastos fets por los
preadors en lo libre dels manifestos del ga
nados y que ara este primer any. Capre
ada, o, preades de la sala, o, tales fets de
un any a esta part y si alguns jurats
deixaran de fer prear son terme no obstant
als contes dels herbatges. Les tales y diligen
cias que de dits contes en fora se avia de
accedir al tal terme la visita y qual tal
vila, o, lloch resident haja de pagar tots
los gastos que faran los mensajeros que a
naran aprear los camascals y mallades de la
tal vila, o, lloch y feta la preada y de dita
vila, o, lloch haja de fer la demanda y
diligencias y probar la esmena als dits
contes dels herbatges y este capitol se feu

En presencia de visseut erues Just. Melchor
Vilalta y Joan sans Junats de dita vila
de Penasal ~ ~ ~

Seferdemanda de les esmemes
als veïns de fora la finença

Cisdem La C. Amu los sobre dits proho
mens y mensagers anyadimen al sobre
dit Capítol presents dits Just. y Junats
que si cas en la dita feta o en les fa
hedores sera condemnat, o, condemna
nat particular que no sien de la finit
finença que a daquells fals no els con
cederica regrech pera poder de ma
nar als veïns de dita finença sino
sansolament perals estrany com en ser

Ensemblans condempnacions de estrany
hagen a quells de pagar tota la camera
y Arta sens que puguen fer porcionens
als parts celars de la present finencia

Y Depara ceps als llocs

A xy de Juny MDC x Lij. En la sa
la de la vila de Culla foren ajustats
e congregats Jaume Gellida Just. Antoni
Prouera y Joan Albert Jurats de dita vila
de Culla Auguste Moliner Jurat per la
vila de Benasal, Baltazar Casont per
Castabella, Luis Batzera sindich per
Dazaneta Antoni Monferrer sindich
per Benafior. Marc Pitarch Justa
tome y Francesc Moralles per vilas de Camer

LL9

Tennit facultat y poder de sos concells
pera hordenar lo infrascript capitol e p
guent la determinacio de dits concells
Statuheren y hordenaren que per quant
alguns particulars de la finenca se emple
en Enparar ceps als llops animalstar
per perjudicials pimals ganados y altres los
desbaraten y renpen per obviar los danys
ques poden causar als oms y als altres que
de huy havant qualsevol que parira ceps
tinga obligacio de fer cridar en los pobles
mes circunuehins notificant seguerden
dela parancia y tanbe una ora l'avit lo
sol cobrint los cadaldras peraque no faser danys
anengu y sino faser per dites crides
niala ora senyalada cobrin dits ceps

que en comega en pena de 2x8 lami-
tat al a cusador y l'altra al comu aplicador.
Et simili modo qual secol persona que treu-
cara, o, desbaratara dits ceps fets les ondes
y fins a una on l'ixit losol que cometa
la mateixa pena de 2x8 aplicador.
La mitat al Amo, o, a que fara la parra,
de dits ceps, y l'altra mitat peral comu dels
herbatges de dita Arxena, y pagar mes
hauant lodany dels ceps y en respecte
a desbarar dits ceps que sia aposta
de sol

J. Est. Jacobus Bertr
Not. a escriba

Deferre apear los carnscales X 220

Desde ven. día Jñtilato vii mensis sep
tembris Anno MDC XXXXII. Bernat Blanch
Jurat Encap de la vila de culla y Jaume
solsona Jurat segon perdita vila de culla
per la vila de Benauat Theophilo Miralles
Jurat Encap y Joan sans sindich, per la vila
de Estabella Joan Moliner y Leonardo
Prouin, per la vila de Azaneta Domingo
Barbera Jurat Luis Cabreró sindich, per la
vila de Benaficos Anthoni Monferrer sin
dich per lo lloch de la Torre den besola Miquel
solsona sindich, y per lo lloch de vilas
de carnes frances fernando sindich, y us
tats y congregats dens la sala de la vila
de Estabella per passar y tenir los contes

ordinari y a costums que sea costumemb
nir en cada vila respectiu de la finenca
de culla present també Jacinto Joan Just.
Vedita Epist vila Joan Montanya y Gaspar
Prouera Jurats de dita vila tenent plen
poder para les cosas infrastes fer. Attenent
albe comu y utilitat de la dita finenca. Con
siderant que en 17 del mes de setembre
1642 se feu un capitol contenint ense
tomodo y manera hauien de tener los ju
rats de cada vila de prear los camiscals
pratos mallades e altres cosas de la comuna
y considerant també en dit mateix capitol
hauer reuocat lo capitol fet en 15 de
setembre 1632 en orde a comedeuen
prear dites mallades pratos y camiscals
y de mes cosas de la comuna y que allí
mateix foch reualidad altre capitol con

127
cerment a la mateixa matena. Segurar de de¹²
tes coses fet En 23 de setembre 1628 y bar
be fonech anyadit l'indit capítol de 17 de
setembre 1642 obligues a carrech y obli
gació dels Jurats de cada vila de fer por
ar dits Camascals y coses de la comuna ab
cominacio que no fentho y deixant de portar
als contes les esmenes y gastos d'ites preades
que fesen que dels mateixos contes enfora
anasen tots los messagers y prohoms al
terme de la vila contrarias y venient
a gastos de la tal vila a fer dites preades
ara ab lo dit capítol reuocquen cancelen
y a nullen la dita comenacio y pena fer
xant dit capítol en que sia a carrech y ob
ligació de fer prear les desusdites coses dels
Jurats de cada vila sempre y quant

lançaran de euvre sera menester y que por
ten als contes així les es menes com los gastos
sens pena alguna de les dites nides Junts
Entot lo demes resta l'odit capítol de 17
de setembre 1642 ensemps ab lo de 13
de setembre 1628 en sa forma e valor
així e de la manera que en aquell
l'ha continuat ~ ~

¶ Del salari dels que aniran als
contes y com se an de pagar

Peto Die. et Paulo per premissa los dits
prohoms y mensagers de la dita finença de
culla en pntia de dits Just. y Junts de
la pntia de la de castabella que als mena
gers y prohoms que aniran y assistiran als contes
de la comuna se li done a quiscu de aquells

16. L222
Quatre sous per dieta y para la caualcadura
sus mesuras de ordi. = Et mes hauant stab
lizen y honderaren que los jurats de la vila
hon los contes a reals y ordenari² sepasa
ran hagen y tinguen obligacio de orde
dar als messagers y prohoms que deles
demes viles vindran als contes avui com
entraran y vindran ala vila contes ma
teires cases y posades hon auen de dor
mar y tener les caualcadures per llevar
lo mal costum de amar als hostals ~

X Decobrir los ceys X

Dito Et eodem die Et paulo post en la
dita vila de cristabella los dits prohoms
y messagers de la dita sinencia presents
los dits just² y jurats de dita epresent

Vila Sabalen y hordenaven que Atentogue
En lo capítol de les parrances dels ceps dels
llobs fet en dita vila de Culla en 12 dies
del mes de Juny propasat del present any
Entre altres coses se ordenava y manava
quels amos dels ceps y parrances tinguesen
obligació de cobrirlos una hora l'any
cada dia sots pena de 1 xq ablo present
capítol se li dilata y dona de temps de
cobrirlos dos mes l'any pasades les
quals s'inguen a pagar la pena allí statuhi
da restant dit capítol entot lo demes
ensaforca el valor avui com esta ordenat
El manat ~ ~

Se que nenguna vila ni lloch de la
finença guua herbatjar en son terme
Dijats a Onze de setembre any 1646

123

Joren ajustats En la Vila de Penasal
sobre los contes dels herbatges messagers
dela comuna. Imo per culla Joan Por
cas den sebatia jurat Encap y Gemme Di
tarch sindich per Penasal essent Restan
Jurat y Theophilo Miralles sindich per Vila
bella Joan Monfemes jurat Encap y Leonardo
Prouira sindich per Azaraba Antoni
Comes jurat Encap y Nicolau Nijis sindich
per Benafigos Gabriel Prouira sindich
per la Torre den Besora Joan Miralles jurat
Encap y per Vilas de comes Batiste Mi
ralles sindich, Concordaren que ninguna
vila ni lloch dela dita finencia no puix
ca donar llicencia a ninguna persona
estranya de parir los ganados grossos
nemenuts fins son terme de sis dies abant

Nepes nengun cas Erbatjar a quella sens llucua
cia de la comuna pero notable per jehi questa
als ganados de dita finenca, esi al contrari
sera fet que los jurats que tal llucua y
herbatge aura fet que en comeguen en pena
de xxxj partits enter ala cusador y los
dos al comu y sino y aura a cusador que tota
la pena sia del comu y otra la dita pena
haja de manifestar lobstias als herbatges
y tot lo que sonaran de allí hauant del dit
fret de herbatge. Simili modo seaja de
portar al comu pena en franquir los drets del
herbatge. ~

De que nenguna persona s'aura
nidela finenca, gose casar al bol

Die xxv Mensis Nouembris Anno MDCxlvj

hajustats y congregats. En la villa de Culla
 hanon se solenya costumen ajustar per Culla
 Miguel Ditarch per Benasal Bernat Mo
 liner per Vistabella Joan Peris per Azaneta
 Joseph sawa per Benafigor Anthoni Mor
 teneri per la Torre den besora March Ditarch
 y per lo loch de vitor de canes frances fer
 rando, hauent plen poder y facultat qui
 cu de son concell perafes les cosas infra
 critas, per loch y vtilitat de la setena con
 cordaren que ninguna persona stranera
 ni priuada de qual seuol estat y condicio
 que sien no gozen casas ningun genero
 de casa en la terra y ampriu de herbatije
 sots pena de 25 ll. m^{da} de dita y la per
 cona que per tal efecte els a collim en sa
 casa cometa la mateixa pena acor
 tes los de fora latencia y a quell que en

Comera l'indita pena y no vindra bens pena
pagarla que sia porat en la preso per temps de
vmes y quella dita, o, loch de habona que
l'itana haja de donar cada dia per son subter
to huit dines pagadors del comu de la finencia
y los vchins y habitadors de dita finencia que
casaran al bol en coneguen en pena de sex
y les armes perdudes y que preudit efecte sia
tot hom a cusador y les perones que no vin
dran bens per pagar dita pena haja de estar
seu dies en la preso y que la persona que a
cusara tinga lobors de la pena y sia obligat
a prestar jurament en poder del jurat major
del poble ha hon la dita a cusado sera fet
ya quell tal jurat tinga obligacio de guardar
seget y no s'puga fer gracia de dita pena
que no sia ab fa cultat de tota la cetena
y si per cobrar dites penes con vindra for alguns

125

Exce curios sien a gattos de tota la setona
sino podran cobrar

Del salari del herbatjador X

Anno @ nalt. M. DC. XLVIJ de
Oro intitulato xv Mensis septembris
hajustats y congregats en la vila de Ayo-
neta en la sala de concell de aquella
per passar los contes dels herbatges de la
Comuna per los mensagers de les viles y llochs
sea quella. Pmo per culla Miquel de
Tarch per lo jurat encap Anthoni Belles y
Anthoni Vidal sindich per Penasal
Pere Sabregat jurat encap y Orsant Ber-
tran sindich per Cristabella Pere Campor
jurat encap y Jaume sancho sindich
per Ayoaneta. Tomengo Gotita y Bertho

meu Adzuar. Jurats y Nicolau Lij's sindich
per Benafijos Gabriel Provençà sindich per la
Torre den Besora Joan Miralles Jurat en cap
per Vilar de canes Jaume Miralles Jurat
tenent poder y facultat respectiva de son
Concell perafes les coses infrascriptes prestobe
y utilitat dels que pleguen y collecten los
llibres del herbatge no fent perjuhi ala comu
na que desta hora havant qualsevol perso
na que sera nomenada en collectoi dels
llibres del herbatge En quiscuna de les
viles de dita finencia que tinga de
salari de collectar dit libre vnsou y qua
tre diners per miller y que no pugue portar
dre mes salari donantli facultat que dita
ad ministracio se la rebinga exressi del que
collectara En sacada seguant se arbor
maua pagar lo unany prestolibre y

126

avui dij y al sonue per son salari de drets
contes quinze lotze sous per los dos dies

Del llans dels llobes
y lobatins

Anno a natty. m. MDC. LXVII. dia
Ocro Intitulato XV Mensis septembris
hajustats y congregats en la sala de consell
della vila de culla rahon sean ajustat
y congregat pera pasas los contes dels her
batges, coes per culla Anthoni Vidal Ju
rat en cap y Nicolau Tena noty. sindich
per Prenasal Bernat Molines jurat y
Miquel Miralles sindich per Cristabelle
Miquel Lers jurat y Simo Cabanes sin
dich per Adzanta Joan Rijs jurat y Joseph
Saura sindich per Benafigas Ant. Monferrer

perla Tome Joan Trauer y per vilas de canes
Jaume Miralles tots concordos per lo be y vtili-
tat dels ganadors de dita cetena. Sabhem
y capitularem que qual seuol perona de la
tenensa de culla que matara algun llop
dins la dita cetena tinga de llans 12
y se seran lobatins vñ per quiscu y silo-
perona que matara a quelli sera de defora
de dita cetena tinga de llans 3x2 y los
dits llancos tinga obligacio la vila o lloch
de hahon mataran a quelli de bestiar dits
llancos y probarlos lndata als contes de la
Comuna.

~~Per~~ De que Nos puga quebrantar lo
nostrament en nenguna forma de embatge
Reuocat

A xij dies del mes de setembre any 1657
Justats y congregats en la sala de la vila de

Culla los sindicats y mensagers de les 127
Viles y llochs de la Senyoria de Culla per ha-
uer de passar los contes dels herbatges tenint
cascu de aquells poder y facultat pera lo
Infrasonit y conforme capitols Perlobe comu-
detots los ganados de dita Senyoria y per evi-
tar alguns abusos y enquistats que cau-
sen en color fer guardar a fora la erba
y rama dels masades y herbatges que estan
fora la redonda y en la Terra de herbatge
nosent senyors de aquella Perco estatuhiren
y ordenaren que nenguna persona ltra
mya ni riuada no pose ni sia gosat de cre-
bantar ni fer crebantar en ses herbatges ni
fora de aquelles lpterra de herbatge
y fora de dites ^{redondes} ~~mesures~~ nengun gener de
nodriment ~~fora de aquells~~ gros nimenit
que estara parient la erba y rama sotspe-
na de 100 aplicadors la dita pena coes-
lo vinters al acusador y les dos parts al comue dels
herbatges y que si guen acusar la pena lo pas-
tor, o amo del ganado que quebrantat sera q no al fi
En uide setembre 655 En los contes En benasal fonsen
Neocat los obredit capitols de la primera linea fins a
la darrera inclusiu

Se com son tenydes totes les viles apostant
lo diner quels tocara. En qual se uol reparticio
a culla.

Postea dictis die. Almo Estaluharen y ordena
ren que totes les viles y llochs de la Finensa
de culla. Ninguen obligacio de postar a dita
vila de culla. Totes a quelles quantitats que
a quiscuna de aquelles los tocara. En qual se
uol reparticio de gastos o altres coses peruria
que se li senyalara, y la vila que per tal
dia no acudira, puguen los furs de la vila
de culla. En viar un home a la dita vila. o lloch
per que porten dita quantitat a gastos de la dita
vila. laco o puguen fer tantes vegades fins tant
hagen acudit a dita quantitat o altres coses.

D^e Michael Nicolau Terra. Not. Jac^o.

Primus vero die Intitulato Undesimo mensis
Septembris Anno @ Nat. Dni M^o C^o LXX. Los
Sindichs y mensagers de las viles y llochs de la Finensa

sa de culla ajustats y congregats en la vila
 de Peralta per haver de contar los herbatges
 dela dita tinensa de culla. Per lo bey hofiti
 fat del comi de dita tinensa y per millor obser
 uar los drets de aquella establiron y horden
 naren que per quant ya vncapitol que pui
 la que de catore en catore anys sea criada
 visurar los camens mallades abcurados y terra
 de herbatge y per ser lo temps tan llanch de dites
 visures se fan alguns notables danys ignorant
 ment y ladita tinensa per alguns drets per
 no tenir noticia de aquells pechs dita Marguesa
 Pero estatuhiren y hordenaren que de huy ha
 uant se fasa dita visura General de huy en
 huyt anys.

Dy. Bartholomeu y Matamoros iuefu

Anno a nativitate dni MDC. LX. die
 vero Intitulato xiiij mensis septembris
 ajustats y congregats en la Sala de la

Vila de Culla. pera contar los herbatges
de dita tinenca. coes per Culla Anthoni
Vidal major y Miquel Pitarch y Jaume
Albert sindich Per Benasal Miquel sela
des jurat encap y Salvador Moliner sin
dich, Per Vistabella Pere Anthoni Marquet
notij Jurat y Promualdo Monferrer sin
dich per Atraneta Joan Juster Jurat y Jo-
sexh Marti sindich, per Benafigos Blay
Marin sindich per la Torre Miquel Barre
da Jurat y per vilar de canes frances fer
rando sindich, Establiren y capitula
ren que qual seud persona estranya
o dela tinenca que serrara y farajusta
dins los termes de les dites viles y llochs
dela tinenca de Culla no xuga cobrar
sitan solament per loserrar y treballar
a quella coes per cada taula fulla post
1er per taula de set al xam 1er 2er per
taula postalenya 1er 6er y per los cabi
rons serradisos ^{De} diners per xam y per
les files tres diners per xam. Y aquell que
cobrara ames dels de susdits xreus

En corregal en pena de 12 p. artidos ¹²⁹

Unos al a cusador y los dos tersos al comu
dels herbatges y totom puxa ser y sia a

cusador laquala cusacio se haya de fer y
fassa en poder dels jurats del terme de ha

hon se fare la tal justa Laquells tinguen ob
ligacio de executar dites penes y guardar

secret de la tal a cusacio y que tota la
cajusta tinguen obligacio de fer e cumplir

ordenaria

P. J. Tena nob. a. f.

De la pena Dels bestiar

y demes nodrimentos de fora

latinensa

En dits dia mes carry los desus dits
mensagers de les viles y llochs de la
tinensa de culla stabliren y capi
tularen per ob veir los grans a
busos que esja entos nodrimentos de les
viles y llochs sircun vehins que en

tren a peixer en la dita finensa lo que
es engrandany ⁺ y per juhi dels bes
tiars de la dita finensa, que qual se
uols bestiar que seran vists, o trobats
en qual seuol terme de dites viles y lloch
de la dita finensa de qual seyal persona
fora la finensa ^{+ peixer, o bestiar en quils termes} que a quellen correge
En pena de Nou Mieres ms. de Oatada
dia y venit En pena doble. Y qual seyal
animal gros que sera atrobat, lo, vist co
meta pena de 10 ℓ perquis cu fins
En deu y de deu a munt sia entes
ramat y cometa pena de 9 ℓ de
dia. Y venit doble pena. Y los mamar
chons cometa pena de 5 ℓ perquis
cude dia. Y venit doble pena fins en
deu y de deu a munt sia entes ramat
y cometa la mateixa pena de 9 ℓ
de dia. Y 18 ℓ venit y que totompuga
a cusar medio juramento en poder del
Jurat encas de lo vilo olloch de hahon
seran atrobats ad vish y quibing
obligacio dit Jurat thoms sigret al

deix Aruador o Aruador y quenen
puns Jurats paguen fer gracia de dites
nes partidores vnters al acusador y dor al comu de dita
finens. Dij. tena nocto. acj.

J Rubrico de Marran
J chony foro lo finens J
so

En xy diej del mes de Sette del Any 1662
Atestadi y Congregadi En lo Vello de Be
nayaal lo Sordich y menyatyey de ley
Vley y llochy de lo finens de Culla
per lo haucr de paroy lo Comptey de ley
Erbatgey de ditto finens col per
Culla Jaume Albert Turad y tant
porcor Sordich Per Benayaal Jeroni
Clayrach Turad y Joan Petorsch
Sordich per Vylabello Anthoni Mon
ferrer de lo Cambro Turad y Anthoni
Monferrer den Joan Sordich per
Adrieto Andree Scig Turad y
Jeroni fuster Sordich per Benafigor
Macio Monferrer per lo Torre
den Beoro Miquel Borrado per
Vilordicane y fana y ferrando Turad

per lo y Validad del Comis de ditto
Honorio. Attenent al grass d'huor
y per d'huor que sequen de del Rey
nanchon que embren Compadre fraud
forament de fora lo territori de ditto
Honorio. Per lo Confusio del Capiti
etoy que Merco de lo d'huor de go
fey y Ordenadi. Primerament al
lo pnt Pruesquen tot qualcuot Capiti
tot que foy al d'huor de Sur Merco de
lo d'huor de l'huor foy y contornadi en
lo pnt Libre Volent hauey y thener
lo pnt Capiti per form e Executer
Capitulen. Hablaren y ordenen que
ningun Uchi ni habitador de nin
quero de lo Uchi y l'huor de lo ditto
Honorio de lo Uchi de l'huor de qual
nuel Uchi o Condicio que sia o fero no
puga Conyot per l'huor. De fora con li
mudi y territori de lo ditto Honorio
que no ho pagarit por lo price de
aquell de. Contant lo any de l'huor
en l'huor Honorio. al son d'huor
propri lo de alero qualcuot persona
Uchi ni habitador de ditto

honoren y despues quel hauro Enbad
 dony 3 dies honen obligacio de Manu
 for aquell al Jurad del Vilobloch
 del terme de honen lo metra aboli.
 gacio de nestor Jurament Enbad
 dediti Jurad Com aquell lo h pagad
 Comrad y pagad de bondon y propi
 y si el hauro amig quany de alguno
 perono de ditto Jurament a aquell que
 el hauro donad dony dit 3 dies
 honen obligacio de nestor asi mo
 fido Jurament Enbad del Jurad
 delo Vilobloch honen foran dit Mer
 rarchon com aquell lo h pagad
 y Comrad de bondon y propi y si
 al Contrari se o fid y que un
 peroyad ^{for acusats} aquell Comrad perono col
 de 78 ^{for acusats} de ro y LA 8 ^{for acusats} de ro y
 acay puetad dit Jurament y Enbad
 alo Conho de dit Jurament Comrad
 peno doble y que Encontinent prouad
 quediti porchy Etan Comrad opuch amey
 equan fraudalorament lo Jurad delo
 Vilobloch hon se hauro fido lo peroyado
 faentraure aquell del terro i de ditto
 honen Vio Plecto y honen foran
 Enlo altre dia que un peroyado
 casu y a ^{casu} matu aquell que ^{casu} Enbad
 y legulimamente Comrad y no se ha

for y Enbad

casu y a

asuntals y congreghes en la sala
de la casa de Vila de Joaneta, per
culto Antoni Vidal Jurat y Mi-
guel Pitarik Cindich per Bena-
sal Thomas orti Jurat y Joseph
Beltran Cindich, y Justabella Bal-
cazar sastre Jurat y Miquel Go-
mench Cindich per Joaneta
Per. Fija de Antoni Jurat y
Christofol Comes Cindich per
Binafijos Navia Monferrer, cin-
quid per Lacomre Miquel Bar-
reda Cindich per Pilar de Cases-
Joseph folik Cindich per aya
sar los lances dels orbalges mi-
llorar lo capitol folio 129 abou-
parla que los ganados fora la
tinencia que serien vists 10 abobas
per per en los ampros per balges

en Barredo Jurad oncap de lo Culo de
 Culla y Anthoni Vidal oncap oncap
 Per Benarad Joan Felmo Jurad oncap.
 y Thomas oli oncap per Catabillo
 Juanlo clerik Jurad oncap y Juan Li
 dal oncap per Adriano Andrey Ferrig
 Jurad oncap y pure madh oncap per
 Benafigo Mauo monseñer oncap
 per lo Toru de Pedro Miguel Barredo
 Jurad oncap y per Uland cano oncap
 folch oncap pero para lo Comphy de
 herbaes y Considerame lo notable garto
 que del veni lo delluri onlo nro ahon
 sehan de para lo Comphy de des herbaes
 per recaure onaquell lo dio de demora
 tempura de smaku de Turu de para
 se sigues per des herbaes mole de herba
 pero de para gustar de garto y recrear de
 dany stake heru y ord maron que fue
 thuan lo Monargeny oncap que Anra
 alo Culo non se para ar des Comphy
 haben de Anar lo de unmerge para
 invia fro de hitte onlo die y des Comphy
 de ha ten de para delluri y de unmerge
 amig dio nro anitote lo de unmerge for
 cor Regt Anthoni Matamoros no the
 glo

En 13 de Anns anoy Dni 1662. Jis vero Justitia
setembre to deum quinto mansi 1662 a Justitia y la
de 1672 grava en la sala de la vna. Cila de vna los
fons. m. y d. y p. y p. de la vna de la
llorat los p. y p. de la vna de la
Capitol en. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
que nen. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
gun. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
de dila. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
sa. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
en los. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
dela. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
mes. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
quanta. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
marranchons. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
comprats. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
compresos. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
los que. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
tinda. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
de. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
sador. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
vintena. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
acusador. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
y les. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}
alcomu. ^{de la vna de la} ^{de la vna de la}

vites y lochs tinguen obligacio quicunq de
 peny y en particular de peny ara que
 seran de paper ^{en los capitols} ~~en~~ aquell
 ser continuad lites es pordes que aqui
 una de dites vites y lochs es conuendre
 fer y faran en luterome y aixi mateix
 es condemnacion que de aquelles se faran
 per dits Jurats y aixi mateix totes es
 penas que se causaran y totes es prouicions
 quals seuchs que sien per dits Jurats sacdotes
 pera que en lo es dueidor de tot sitinga
 noticia ab lo qual se exauertan algunos ig-
 norancies y aixi mateix que los dits Ju-
 rats de quicunq de dites vites y lochs de
 dita finensa al capde siunt son lites de
 Jurats tinguen obligacio de cobrar y archi-
 uar lo libre manifest de herbage del
 lites en que son estat Jurats per lo que
 importa aixi a la conseruacio de dita
 finensa y drets de aquella co n. l. l. l. l.
 que uportara a contr al lites del herba-
 ges litalcontrari serafet en començar los dits
 Jurats l'engeno de et pagados de propis de
 dits Jurats

Anno @ naty. dni MDC lxxxiij da Clementi
 tulato 12. mensis septembris In iustas & con-
 gregats en la sala de concell de la Vila de
 Ciella per culla Antoni Belles mal Jurat

Y Jaume Albert sindich per Benasal
Joan Batxch jurat Y Joan Selmas sindich
per Cistabella Pere Climent jurat Y Joan
Antoni Clemente noty. sindich per Ayo-
neta Pere Aijs de Joan jurat Y Joseph Joan
sindich per Benafigos Blay marín sin-
dich per latorne Batute Marques jurat per
vilar Decanes Joseph foch sindich: Alte-
nent que los pastors de la dita tinensa fan
notable dany a los ganados per amalladar
aquells endiferens puestos fora de les ma-
llades señalades per dita tinensa, Per tal
Provehir y ordenaren que en quina per-
sona de qual sevol estat o condicio que sia
sia gozada de amalladar sos ganados fora
dels llimits de les mallades tenen conyales
en los termens de les viles y llocs de la dita
tinensa. Sots pena de 60 ℓ Y totom acu-
sador aplicadora dita pena. Vnters a la cua-
dor Y los dos textos a l'començ de dita tinensa
fir dia fanch y euocat Copins Capitol fanch etc
l'elstat per los mateixos sindichs Y mes s'agen-
tesus dita y prima. Cius l'ineat inclue au tali
ter etc.

En 17 de set. 1675 fanch millorat per lo nu-
sager, que de dita tinensa de Culla es tribu-
na en Cistabella a pagar los cortes de la

Jaume Albert sindich per Bernasch
Joan Ribach jurat y Joan Selma sindich
per Cristabella Tere Climent jurat y Joan
Antoni Clement noty sindich per Rosa
neta Tere Aijs de Joan jurat y Joseph Joan
sindich per Bena figos Blay maner sin
dich per la Torre Batute Marquis jurat per
villes decanes Joseph foch sindich. Altra
nent qui los pastors de la dita tenensa fan
notable dany alsos ganados per amalladar
aquells endiferens puebles fora de les ma
llades senalades per dita tenensa, Per tal
Provehim y ordenaren que en ninguna per
sona de qual se uol estat o condicio que sia
sia gosada de amalladar sos ganados fora
dels llimits de les mallades tenensenyales
en los termes de les viles y llocs de la dita
tenensa sots pena de 60 s. y totom acu
sador aplicador dita pena. Vntes a la uia
for y los dos terços a l'comu de dita tenensa
fi r dia foch y euocat lo jns capitol foren les
villes per los mateixos sindich y mensagen
tesus dits a prima eius breua in elusiu tali
ter etc.

En 17 de set. 1675 foch millorat per lo nu
mer que de dita tenensa de Culla es tribu
na en Cristabella a pagar lo contes de la

Comuna los capitols que traten de lo por el 35
Cruz de que poden los uehinos de dita Comuna conprar
selembre quize en aquella forasteri y lo que trata de lo
1677. m^o de los caual adures del mesatger.
Uoraren los capitols que se libreasen y ordenasen que qualquier
forma que se li de dita Comuna puga tener so bauer.
Nengun puga conprar de fora de dita Comuna a obligacio
tener en laze manifestarlo, y pagar por cada cap que
Comuna m^o de 50. ba. de diners. lo que de 607 al que lo con tra
cons congre. farn aplicador. ut supra. Volent que
sos en estos fante es millor en la tienda que es done a les
los que l'indio caual adures que porten cada mesatger
Desacria com. al cortes donant los acuda hira caual cada
se conte en lo una barrellada ordi. reuocant als los
milkonment. del capitol que de avo traten asta este exclu
del capitol. que de avo traten asta este exclu
del any 1671. — pene sendit capitol contengudes. James netindra
71. Zables, materis pene en correa. En pena alguna que farn lodemes en
Desapropria. no en correa. En pena alguna que farn lodemes en
sa forma. nls de seten bre del Any 1676

a Tristato, y con gregats en la sala
de Concell de la vila de Sta
Juncta los sindichs, y mensasgers
de las vilas, y llochs de la Rinon
sa de Oulla, a efecto de pasar
su Comtes del Herbasgerite
que la entrada de la Olla
de la paga del 16007 en la
de la devalencia. icha de fer

en plata, y moltes de dits villes
de dita Armeria Capars que li
lloc a pagar porta en monedes
y fins l'entrada en aquells
se en allen molts, orcha de pa-
gar canbio d' monedes a plata
per lo que se ferix gasts als
mudats Her Catjus. Peres
Proucturen, y Capitularen
que quiscun de dits Villes y
llachs a quella Cantitat que
quisca en Any li tocar a d' con-
tes de portura Culleta hoja
de fer Capaga en plata a
lengran a quo fins la sia
tergu da a pagar lo canbi
que cauba de pagar per dita
Cantitat, o restituir y tornar
lloc a quels diners que estalla-
ran ore begavan

manifeste de l'abacois de l'an. 1688. 198
 136 Imo l'abacois de l'an. 1688. } 2. bacons
 32. forasters 218.

- Gaspard Bertran le muel 37. de la croix
- Joseph Bertran — 21. unatisonale de l'abacois
- Miquel Miralles — 36. — unatisonale de l'abacois
- V. de pere pardo — 20. N.

Manifeste de l'abacois forasters que an enbraten lo
 terme de culla. l'an. 1683.

- Joaquim Lando 17 mananacions de la croix. unatisonale de l'abacois
- Cristofol Solsona 12. en l'abacois de l'abacois ^{en espareguem}
- Miquel Garcia — 34. unatisonale de l'abacois de l'abacois ^{en espareguem}
- Domingo Cestelles — — unatisonale de l'abacois de l'abacois
- Joaquim Marques — 24. — dos espareguem
- Miquel Jofre — 16. forasters de l'abacois de l'abacois ^{en espareguem}
- Joaquim Solsona — 30. quinze de l'abacois de l'abacois ^{en espareguem}

Culla villa de Honrada als 4 de ^{senal de} ~~maig~~ ^{juny} de 1756 los señores Matho Belli iudice
 de la villa de culla, Jaume Miralles iudice
 de la villa de Benasal, Felipe Calales iudice
 de la villa de Vistadella, Juan Forster iudice
 de la villa de Honrada. Joseph Mompou
 iudice de Benafig, Luis Pover iudice de la
 torre endrevera. y ~~Joaquim~~ ^{Joaquim} Miralles iudice del
 lugar de calar del rey. juntos para verificar
 el termino de dicha villa de Honrada sus
 poses. majador y adrevera de comuna
 despues de aver presentado los señores
 de sus Ayuntamiento. Respectivamente de li
 beraron que el honorar y regozar los adaltes

De la herida de arbores y comuna de la
 intensa labuelvan a la hora de la mañana
 onse de Nouembre de cada un año y un
 a comarier saerdicho dia en Domingo e fi-
 esta de suavior que pasaran a la hora y un
 no festivo y lo demas que contienen las orde-
 nanzas sobre este particular que son en su fuerza
 y valor en quanto no se aplugan a esta orde-
 nancia y sea como asilo de los derechos de
 perfe y testimonio de que certifico

Doy. Mole y no y lo

En la Villa de Arzoneta a 7 de Noviembre de 1787 Buntat, y Congregati
 para la Casaca de Baros del Reino de Sicilia. Los señores, y
 señores de las Ciber, y los de esta de una de ella que con-
 curran los señores. En la Ciudad de Barix; En Barosa
 Thomas Laché; En Vistabella Burg deafort; En Arzoneta Gu-
 lyp Guan de Arcep; En Barosa Carlos Pitarch; En la Casaca
 de Barosa de Arcep; y por Vistabella de Arcep de Arcep.
 qual Nomina divergente, Estaban, y Ordenaron: Que el
 Euandante Comarques para el dia de la dotta de Barosa, lo
 quem Euandante de lo Campi que bulquen Euandante, y
 el dia de la dotta para obrarla este dia, segun Capitulo; luego
 man los dotes que a este de ninguna manera los pogan Eu-
 dan, y en caso que se diesen en alguna Comarca de entera
 que no lo poder Euandante, y que se comen a estiguar, y
 consequnt Euandante de si por por a Euandante. Que
 dante lo demas del Capitulo de la dotta, y abate Billo, en
 la forma, y valor no se opusere a este particular de Euandante
 no que, y de con aixi a de lo que, y Ordenaron, o carta
 firme.

Barosa de Arcep de Arcep

De abatre Bellotes

A 20 dies del mes de setem-
bre Any de la naty de nro
Sr Jesu crist MDCX
ajustats y congregats en la sala
de la puerbla de Benasal pero
pasar los contes de la comuna
de la herbatges comes costum y
practica en la finensa de la Vila
de Culla Antoni Albert y onofre
y auer per la Vila de Culla Joan
Bartiran de here y Alriquel Joan Bren-
ga per la Vila de Benasal Gabriel
Joan Rouina noty y Jaume
Monjemen de Antoni per
Vistabella Joan Batziero
y frances Alys per Toraneta
Gabriel Rouina per Benafegor.
Baltaçay Miralles per la Torre

132
Carrasca. Y aquella legar
Y legada que era puguen
abatre altra. Y desta ma
nera de una en una
seguint dit orde, Y que
no puguen comensar abatre
sino fins al dia de
sent Marti l'ixit losol
Y qui lo contrari fara
sia en correput en
pena de trenta sous
per cascuna legada que
atrobat. Y sera aplicadors
lo fers alguardia o, Ordaler
de la comuna. Y les dos
parts al comue deladito
Finensa de Culla. Y que
los jurats ni altre official

que nengun puga cremar
niregar foch

En 17 Dies del mes de octubre del any
1679 ajustats y congregats en las sala
de concell de la pnt vila de Culla tots los
sindichs y mensagers de las viles y lloch
de la tenencia de dita vila coes per Culla
Antoni Belles de Antoni, per Benasal Joseph
Bertran per Vistabella Joan Vidal per
Aragona Pere Aijs de Antoni per Benafija
Antoni Monferrer per la Torre Domingo San
telles y per Vila de comes Carlos Garcia portant
quiscu orde particular y ab vot y parecer de
sos concells feren y ordenaren los capitols
següents.

1mo ordenaren y capitularen que nengun
guna persona sia gosada deregar foch
ni cremar en manra alguna en la terra
del herbatge sots pena de 12 l y vot hon
acusador aplicados vnters al acusador y lurs
dos tersos al comeu dels herbatges coentes
que abllencio. dels jurats de la vila otloch
del terme hahon secretaria y no sens ella
sots la dita pena seuguen cremar en los
tres mesos de Janer, febrer, y març
y los dits jurats no seuguen donar llicencia
en altres mesos.

que no puerquen fer gracia ni ab
soldre nenguns jurats penes
ni penorada alguna que no
sia ab facultat de tota la comu-
na

Item endits dia mes e any los desusdits
Sindichs y mensagers establiren y orde-
naren que nenguns jurats y concells de
les viles y llochs de la tinença de culla pu-
guen absoldre ni fer gracia entot ni en part
de les penes, faltes, y calonies, penorades y
altres coses que esparan y se seguiran en
quiscun terme que nasia ab voler y concen-
timent de tota la comuna y no de altra
manera sots pena los dits jurats y con-
cell que ofara de pagar lo que absolt
auran de sos propis reuocant tots los demes
capitols acerca de uso fets y continuats

de pagar herbatge los basos
y com son tenguts a maner
de pagar

Item establiren y ordenaren que per quant
en moltes viles y llochs del regne se introdueix
y fan pagar als vechins de la tinença de culla
herbatge dels basos que posen en sos termes
que de huy hauant tots los que posaran basos
en los termes de les viles y llochs de la tinença

que no purquen fer gracia ni ab
soldre nenguns jurats penes
ni penorada alguna que no
sia ab facultat de tota la comu
na

Item endit dia mes eany los desusdits
Sindichs y mensagers establiren y orde
naren que nenguns jurats y concells de
les viles y llochs de la tinença de culla pu
guen absoldre ni fer gracia entot ni en part
de les penes, faltes, y calonies, penorades y
altres coses que es faran y se seguiran en
quiscun terme que no sia ab voler y concen
timent de tota la comuna y no de altra
manera sots pena los dits jurats y con
cell que ofara de pagar lo que absolt
auran de sos propis reuocant tots los demes
capitols acerca de ayo fets y continuats

de pagar herbatge los basos
y com son tenguts a maner
de pagar

Item establiren y ordenaren que per quant
en moltes viles y llochs del regne se introdueix
y fan pagar als vechins de la tinença de culla
herbatge dels basos que posen en sos termens
que de huy hauant tots los que posaran basos
en los termens de les viles y llochs de la tinença

que no purquen fer gracia ni ab
soldre nenguns jurats penes
ni penorada alguna que no
sia ab facultat de tota la comu-
na

Item endichs dia mes eany los desusdichs
sindichs y mensagers establiren y orde-
naren que nenguns jurats y concells de
les viles y llochs de la tinença de culla pu-
guen absoldre ni fer gracia entot ni en part
de les penes, faltes, y calonies, penorades y
altres coses que es faran y se seguiran en
quiscun terme que nasca ab voler y concen-
timent de tota la comuna y no de altra
manera sots pena losdichs jurats y con-
cell que ofara de pagar lo que absolt
curan de sos propis y euocant tots los demes
capitols acerca de uso fets y continuats

de pagar herbatge los basos
y com son tenguts a maner
de pagar

Item establiren y ordenaren que per quant
en moltes viles y llochs del regne se introdueix
y fan pagar als vechins de la tinença de culla
herbatge dels basos que posen en sos termens
que de huy haucant tots los que posaran basos
en los termens de les viles y llochs de la tinença

que no perquen fer gracia ni ab
soldre nenguns jurats penes
ni pernorada alguna que no
sia ab facultat de tota la comu-
na

Item endits dia mes e any los desusdits
Sindichs y messagers establiren y orde-
naren que nenguns jurats y concells de
les viles y llochs de la tinença de culla pu-
guen absoldre ni fer gracia entot ni en part
de les penes, faltes, y calonies, pernorades y
altres coses que es faran y se seguiran en
quiscun terme que nosia ab voler y concen-
timent de tota la comuna y mode altre
manera sob pena losdits jurats y con-
cell que ofara de pagar lo que absolt
curam de sos propis reuocant tots los demes
capitols acerca de aso fets y continuats

de pagar herbatge los basos
y com son tenguts a maner
ferbar

Item establiren y ordenaren que perquant
en moltes viles y llochs del regne se introdueix
y fan pagar als vechins de la tinença de culla
herbatge dels basos que posen en sos termens
que de huy hauant tots los que posaran basos
en los termens de les viles y llochs de la tinença

qual seuol sindich que amira de dites vilas
a qual seuol Oruua de Assagadors pasos
mallades Sabcuradors aja de temin y tanga
los dits dosents cap de ganado, y pera que
aso se observe ab tota rectitut que los jurats
de quiscuna Vila. Silo sindie nomenat de
la Vila notindra lo dit ganado puguen ma
nener y maniar a qual seuol Vehi de quiscuna
de dites vilas que tindra lo dit numero
de ganado que 200 caps que asistira als
dits contes, o, Oruua que conuendra y eno
vostros obeis a quell que selizuga maniar
ab manaments En la Vila de Benasal en lo any 1682
fou enadit quel Vila de Benafios y lochs de latore y Vila de
canes los sindichs que vindra quant a dites funcions aja de temin
Cent caps) dels carrascals Vedats y junteme
de ganado) se an de guardar de aquells lo ganado
y com se an de Obatjar las mananchony
que no puguen abate y la penede
aquells —

En 16 Dies del mes de Janer del any 1682
se an en ajuntats y congregats En la Sala de Concell de la
lo any **ITOA** Vila de Culla tots los sindichs y mesos
en los contes
de l'Alfayde gers de les vilas y lochs de dita terra tenint
especial poder quiscun de sos concells En lo Acte de
concordia que es firma En tres parts de la Vila de

Benasal de vna y otros los demas viles y llochs
 de dita tinensa y de altra y rebuit per Moqueu Mi-
 colau terra Nosty Enlodia de huy por ans del pnt
 en bre altres cosas se capitula y feu capitul capres
 deles cosas següents.

1° mo que sempre y quant se trega noticia que en
 algun terme, o, termino de les viles y llochs de la
 tinensa de culla y aura bellota sufficient, o, alguna
 de dits viles y llochs o demanara en la terra de la comu-
 na, peraque espuga vedar a quella partida, o, par-
 tides dels ganados cabrie y llanars des del dia de
 tots sans fins al dia de capdeany, y sesora cas que
 lo poble o pobles dels terminos de ahon se senalara
 y se horeuats los paraxera qualodia de capdeany
 que da bellota y que es deu allargar laueda del
 guens dies mes que aja de hausar ab vila de culla
 peraque se ajunte a just y que esto de terminos se se-
 nalaria laueda dels ganados de dits puents, o, no de
 terminat que se aja de que se allargue laueda dets
 ganados que se aja de fer crides en quiscun poble del ten-
 que se aura allargat; y que esto partida, o, partides de
 carrascals que se an de vedar de dits ganados en la terra
 dita de herbatge en quiscun de dits terminos, se open de
 miras y senalar per los sindichs de dits viles y llochs
 o, per les personas que a quella alegiran juntament ab
 los sindichs de la vila o viles del terme habon se senalara

que sia almenys dany dels ganados dedita
fensa de xant pass, lo, amjrius conuenients
pera poder pasar a Mallades Zabeuradors dits gana
dos Zhanque les masades que estan enterra del
herbatge. Zganados dea quelles tinguen suficiencia
Znosien perjudicats Mirant sempre aquells al
menys dany Zper juhi dels ganados en quant se pu
ga, Zque ninguna persona dedita finensa sia
gosada de porax sos ganados cabres nullas en la
partida, o partides dels Carrascals que los dits sin
dichs auen señalat, o moltonat En lo terme, o ter
mens dels vilas dlochs dedita finensa En la terra del
herbatge desde el dia delos sans fins al dia de Cap
de any, Zmas ses de terminam, pero aquell temps
que se auera allant la ueda. Sots pena de 30 £ de
dia Zdenit 60 £ aplicadors vntora al guardia o, a
cusador Zlos dos terros al comen dels herbatges Zlotom
puga a curar algt fierats de la vila. Mas honse fara lo dany
El mes que ninguna persona sia gosada de alatre
Collis, es monis, Eracorejar, Zrapedregar les carnes que
en dits puertos señalats des del dia delos sans fins al
dia de Cap de any, lo, lo temps que a quells estan
vedats sots pena de 30 £ de dia. Z 60 £ de nit
partidora dita pena vltima Zlotom a cusador
o haja de pagar la esmena. Zlo que sera atrobat,
a cusat No puga fer demanda a ningun de sos jupa
Zsols se puga Eracorejar les Carrasques Zroure

que sia almenys dany dels ganados de dita fi-
nensa deixant pasos, eo, amjrius conuenients
pera poder pasar a Mallades Zaburadors dits gana-
dos plantegue les masades que estan entera del
herbatge. Ganados de aquelles tinguen suficiencia
y no sien perjudicats mirant sempre aquells al
menys dany. Y per juhi dels ganados en quant se pu-
ga, que ninguna persona de dita finensa sia
gosada de porax sos ganados cabres ni llanars en la
partida, o partides dels Carrascals que los dits sin-
dichs auen señalats, o moltonat en los termes, o ter-
mens de las ditas llochs de dita finensa en la terra del
herbatge desde el dia del tot sans fins al dia de Cap
de any. Y mas se es de terminara per aquell temps
que se auera allanar la ueda. Sots pena de 30 ℓ de
dia. Y denit 60 ℓ aplicadors vntors al guardia, o a
causador. Y los dos terros al comar dels herbatges. Y totom
puga a curar als jurats de la dita lloc honsefara lo dany
III. mes que ninguna persona sia gosada de abatre
Collis, es manys, Eraxorijas, ni rapedregas les carnes que
en dits puertos señalats des del dia del tot sans fins al
dia de Cap de any, eo, lo temps que a quells estan
vedats sots pena de 30 ℓ de dia. Y 60 ℓ denit
partidona dita pena vntora. Y totom a causador
ex higa de pagar la esmena. Y lo que sera abrotat,
a curat. No puga fer demanda a ningun de sos jura-
ts. Y sols se puga exorijas les Carrasques Y trouey

139
transolement des delicta de s^t Andreu en auant
na Enans sob la dita pena aplicadora vt supra
Et totum acusat. Et que quis in illucement puga
plegar peraci labellon que brobara Esterra Caygud
perci 1600 millon ven. Et ordenaren que
ne nou puga craxer en ar. Mes monis les camras que
Cobellates de 1600 Mas que tot los debens Thabitados de les Cilles illos
a quelles nide de la tenensa de Culla. sens impediment algu puguen sens
noures perner impediment algu perquisens sens incur. de pena alguna
quien tenen sots la pena conten metre. Et posan. En dils carrascals, vedats Et senalats
laxena conten metre. Et posan. En la terra del herbatge. tots Et quals sents marran
guda en lo pont En la terra del herbatge. tots Et quals sents marran
Capitol chons que tindra. Et pot tenir conforme capitols de dita
tenensa. de sacra. Et comprats com sien criats de la
dita tenensa franca ment, manifestant aquells
als jurats de la Vila Olloch del terme. abon los entrara
Et esta obligacio tinga. tanbe encara quasia vchi Thabitado
de la mateixa Vila Olloch. senalax los Et manifestant lo
senal ans que entren en la vedat. sots pena de 60 f
aplicadors vt supra. Et totum acusat, Tasa materia
quiscun vchi de dita tenensa. puga metre Et posan. En dils
carrascals. quals sents marranchons que iuxta elle
por dels capitols pot tenir. Entrats fora de dita tenensa
En 1600 abque perquisendi aquells haja de pagar Et pague
Establiem que aixi Com auen de pagar. Et per cap. Com preson au. los qllatre diners que
Et exerce los mar per capitols tenen obligacio de pagar de herbatge
narchons forasters per capitols tenen obligacio de manifestar mojarans en l'fura
que entren en lo seu Et tinguen obligacio de manifestar mojarans en l'fura
dels dila termade ment En la forma que desus esta dit Et si al contrax sera
herbatge que de seten Com guen en pena de 60 f aplicadors vt supra
ny haucort naja Et totum acusat, Et que los pnts Capitols hagen de du
Exagar. Et Exer. Et Com gares lo herbatge

Jordi Zdrven Reform Zsens poderse renovar Com
no Z Oringuen de tota las viles Y lloch de dita ti
nensa per temps de quinze anys contador del
Dia de buyc hauant, Z parats a quella puguer
mellonar lo, entot renovar losdits capitols per la ma
yor part dels vots dels sindichs de dites viles Y lloch com
sea costum a fer Z esca. Entot.

It. fonch de tormenat Z capibulats per les neces
tats vrgens que moltes ocasions las fatalitats del temps
ocasionen de neu Z grans fets per lo que al ganada
los esforços buscar refiro comodo Z tal occasio elsen
forsos valerse en otras cases dels camascaluedats en
deta terra del herbatge que ental cas precedent se
merament llicencia dels jurats de la vila de habon
estara locada para que estos coneguen desta necesi
tat, puguen estos Zagen donar puisto su ficient
als tals ganados en la terra del herbatge Encaoque
sia sigora vedats notindra su ficiencia en part
o, entot dels tals vedats. sique dts ganados tinguer
suficient comeditat. Inopatiquen perdits vedats
deixando al bon arbitre Z condura dels tals jurats acu
dent en aco a pular lo major dany. senalan lo puisto
Z temps necessari

By Sena Noll? ~~Osba~~

1413

Anno @ natty. dni m^o d^o c^o lxxa^o die^o intitulata 13°
 Undessimo Mensis septembris. a Justat^o Enlallila
 de Culla los sindichs ⁷ mensagers de les viles ⁷
 llochs dela finansa de dita vila de Culla. Coes per
 Culla Miquel Vidal sindich per Benasual Joan ca
 lades per lo jurat ⁷ Tomas moles sinugia sindich
 per Vistabella Joan vedal per lo jurat ⁷ Josephi
 Dalab^o sindich per Roquetes Antoni Nis jurat
⁷ Andreu Escrig sindich per Benafijos Gabriel Sagon
 jurat per la torre Jaume Salera per vilan de
 Caras Berthomeu Joan jurat. Mtenegualem lo en
 fran Culo termens dela p^ont finansa los bacors foras
 ter de defora de aquella los llochs de dites viles ⁷
 llochs ab alguns diferents cauells que usen contra
 les ordenacions ⁷ capitols fets ab molt frau para
 el comu de dita finansa ⁷ para poder euitar el
 los danys ⁷ malicies establir ⁷ ordenaren
 que qual senyal veyn de les viles ⁷ llochs dela ore
 sent finansa que entrara marrantions de
 defora los termens de aquella en qual senyal
 manera que sia els aja de manifestar dins tres
 dies als jurats dela dita o lloch del terme ha hor
 los porara conforma el tenor dels dits capitols
⁷ sots les penes ena quelle contengudes ⁷ prestar
 Jarament en poder de dits jurats com dits maran
 chons lo ste com jurats verament ⁷ sens ninguna

Jurament Niengalacio No mateia Jurament tenga
obligacio de prestar lo vendor de aquellos fals ba-
cons Zencara que entre estos contraens Zaja
qual seuel Instrument del contracte tinguen obligacio
de prestar dit Jurament Zsino el voldran pre-
star que los dits Jurats nols puegan admitre la
Entrada ni donar lloch que los puegan tenir en
dita setena Ztermans de aquellas Zque nos
quant al Jurament del vendor allun signico dels
puga entendre per compra ningun genere de
tracte ni contracte sino venda Z compra lliu-
re ni ningun genere de cautella, Zsi donat
total manifest Zprestar los Juraments com de
sus es dit Zes procureara en qual seuel manera
ser la compra dels fals bacons ab algun modo
enxada Zfita ab algun genere de modo
sus pitos que aize lo comprador com lo ven-
dor en correaga quisca en forma de Vintione
llures mo. de Ocho a aplicadores al comue de
dita finansa Zque lo tom puga a casar Z
encas de a casacio sia lo text de la pena deley
a casadors Zlos dos textos del comue de dita
finansa, Zque los fals manifest que es dona-
ran en la sobredita forma los Jurats de quis-
cuna Vila, o lloch de dita finansa tinguen ob-
ligacio de fello continuar en son libre Judicari

141
144
simel Enaquell comanyrestat lo Jurament com
desa estadi i s'era aco alguns Jurats seran negli
gers En comeguen En pena de deu sous pagados
de ben propis aplicados v'sup'ra

By. Sena. notis. et s'bas.

Die vii mensis Septembris Anno MDC LXXV
Jen Relacio Francisco Barcela nuy. corredor
de la pnt' dila. de Culla haues publicat y pre
comisat En la plasa dela dita y pnt' dila. de
Culla los rebro escrits capitolis y ordenacions
desup' ex. continuabs ab aba entelegible
veu coe loque parten dels marranchons
bellotes Enlor nedab y de com xar de ma
nifestar als Jurats los marranchons que
entraran forastes de defora la finensa
dels carrascals
dels Piedonides
membres Laura
frat

En 24 dies del mes de setembre 1675
fons establir y ordenats per los senyors y men
sagers de les Viles y llochs dela finensa de Culla
En la sala de concell de dita Vila ab ex pres
concentionent qu'ist' de ses concells y de

orde de aquells Coes per culla. Nequiel
Urdal. Per Benasal Tomas Moles, per Vila
bella Joseph Palatzi, per Adzaret
Andreu Escrig per Benafigor Gabriel Safont
per latorre Jaume Solsona, per Vilas de ca
nes Bertomeu Joan. Atenten que ja
alguns pastors y ganaderos que malicia
ment se posen a malladar los ganados ale
vora de les Vedondes Enquestos que ja Carras
cals de la Vedonda En tempo que ja bellota
En aquells y percer com era la yema tenia
denit y devia dir a en Bar sos ganados en
dits carrascals de les Vedondes fent notable
dany y per Jubi. Perco estableixen y orde
nen que de huy hauran nenguna persona
vehin y habitadors de dita finensa si enguay
de posar ni deixar entrar nengun ganado
llanar y cabriu En los yuestos de habor.
ja carrascals dins la Vedonda mentre ja va
bellota farsola ment sots pena de 15 £
de dia y 30 £ de nit aplicadora dita
pena untes al altila altre fers al comu de la
finensa y lo altre fers del vellader, o guardia

142
145.

ascentes que locarrascal pera que espu¹⁴¹³
ga craccular la pena aja deser de Benta
Carrasques Juntes Z de alliment,

En quant alo clau
del Archiv quila d.
tin dre

En 26 de setembre de 1687 fouch esta
bit zordenat per los sindichs y menyats
gers d'ites viles y llochs dela tinenya de Calla
en la sala de Consell dela Vila de By
habito haon se han parat los conty de
labitara entoput any ab expny con
sentiment quiu de los consells y de orde
de aquelly Coeppel. Per e Vidal de Joan
per Benasal Thomas osti per Byta
bella Joseph Monferrer per Argenta
Balthon en Mallot per Benefigij Ar
thon Domingo per latorre de n. Be
loro Jaume Blano y per Vila de
Canez Frances Miralles.

Jo no ordonaren y capitular en que
lo Archiv dela Corona aixa de triu
dos claus pera que dixse modo abiguen
ben custodit y guardat los papers del
Archiv y que d'ites claus se aipen de triu
dre Coes, Cello vna clau y laltre ^{clau} que

Pontarrony de Mar No 7 1425

Item en ditz dia mes e, Any los dits
 dits foy ditz y mensajeros establiren
 y ordenaren altamente y considerant que
 ya alguna persona o personas que
 maliciosa ment de Noquen los por to
 rrony de la sequia del Riu de Mar No
 o, els foradats en pera que no queren pa
 sar Cavalcadures foyent lo perill
 tan gran ya el poderse Noque una
 cama o, espallorfe alguna Cavalca
 ra. ordenaren y capitularen que la
 tal persona o personas quitafan
 van en lo reguen en pena de
 300 pto hom Arujados aplicados
 v. ters al aujados y los dos tersos al
 comu ditz herbatges.

Rt. Joseph Abmonoz y fto

en 14 de setembre 1658 a justats
 y congregats en la sala del consoll
 de lo pnt dila de Adraneta los her
 fundichs y mensajeros de la financia

Lo quallo para para los comendados
herederos y capitularen lo segun
dono volem y es nostra voluntad
que qualquiera persona de fofa
dites viles y locos de dita finencia
que entraran bacond de fora de
la finencia que se ager de manifi-
tar als Jurats de lo dilo que entraran
los que entraran y que ninguno
per la entrada los bacond de car-
gos fofa per cap y los de saber a
un fofa per cap Prestant de jurament
los Jurats a qual fuer qual entrara
fion de algu de de fora la finencia
de qui este amigo guar de qual se
abl manero qual fofa y fielle
amigos de algu de la finencia que
estigue obligat aprestar jurament
en poder del Jurat del Poble que
estora fion de lo uno y que qual fuer
que contravindra al pie capitulo como
lo pena de 600 partits per fofa y 200
al auerada y todo mes al cos de lo comu-
no y est om pague amon lo manifi-
fionis ague deses dias Mes dies y fofa
que encotigue en la Pena
De Arca de N. S. P.

Baunz a serabur if p cap flor acam
if que agtis le manifeste abjurand
aro ~~titenu~~ que lo dret deis Baunz
serabero a un pach exorbitant puey
a puey tans dant eutan poch temps
p no fa medre algu puey huyo es
trahen a vendre a les fires, Peris
aro minoant lo dret de agtis stu
tuhim gordenar que de am ho
uand que lo que entrara Baunz
serabero gae cam hujie de mo
nifestar ho a abjurand, Ca lo de cam
p que ^{de} dret Baunz a serber - se hajo
de pagar p cap p b glo de cam
lo if que endit capitul sedin p
que uss se hajer a pagar lugo
que es manifestara gch hajo de
cobrar lo jurat de les viles a hon fona
manifestats p que dit dret se hajo
de pagar p dret jurat als contes
p cobrar p que lo dret a dret capitul
set en. ~~Amant~~ rante en p

fono gualor z que aucte esse condit 144
 Capitulum fecit in adineto fco publicat
 in cada vilo fnoch de dno tineno
 pero que vingo andicio de ta p.

On 16 de febrer 1692 eno vilo
 de Sta aneto per los fndichs y me
 fages que dinguieren alcomtes an mu
 val. todamunt diti tabli ment creta o
 fomo que buons de hobito fenten
 quem fnt opm de A d e y de dit pte
 fnt o bof agen de pagar 18 per
 cop y de aliamunt fentenguen. Cada
 major y agen de pagara 28 per cop
 y que cada jurat agedubito moni fci
 al comtes qui iun an

No est fono y fubieto

On 17 febrer 1703 fonec mltos
 lojors Capito en orde al bacoy que
 vtedira de tres huncs de que pagars
 16 6 per cada bas de endrodo y lo demey
 contenguen endit establi ment quade en
 so fono y qualor

De la pena de Abate los Maestros.

Dimas que contan xv. del Mes de
setembre de Any 1693 Antoni Delgado
del Cortal Jurado de la Jente Vila
de Culla, Per Benavent Cristofol
Gran, Per Mitabala Jozepe Gras,
Per Azaneta Jozepe Verban, Per
Benafigo Antoni Monferrer, Per
la Tonedora Beora Gypar Masen
per el Barde dany Francey Molinos
tot Messatgers ajuntats, y congregats
en lo salade Consell de la Jente Vila
de Culla havent passat la Cortes
de la Comuna fentment que pot
tey persones entre lo Any no fan
fino es abate los Maestros de lo
dita Comuna tanc en la Mallada,
y Aberradors comen los demes que es.

146

149

145

tambien la dita setena de Culla
 lo que es en notable dany que
 tot se acaben sent lo abigo de
 les mallades, y Aberradors Ben
 co Determinare y foren lo que
 Capitol manant a qual secol per
 sona de qual secol estat y condi
 cio que sia que de huy ha uana
 no sea gorado de abatir ningun
 Mestre tant en les dites Mal
 les, y Aberradors com en los dany
 que ya diris la dita setena
 toti sera de 5 p. per cada Mestre
 que abatra en les mallades y
 Aberradors y en los dany de dita
 setena fora de los Aberradors y
 mallades de dita setena tri
 guen de pena 26. per cada Mestre
 aplicador a dita pena al com
 del herbatge, y adome la es
 na.

H. Badal noy. H. B.

En la Villa de Benasal Cito

Dia quince de Mes de Setembre del
any mil setcent y Vintitres Enpresen-
cia de Feliz Sabregat Justicia de la ditta
Villa de Benasal Joseph Miralles y Po-
mas Ordi Jurats de dita Vila Vicent
Pelles Jurat y Antoni Pitarch Sindich
Menguers de la Vila de culla Tomas Ben-
Joan Sindich de dita Vila de Benasal An-
tonio Monferrer Jurat y Luis Salas
Sindich per Urtabella Joseph Figi y Ben-
toime Rovira Jurats Sindich per Ad-
saqueta Pere Solana Sindich per Ben-
josep Antoni Pitarch per la Torre de
Cecora y Melchior Cray per Vila de
Canes haient parat los contes de hi ha-
cas per en dita Vila de Benasal Es-
truchens y Ordenacion que tols

147
150

Igualbenito Ocho y habitadores de la
 Peca de Culla Cinguen de ligas de ha
 un de manifestar Casen any tolos los Ca
 sos de Penal que tendran sibi de diez lo
 Cerritori de la dita Peca de Culla de
 pena de cada diez de cada Penal de Baso
 y unara quimo a lo que a diez si a peno
 rat de Baso y pagar los castos de la que
 rada. Y que tolos los Ocho de fora de
 la dita Peca que sibi de diez de diez
 lo dit Penitoxi de dita Peca de Culla. Y
 en tambe de manifestar de Penal de la
 Vila de Estame que tendran la pena de
 diez de Penal y pagar de castos de Baso
 de que contravindra haya diez quimorot
 de cada diez Basos de. Y unara quimo
 a diez haya diez quimorot en Pen
 Baso. Y tolos los que trabaxan contra

Senalabr y Primabr Estor semi tando
bto pmonabr d'pordabr Ique tot lo dies
quetrabra acisi del manifest com de
pnoñades pagabr los pastos hoja de
de la Dila del terno que se tra pmonabr
apliadara aser d' tumbabr conseria
ra obregia

Porta Dio 20th Mensis Feb^ris Anno
1711th 20th lo supra continuat
cogit^r agriua linea d'que ad ultimam
pimidi de Joseph Plannisio fench
publicab per la glara Nochs acosta
mabr decida pnt Dila peraque Din
pa auetria de bto d' que faspes
Liceo Sena Crmice

14
151

147

Dia 23. octobris 1672. feren Relacio Pere Bellesme.
Y Pere Vilaplana haues preat fms. los sindic de culla
ales saloquies barranch de les casebes fins al mormal
del ase en les carnesques amala batollat 38 y
2 h de bellotes dia 12. January 1672. escusa Jaume Ue
dal menor esta preda Nouament feren Relacio los
adon en dinstut deson jurament auere fet y preat endos
y enoembre de 1672. escusa Andreu Bellesme maig 1675
Escusa Gabriel moliner

Dia 17 Nouembris 1672. feren Relacio Pere
Vilaplana Y Antoni Torar haues preat fms. los in
dich de culla ales saloquies barranch de les casebes
fins al mormal del ase amala batollat en les carnesques
128 y noue barcelles de Bellotes dia 12 January 1672
Confer Jaume Ue dal menor en la dita tala. & regreschi

Als Jueces esengles officials al qual, o, als quals
les pnts per vordan y presentades seran lo, Noth. b.
denos Jaume Albert y onofre traues Jurats de lall
la de culla. S. Y. h. Reg. per Antoni Ue dal me. sin
dich de lapnt vila de culla al m. J. yuris. e. y. requerim
e. y. que en lloch nro y per nos mancha. p. nores
ffromta y rigida cia. ^{realuenda de jurament} de antes de bene mobles e pen
ci mouents clars y des embarcats de les cases de l'extra
de cissent vives h. de la vila de Benasalabrotati en
preu la juris dicio de quiscuda om. los pms de les quals
tant
totes dem

Bastenafer complida paga de una part a 582
mo. de data per la pena que acomes de frau que a fet
al comu dels herbages per no haver manifestat son ganado
y de altra part a 976 per lo
dret de l'herbage de 300. caps de ganado que se l'ha
carregat y posat a coneguda. y meq. als compra
dors y eia. manara fer los ma. foridichs de depositar
y quitar a costumats com nos lley Pres. es d'atris
culla dia xvj de zembri Anno MDC lxxij

A Uniuerses e sengles officials de nos Jaume Al
bert y onofre braues jurats de la Vila de Culla. S. y h.
Pres. per Antoni Vidal me. de dies sindich de la ynt
vila a l'm. Injuris lley y requerim es que en lloc nro y
per nos manara fer penones prompta y rigida. y expe.
dita l'ia. Prealucenda y llurament en publich encant
y almes de preudonant ab tota Solemnitat de fer delat
de bens mobles e peri. Mouents clars y desembarats
de les cases de l'atra de Pere fabregat lly. de la Vila de
Benasal a trobat en la jurisdiccio de quiscuda l'm.
Los preus dels quals bastenafer paga de una part a 582
mo. de data per la pena que acomes de frau que a fet
al comu dels herbages per no haver manifestat son ganado
y de altra part a 382 per lo dret de herbages de 100 caps
de ganado que se l'ha carregat y posat a coneguda
y meq. als compradors y eia. manara fer los ma.
foridichs de depositar y quitar a costumats com nos
lley Pres. es d'atris culla dia 16 de zembri 1671

149
152

148
Día 14 mensis Aprilis 1674 feren
Relacio Antoni Gellida y Pere Delaplana
hauer great Inst. lo sindich delaynt Vila
de culla a esparguera a la part solana des de
la sobalma fins als camparets al collet del
uent en lo canascal a malles mochat dany
de personas 2098. Dia 27 mensis Aprilis 1674
Comtes. En la desus ditata Gaynar Nabas Ten Miguel
de Benasal seliconceli negreschi

Victodia feren Relacio Comateiros hauer gre
at Inst. Comateiros a esparguera a la part del
monal blanch y barranch del seruo en lo ca
nascal a malles mochat dany de personas
298. Dia 27 Aprilis 1674. Comtes. En la desus ditata
tala Gaynar Nabas de Miguel de Benasal ten negreschi

Citatorio. Al Just. de la Vila de Benasal etc. Senos
Antoni Belles mef. y Miguel Gellida fientes
delaynt Vila de culla. 12 n. Regt. per onofre
trauer sindich delaynt Vila de culla. a om.
Injuris etc Regs. cez que en lloch nro y per
nos manes fer litar citar y assignar fasa una

prestres quarta Xpoc emptiona citationis
a Gaspar Nauaz. den Miquel masouer
sonnechi peraque altercedia apres jnti
ma de les priets si feriat no sera iuferiat
sera alsubsequent dia no feriat a bms
Comparaça dauant nos Cort nostra
Enora de cort Xans de lleuar aquella
a res pondre Xpart lle dita fer a esta
verbal demanda de bms Xas manes que
lodit jnti. bms Xanten fer ab comina
cio que se comparixen ellz Xsino com
parera ellz llur abgencia ellz da
tis culla dia 14 Aprillis 1674

Dia v Mensis Maij 1674 fer en relacio Antoni
Gallida Pere Claplana Garon Ventura Xmi
quel Blanch Xueus preat jnti los dics
al clot de les barniques fins al clot del mon clot
de les feritges fins al clot del camgadoi Xcorta
de la Sauma En 14i. carnes ques cremades ab bms
pasades 70 107. Xentora lademas fustes crema

des 29 28. Dia 11 Augusti 1674. Escusa Antoni
Bales major dicto die. Escusa Jaume Albert. dia 11
Joan Albert de Jaume. dia 16 Augusti 1674. Escusa Blay
Manin de Benafjos dicto die. Escusa Jaume Albert de Jaume
dicto die. Escusa Pere Garin dicto die. Escusa An
thoni de Albert dicto die. Escusa Joseph
Albert. Die 1 septembris 1674. Escusa
Nadal Garruda dicto die. Escusa Antoni
safort

150
folch.
153

Dia 15 Augusti 1674. feren relacio Anton¹⁹⁹
Gellida. y Miguel Blanch hauer preat Justf.
Joseph folch en la heretat dela Cometa. den mes
tre en la tanada senyulada per la comuna.
en la herba y rama dany degarnudo sie
llucres, Dia 27 mesis Augusti 1674. llorens Pitarch
Jurat Encap dela just. Vila de Culla. condemna en la de
sus dita Pala. a llois monterde y March Garcia de be
nasal per manifest Medio Juramento per Joseph folch preat

del Justa dela Vila de Benisal etc. de nos llorens
Pitarch y Pere Vidal Jurats dela just. Vila de
Culla. foy. Quequet per Joseph folch. Por
habitant en la Comede aquesta Vila. En
Junis etc. Requirim etc. que en loch nostre
y per nos mare feritar, citary assignar faya
una per tres quarta y peremptoria citacion
a llois monterde y March Garcia. Non se bepin
pora que al tercer dia apris Julina de la just.
si feriat nostra y si feriat nra. el subseque
nt dia no feriat a ora de cost y arde llorens
a quella si eny compareguen davant nos con

y mediocria nostra a responder y part llej
tiona fer a certa verbal domanda que fohit
Juntant los col y caten fer de dans y emenes
ab conuinaiis que si comparet eran Justo e h
per aduiniurada y sino comparet eran murch
procur de lordonam y signam leg portes de mch
col per casa Citatoria de aquells abtes qual
se facan tot los actes e Juntims de Justo
edors y seran de tanta forza y valor com si ab ay
lly personalmente fueren fets Curabentim
des no obstant ans contumacia exigint com
nos era daltis Culla dia 2 Augusti 1674

Dia 4 mensis septembris 1674 fern N
lacio Antoni Gallida y Miquel Blanch
uer preat Justo Geroni Sales almas de
lofabregat de Espunquera entlos d. Per
Noqueta en la deuesa lia senyalat la comu
na en la Erba y rama dany de bestiar
50 f.

Alch

Dia 2. Octobris Anno 1674 fern Relacio Antoni
Gallida y Miquel Blanch uer preat Justo Geroni
Justo alabomba de felix mestre en la deuesa
senyalada per la copiosa en la Erba y rama
dany de bestiar 49 f.

154
Dia 5 Aprillij 1675. feren Relacio Antoni Gellida ¹⁵⁰

Gerome Ventura haueu preat Insty. los indich delapnt Vila
del collet del moro fins ala cousta de ciella. En lo amiscal
a males morat 35 l. Dia 27 Maij 1675. a coter
la de sudita tal. Pere fore del adenes de Benasal
Infradesam.

Moliner

Dia vij Menij Dezenbris 1676. feren Relacio
Antoni Gellida y Miquel Blanch haueu preat Insty.
Gabriel Moliner al mant dit de Paulo fabregat en
la coltuia en la urba dany de bestiar 80 l. Dia 19 de
Zembris 1676. a coter dita tal. de Joan Bertran de Benasal
dia 7 Januey 1677. confes en l'adita tal. la tra
de Joan Bertran de besola. te regre dia 25 Janua
rij 1677 excusa Gerome fabregat dia 9 Februario 1677.
Excusa Blay Chues dia 5 Februario 1677 a cot math Lacia
Confes Jaume nabas de Benasal

Al Insty. de la Vila de Benasal etc. Denos Antoni de
Albert y Pere Belles dem Pere Jurats delapnt Vila de Ciella
S. Ch. Requist per Gabriel Moliner Insty. de aquesta Vila a
vna Injuria y Requerimets que en lo choro y per nos
moxe feritar y auignar citar y auignar fasa. Una peobra
quarta y per empitoria Citacions ala J. de Joan Bertran
de besola de aquesta Vila peraque altera d'edea y feriat moxera
y feriat sera als subrequent dia. No feriat Enora de cort y any
de lleuar a quella sia y comparega. Davant nos y audienca
Nostre are pondre y part llegitimo. fer acerta verbal deman
ta quelodit Insty. auot y entemfer de bene y es menis quite feter
en la urba de vna coltuia abscamariacio que si comparexera

Just. Cierra administrada. Y uno compareziera March
prohench lidonam Y aignam les portes de nostra Sala prier
cusa citatoria. Dea quella ables qualz separen tots los Altes
esntines de Just. pcedors. Y seran de tanta forra Y valor com
si ab aquella personalment foren fetz una abzeccio. En res.
no obstant ans contumacia. Vigint Commores dalt u.
culla dia. xij de zemberis 1676.

Citatoria
Benasal

Al Just. de la Vila de Benasal esq. Devos
Agelioni de Albert, y Pere Belles den Antoni
Jurats de la pre Vila de Culla s. y. h. Request
per Vicent Badal escriuent p. de Francisca
Badal, y de Bestran de aquesta Vila a v. m. d.
In Juris esq. Requerim esq. que enloch vna
y per nos mane fer citar, y assignar, citar, y assignar
mas fassa vna per tres quarta, y peremptoria
citacions a Jaume Nabas, Blay Vives, Jeronyfa
bregat, Jaume fores, Hoyz Montede, y March Gor
cia de aqueixa Vila pera que al avor dia a
p. s. l'ultima de les p. s. si feriat no sera, y si fe
riat sera al subseguent dia no feriat en Oro
de cort, y ans de llevar aquella sien davant nos
y audienca vna a respondre, y part legitima fer a
certa verbal demanda que lo dic Just. el esq. y
entorfo de bars, y esmenes ab cominacio, que si
compareixeran Just. els sera adonius trada

152
155

y si no compareixeran nunc pro tunc los donam
y assignam les portes de nra sala per casa citatoria
de aquells ablesquals se faran tots los Actes, e Intimes
de Justa fedors, y seran de tanta forza, y Valors com
si abaquells personalment foren fets llur, absencia, en
res no obstant any contumacia exigent Com nos
cog. Dada Culla Die xxj. Menses Januarij MDC Lxj

Citatoria vij.
Al Mudo de la Vila de Benasal cog. De nos
Choni de Albert, y Pere Belles den Anthoni
Jurats de la pnt Vila de Culla s. y. h. Reg.
per Gabriel Moliner Ay. de aquesta Vila
a Bon. Indurys cog. Prequerim cog. que en Nos
dire y per nos mane Citas, y assignar Citas, y
assignar fassa Una per tres quarta, y perem
toria citacions a Joan Celma Ay. de aqueixa
Vila pera que altercer dia apra Intima de les
pntes si ferior no sera, y si ferior sera al subuguen
no ferior via, y comparega dauant nos, y Cort nra
en hora de audiencia, y ans delteuar aque llo
a respondre, y part legitima for a certa verbal de
manda que lo dit Juste li vol y enten for de bars,
y emenes abcomioracio que si comparexera Justa
lisera administrada, y si no comparexera nunc pro
tunc libonam y assignam les portes de nra sala
per casa citatoria de aquell, ab les quals se faran

tots los actes, y entimes de Juro. faldors, y seran
de tanta forza y valor com si abaquell personal
ment fossen fets. Aux absencia en res no obstant
any contumacia exigint com nos es. Pz. os. ay.
Datis Culla die xxvj. Mensis Januarij MDC lxxvij

Die xvij Mensis Januarij 1677. foren relacio
Andreu Belles, y Joan Albert hauey present en la
cultiva de matella de Gabriel Moliner, Insbt.
del Moliner a dany de Gorrinos en la herba
deu sous.

Comuna
Die 14 Octobris 1677. foren relacio Joan Albert de
Jaume alder present Insbt. losordich. Delaport llib. albor
masalet en les camargues a mal de la batre 476 y sis
barcelles de bellotes. Die 24. Decembri 1677. Jofes sebasti
Gil, te regresch.

Die 9. mensis Novembris Anno 1677
foren relacio Antoni porcar y Joan Albert
den Jaume hauey present a la conta de
la hombrica en les camargues deu barcelles
de bellotes y 9 de tamz abatut

153

156

Dia 4 May 1650 feren Relacio Geroni Ventura 152
 y Miquel Galida haues preat enlocami de her
 baboe de mercedes a mal esmochat 22 d' die 25. Au
 gusti 1650 Confes en la dita tala Mateu Pitarch

Dictodia feren Relacio los maderasos haues preat
 Insty. los indio a las saloques en les carrasques a
 mal esmochat 707. dia 18 Augusti 1650 confes
 en la dita tala Gabriel moliner teregresch

Dia 14 Noveembri 1682 feren Relacio Gabriel
 moliner y Miquel sales Insty. los indio de la ^{part de la} ~~part de la~~
 haues preat en loc miscal del pladela torra ^{en q. Fel.}
~~la fontana de felix meste~~
~~peris maseany.~~ En les bellotes que a nabatollat 1567.
 de bellotes. Dia 6 Augusti 1683. Confes en dia tala
 la da y fill de Joseph folch

Rubrica que no se abaten les bellotes fins
al dia xxv de Novembre ^{epit lo sol}

Dia 16 de Setembre 1788. foren congregats en la villa
de Culla los prohomenos y mensajers de les viles de
Hoche de la Hinensa de Culla per pagar a los conyegats
de los arbores y concurrir a los siguientes Propos de al:
bert Suñer, Bautista Barro de Argidoze, y Joseph Ber
car d'indich de dita vila de Culla. Per Benasat Chis
tofol Grass d'indich per Vila de la Hombroja men
ferrer, ^{indich,} per adriana eta ambrosi Escrip. per Benafjos
Carlos monferrer d'indich, per la Torre Vicent
Colomer d'indich y per Vila de canes de l'homeno Crisp
Suñer parlo de utilitat de los vchinos y abitadors de
la dita Hinensa de Culla y ena tenio que los bellotes
en lo dia de san marci que se y odian abatre los mes:
anys, estan verdes y se notable per juhi de los panades
maiores y menors de l'vnanimes cohirer ^{ta} de ena
guenir y vchi ni abitadors ⁿⁱ de los viles y Hoche
de la Hinensa de Culla y que en abatre ni de rocar
Culler ni es moner ni ena al va manero fer cony
bellotes fins al dia vint d'indich de Novembre ^{epit lo sol}
chui ^{epit lo sol} y qui al contrari fero comat y ena de
Bol per cascuna vegada a trobat y de san aglica
dalo tot al acusador o guardia, y los dos gastal
comu de la Hinensa, y que baix la mateixa pena
no y que guarden les carnes que fins a la ves
pra ^{epit lo sol} y que no eny que guardar sino

per tres quartas exoneratones citacione ad illud
die 16to de aquera peraque altero die aggressi
ma inferior nosera si fuerit iura al subseguent
die inferior via comparera tuncant nos 2
encat noba en hora de studencia zans de lleuar a
quella arripione z part legitima for a certaver
sal demanda que ledit Jnsb. dicto nomine licentor
z vob for de cans esomeres ab comuacio quei con
garesseia Just. l. sera ad ministrada z sino com
parexera munch. g. tunch. los donam z assig. nam
le reportu de noba corit per casa citatoris de aquell
allos quals se faran ad los itales. es nomines de Just.
fandors z erand de tanta forsa z valor com si ala quell
personal ment fueren for. Allos atrencia en nos no
obstant ans contumacia exi gunt com nos cor. B. cor.
Saltu culla die xxij Mensis May. Anno 1681

Fiat littera citatoria al Just. de la vila de Demasal.
Jnsb. aguila Antoni Buler me. z m. cor. z p. de dera
z p. cor. vila de culla mere e contra Pere Benbra
16to de la vila de Demasal de Sans esomeres
Fiat l. cor. cor. com nos cor. B. cor. Saltu culla
die 31 May Anno 1681

155
158

154
Dia. xij. Nouembris 1671 feren Relacio Blay de
Jarch y mequiel Gellida de mequiel haues preat
En 10 dels comentis
Inst. los sandicha a esparguera altalpori a mal
abatollat en los arbres 8 7 7 Oncas de bello
tes dia 4 februarij 1672 confes francisca saluador
delatone. Va. terregresch.

dictodia. feren Relacio los maderas haues pre
at Inst. ^{En 10 dels comentis} lomaterix a les tallades de esparguera en
les carnesques a mal abatollat 9 7 7 15 barre
nes de bellotes dia 4 februarij 1672 escusa francisca
saluador. Va. son fill parella.

dictodia. feren Relacio los maderas haues ^{En 10 dels comentis}
preat Inst. lomaterix haues preat en loca.
mi de orbatos del pla. dels abater fins a la
foceta del noble
puedo en eades a mal abatollat en les carnes
ques 16 7 7 dos casios de bellotes.

Dia. 15 Nouembris 1671 feren Relacio Gerome
ventura y Gabriel Mohix haues preat al pla de
la torreta En 10 dels comentis mes Enmy En la he
retat del mas de xerxes en les carnesques a mal de ba
tollat 2 2 7 2 6 8 de bellotes. dia 24 Nouem
bris 1671. Confes en la dita tala Gaspar bertran me. de
Benasal te regresch.

75
Dia xij Januarij 1682. feren relacio
Blay Sibarch y Bere Garcia haues preat enlo
vllastres dela mallada del surco de matella fny
tant los indich en huit vllastres es mochats
30f. Zen vn vllastre enlocami de serbatge
10f a dany de es mochats. Conjes enlabata y
pena Miquel Centelles taulleger de vitabella

Dia 25 february 1682. feren relacio haues
preat onofre traues y Blay Sibarch Just. los indich
ala mallada dela vllta de nauidala. Es vn vllastre a
males mochats 4f. Conjes en dita tala. Miquel
Centelles taulleger

Al Just. Vellatila de Barasaltz de nos Jere Vidal y Juane
Loran Justs del ayuntamiento de Culla. S. M. C. B. G. f. per onofre
traues sindic de vitabella a Om. Injuris y requerim que
en loc nro y venos mane feren por ombra rigida
y real lra. Revalueda. Muerament en public. Encant y
almes de preuedonant ab tota solamitat de fur y dret cassat
de fans de ben mobles per imovants clars y de embargats de
les cause extra de Joseph Bertran H. somuchie los yrens
de quals basten a fer paga ala quantitat de 30f m. d.
de dita per vnaversa que a nos es estat acusat de tener
sonorizado en lo temps prohibit en los carnascals sena
lats y vedats de Cuxpareguera terme desta vila als compa
dos de v. manana fer los mats foridich de deposar y qui
tar fent pagar al portes nostre portados de les presents
desedats y condignes trebally y a d. 6 per los salari
de les yents com nos esy daltis Culla die vij Janua
rij Anno MDC Lxxiiij

156
Lamentalix
159

Al Juyf. de la Vila de Llenaval es de nos Pere Vidal Y Jaume
Jurats de la portada de Culla s. x. h. D'aj. x. onofre traues sindic de aque-
ta Vila a un Injuriat esy requerim esy que en lo choro y con nos
manera per nos y ombra. Rigida y expedita. Licit. realiter
da. Illuissimament publich encant y almes de prouidorant ab
tota solemnitat de fur y dretessant de tras de bens mobles y acci-
mouents clars des en barrats de les cases ab la tra de jau-
me falco ff. sonuehi los prues dels que als bastena ferraga
a 30 lms. de l'ata per una pena que nos es estat acusat
de tenir son ganado en lo tempo prohibid en los camueals
senyalats y ledats de l'exparegiama termada esta Vila als com-
paradors d'iat. manana fer los mat. fondeis de deposar y qui-
tar fer pagar al portar nostre de esediles y condignes treballs.
Y a 26 per los salar d'iles y d'its com nos esy d'alls culladria. 7.

Januarij 1624

Al Juyf. de la Vila de Berrasalit denos Pere Vidal Y Jaume
Jurats desta de Culla s. x. h. com en la l. i. que nos
se ontribural se insta. a Juyf. de onofre traues sindic desta
Vila. Des e contra Joseph Bestra sonuehi. Nos sia estat nos
crit ab l'atra. Pj. dada en la cort de un. ^{per un pnt mes xam} no ha ciute trobat
dita. nicomparador al que en los bens escrits y adnotats endita
y pnt l. i. per tal Juyf. l'edit onofre Traues l'edit nom al m.
injuriat esy requerim esy que en lo choro y con nos manera fer
comer y bastar per los llochs a cortonats de aqueixa Vila per
tempo y espay de undia natural lodrab escrit y adnotat com
abens de Joseph Bestra sonuehi y sidita. Y com parador en
aquell se trobara. manana fer venda. Y real lluissimament
en publich encant y almes de prouidorant ab l'ota solom-
nitat de fur als com paradors d'iat. manana fer los mat. fondeis
d'ichs esy y sidita. nicomparador en aquell no se trobara. man-
nara. Illuissimament y entregat d'ichs bens escrits al portar portar
d'onde les pnt Comissari nostre. per aque. aquell abot arisen
per ill y gastos d'edit l'iat. l'aporte y braga al endre ala port
vila p. portes mes circun de hies donantli y con ferint li
ables pnt per adit effecte. plenz poder y facultat fer d'ic

al dit lloc. sia pnt albeure fer venda dedita bens si
ser y voldra com noscety. dattis Culla dia xxij fe
bruarij Anno Aldc. lxxxiiiij

Al pnt. Dela Vila de Benusaluy denos Pere Vidal y Jaume
Llorca Jurats delat Vila de Culla. S. Lh. com ab lletres R. cada
en la cort de l' m. en 21 dels pnt mes cany nassia estat
y escrits no ha uerse trobat dita ni comprador albens
per l' m. escrits y adnotats en la lla. lla. que per nostre
tribunal Justa onofre traues sindie desta Vila. Contradi
Jaume falco son l' hie. Pertal J. N. lodit onofre Traues
Endit nom a l' m. Injuris ety requeriment que en lloc
nostre. y per nos manar fer comen y subastar per los
llocs a costumats de aquerira. Vila los bens mobles per
l' m. escrits y adnotats endita y pnt eia. com abens
dedit Jaume falco eia. pertemp y espai de undia
natural y endita y comprador en aquells se trobava
manar fer uenda y real lluorament de aquells en
publice llocant y almes de preu donant ab tota solemni
tat de fur y dret als compradores y eia. manar fer los
mats foridich de deposar y quietar. y endita ni comprador
Endit bens no estrobava manara lliurar y entregar a
quells al porter nostre portador dels pnt Comissari
nostre pera que a quell loy porte y traiga alaynt Vila
o altres pobles si uen l' hie a vendre Bonanli y
conferintli per adit efecte tot loyle y bastant poder
abotari y perill y gastos dedit eia. Citant al dit eia.
que sia pnt albeure fer uenda de dits bens sien y vol
tra com noscety dattis Culla dia xxij mensis februarij
Anno Aldc. lxxxiiiij

Die V mensis nouembris 1684 feuerrelacio 156
 Francisco Barco guardia hauert penorat
 a Pedro Dols de Benasal en la partida de castell
 albo terme de la ynt d'ela los marnachons
 perno hauert manifestat n' donat sa
 n' al

Die xij Nouembris 1684 feuerrelacio Gabriel
 sales y Andreu Belles deproissio dels Junts Inst.
 losindie de la ynt d'ela hauert preat alonaset den termes
 En les bellotes ab a tollades am de la solta 1538.

Die 14 february 1685. Confes en la supomin
 certa bala Joseph Bertran arrendador de dita
 masada terregresch

Die 25 mensis Nouembris 1685. feuerrelacio mi
 quel Bellida y Antoni Barreda Inst. mequiel d'el
 sindiech ala coueta de la ombria En les camasques
 dany de abollat y legat 15 de bellotes y dany
 En les camasques 8 q. amal de personas de x y

deembre 1685 Confes Joan Puch felix
 oruch Die xij deembre 1685 y cura Pe
 dro Barreda dita ladame preada
 Die xij secondom ma Juanculades en la dita preada
 dita cura de la ombria de la comuna per parco
 ner en Juan Puch

Judicari dela Comuna dela vila de
Culla del Any 1696

Comuna de
la Comuna

que pagu
al cot 159

Die 6 menij februari 1696 feurelacio Joan
yozar y mi qual sale aver yreat un par los indio
en la comuna la com bria a mal uell es mocha
ente caray que 28 y aso cat en la mallada
quis caray que y fora la mallada en ten
Fora tres caray que y un roure y mal mo
dos aso cat y don 36 y deley caray y rou
re de mal uell don 36 y deley caray y rou
cal mal nou es mo chat 13 Die 12 febr
1696 Jaume Bitanli pe alura a cot.

al brosalet

Die 10 die febre relacio los maresos aver
yreat ymsant loma rex en loma lladadel
al brosalet fan es mo chat en los ullas tres
que 12 sim - 24 y mal abarollar en
los ullas tres 13 y son nou y fora la
mallada 3 abarollars y tres pollitos
loma rex com loma aso cat 12 Die 13 febre

legadador de
loma rex com loma
asocata

1696. excusa de la Comuna segun de
A. Ganeta. Die 12 febr 1696. excusa de los indios
a los mochas y en la comuna de alant
a los maresos de Ganeta Die 13 de abr. 1696. aso
y mal de la comuna de la villa

jurco
ciuda de la villa
com nomenlo
abato let

Die 10 die febre relacio los maresos ymsa
loma rex en lo comider la je male mo
chat en gul as tres 18 y tres aso cat
28 y nou ullas tres abarollars 13 y
al loma rex com loma aso cat

surco

Dicho die feren ve lasio los matesos y
 fante lo matez en la mallada o ve
 dos del surco en 2 ullay tres mal ab
 lo 24 y diu la mallada 5 ullay
 el mo chas - 14 Die 12. Aprilis 1696. Conf
 didoro Agostina del comohat y del abatut Don
 talant a na onega dita Barbara onega
 Laure Dalalla con Pez diuamada

Maset del
povo

Dicho die feren ve lasio los matesos
 y fante lo matez en tres ullay tres
 mal abato lo 3 y en los ol del bar
 del maset del mo vo fery al you del
 ya or to lo 2 en 2 ullay tres mal a
 cara lo 3 Die 10 de 1696 acusator may
 uader y redactia mi rallo die 16 mensis junij 1696 es
 rajan maynes y misont ongan

Mas den ro -
gusto

Dicho die feren ve lasio los matesos y
 fante lo matez al mas den ro que to au
 uora la rambla fery al you con te y
 feryando en 14 ullay tres mal ab
 lo 24 y en la mallada de la
 con te y den feryando en 6 ullay tres
 mal abato lo 7 y 8 y 5 mate
 re y ocades y un ullay tres adocat
 para de corona 9 Die 13. februar
 1696. Confes Barite miraly de la Torre de
 Berona en lo abatut ala dona de la rambla
 son 148. Ex pino 74 pino y
 lo regrech ento miso idibres. 1696
 de la rambla con Pez diuamada

Catalonia / H. Just. de la vila de Azueta y de
Azueta / Juanes, Baranda y Ben. Bonar, J. m. de
la pte. de la de Culla s. y. s. Request
per Antoni de Albert, sindich de aque-
lla vila a Sr. D. J. J. J. Request
de que en loch s. i. y per nos manfor
Citar, garriguer fassa Mag. de, quan
y per aque, Citacions a Joackim Seguer
de aqueixa vila per aque alteres dia
aque, futura de la pte. si f. i. a. no
ra, y si f. i. a. t. i. b. i. g. u. e. n. t. d. i. o.
no f. i. a. t. i. a. d. i. n. g. u. e. y. C. o. m. p. o. s. e. g. a. d. a. e. n.
no. C. o. t. g. a. n. d. i. e. n. d. a. s. i. n. o. e. n. o. r. a. d. e.
C. o. t. g. a. n. s. d. e. l. l. e. u. a. r. a. q. u. e. l. l. a. a. r. e. p. o.
d. e. y. p. a. r. t. d. e. l. e. g. i. t. i. m. o. p. r. a. C. a. t. a. s. e. r. b. a.
d. e. m. e. n. d. a. q. u. e. l. o. d. i. t. s. i. f. i. c. i. t. o. n. o. m. i. n. e.
l. i. d. o. t. y. e. n. t. a. s. p. r. d. e. b. e. n. s. y. e. s. m. e. n. e. y.
a. b. c. o. n. i. n. d. e. r. o. q. u. e. r. o. C. o. n. g. u. e. i. p. e. r. o. J. u. d. i. c.
l. i. d. e. r. o. a. d. m. i. n. i. s. t. r. a. d. a. y. i. n. o. C. o. n. g. u. e. i. p. e. r. o.
r. a. n. u. n. e. q. u. o. t. i. m. e. l. i. d. o. n. e. m. g. a. r. r. i. g. n. a. r.
l. a. p. o. r. t. e. d. e. l. a. c. i. v. i. l. d. e. p. e. r. c. a. s. a. C. i. v. i. l.
l. o. n. a. d. e. a. q. u. e. l. l. a. b. l. e. q. u. a. l. s. s. e. f. u. e. r. o.
t. o. t. s. l. o. s. p. t. e. s. e. f. u. t. u. r. a. s. d. e. J. u. r. i. s. d. i. c. t. a.
y. s. e. r. a. n. d. e. t. a. n. t. a. s. p. e. r. o. y. d. e. l. o. r. C. o. n. g. u. e. i.
a. b. a. q. u. e. l. l. p. e. r. s. o. n. a. l. m. e. n. t. e. f. u. e. r. o. t. o. t. s. l. e. u.

Citatoro // Justo de la vila de Azueta y de
Azueta fancey banda y Ben Bonar Inmator
Lopie de la de Culla f. y. h. Requiere
per Antoni de l'hera sindich de Azueta
to de la aduana de Azueta Requiere
de que en loch este y per nos manf
Citar, garrigar fassa (Magr. les gran
y per loch Citacions a Joachim de
Jaquena Vila peraque alterer de
y per Justina de la p. y si f. i. a. no
ra, y si f. i. a. se a l'hera y per
no f. i. a. sia Origa y Comp. y g. d. a.
no Cort gaudienca no en ora de
Cort y an de lleuar aquella ar. y
de y per legitimo per a Cort de
demanda que lo dit. f. i. a. no
li. y. p. y per de bon y per
ab com. y g. d. a. y per loch
li. y. p. y per de bon y per
ra n. y. p. y per de bon y per
de p. y. h. de la no Cort per casa de
bona de aquell ablo, qual, y per
de y per de bon y per de bon y per
y per de bon y per de bon y per
ab aquell personalment f. i. a. no

167
163

161
abgenio. luy no obstant any continuacio
expigia Mattien Cullodia 7. february
1696.

fiat littera Citatoria al Justia de la Torre
deu persona Jt. Jit Sindich c.º Jorge
Perralle y Natite Perralle Jermans
que aden forma Mattien Culla
dia 7. february 1696.

162
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Dicto die yan feren velorio los matexos y m
sant los matexos alama lla de sa del cap del
ya en los ullas tres mal es machar y unaso
cat dan 98 y abarollat y e j gallat 38
en quatrellas tres die 16 de junij 1696
seth joany joan marques

Dicto die yan feren velorio los matexos y m
los matexos auer y createn les ma lla de sa de la
gavo feren mal es machar 198 y unaso cat
com lalam 61 y mal abarollat en guilley tres
208 die 12. July. 1696. Confes spiders y gortira into de
colla cula ... a lloch ana el cor. al 7 lo rema

Surco

Dicho die feren velatio los maresos y maresos
los maresos en zullatres esma e pass 9
surco en gullatres mal abato llas 13 Die de
Aprilij 1696. Confe Jhidoro Astorina te regre

Surco

Dicho die feren velatio los maresos y maresos
los maresos en zullatres esma e pass 9
y en zullatres mal abato llas 3 Die al red
del surco. Die 12 Aprilij 1696. Confe Jhidoro
Astorina en lo abato llas 3 en lo amochat e regre

Dala

Dicho die yan feren velatio los maresos y maresos
tant los maresos a la uolta nau de la en zullatres
mal abato llas 12 Die de la de jaume batalla

Coa del saler

Dicho die yan feren velatio los maresos y maresos
los maresos en lo barac del you del saler
en zullatres mal abato llas 11 Die de menij
y unij 1696 esca uisont ten joan y joan mar quey

Coa del gal

Dicho die feren velatio los maresos y maresos
maresos en la oue ta del y en 10 ullatres
mal abato llas 14 Die de menij y unij 1696 esca
joan mar quey y uisont ten joan

Coa de la galla

Dicho die yan feren velatio los maresos y maresos
los maresos en la oua la galla y la oua lulla
re mal abato llas 12 Die de menij y unij 1696 esca
oua la galla en un u... y en m...
se y unij 7 Die de menij y unij 1696 esca
joan mar quey y uisont ten joan

162
Cuellos de
formando
164

162
Dicho día y año se venrelasio los maresos y un ram
loma de xos en los conetes den ferando en voub
y re y vonchi mat y e gallas 14 de die 16 men
y junio 1696 e y a uniscent ten Joan y Joan mar que

Ramade
Españeguro

Dicho día y año se venrelasio los maresos y un ra
loma de xos en la barade y paregera en 27 ulla
y re a socas a 8 de y re soca die 30 de abril 1696 die
en 10 de abril 1696 en el medio juramento yeral coraly
caja de ulla y re a soca die y re a cabi van y re a soca die ta
cola y corral

Cuellos den
fomer

Dicho día y año se venrelasio los maresos y un
ram los maresos en lo van blala de ley coua
den former en zull y re a soca y un e ma
chat - 15 de die 12 April 1696. Die 12 April
aturo accre. Gasto de y re

Cuellos den
fomer

Dicho día y año se venrelasio los maresos y un ram los
xos en la maresa ramblala a la pardenalle
en 7 ulla y re a soca 13 de die 12 April
1696. Die 12 April 1696. Die 12 April
1696.

Cuellos den
giner

Dicho día y año se venrelasio los maresos y un ra
loma de xos en los conetes den giner en on
2 ulla y re a soca y e gallas. 16 de
y en un ulla y re e mo chat y e gallas
mat 7 de die 16 men 15 junio 1696 e y a uniscent ten Joan
y Joan mar que

claqueo Die 10. de Septiembre 1696. ^{144.4} ^{10. de Septiembre}
Miquele Salas hauey puent en lo claqueo
del Caballero de Matalla en los vllas
de Cremat que son 16. afor de 5 q. p.
gasto 496 cada roca, y quatro oves a for de 16 q.
per cada roca Die 24. de Septiembre 1696.
Don Gabriel Cardo de la Torre de
Pera

Malla de Pedro St. Loro atey y ^{144.4} ^{10. de Septiembre}
del Caballero hauey puent en la malla de la
del pla endent Mastro cremat
gasto 496 afor de 16 q. p. roca Die 24. de
Septiembre 1696. Gabriel Cardo scaburo afor de
16. June 1697. Gabriel Cardo cura. y Gabriel
Correa y Joseph Bitanch

Malla de Pedro St. Loro atey y ^{144.4} ^{10. de Septiembre}
del Caballero hauey puent en la malla de la
delt. Berchet, en y Mastro cremat
gasto 496 afor cada de 16 q. p. roca Die 16. June
1697. Gabriel Cardo scaburo afor de 16. June
1697. Gabriel Cardo cura. y Gabriel
Correa y Joseph Bitanch

Clayton

Die 10. Decembris 1696. ^{Sancti Martini}
pique l'aly fauer pcat en lo clayton
del's Archid' de Matello en los vlla
res cremat que son 16. apr de 88. per
gasto 496 cada soca, y quatro oves a cada soca
per cada soca de 24. Diciembre 1696
Gonçal Gabriel Cardo de la Torre de
Beroa

gasto 496

Malla de la Pilla St. Lorenzo y St. Indio
del Cab. de la Pilla fauer pcat en la malla de la
del pla enderit Marty cremat
gasto 496 apr de setenta y cuatro de 24.
Diciembre 1696. Gabriel Cardo de la Torre de
16. Enero 1697. Gabriel Cardo de la Torre de
Beroa, y Joseph Bitanch

gasto 496

Malla de la Pilla St. Lorenzo y St. Indio
del Cab. de la Pilla fauer pcat en la malla de la
della. Berchet, en 7 Marty cremat
gasto 496 apr caen de 167 die 10. de
Gabriel Cardo de la Torre de Beroa
1697. Gabriel Cardo de la Torre de
Beroa, y Joseph Bitanch

gasto 496

165
Die 9. Nouembri 1699. M^o Mi-
quel Sales, y Gaspar Gil ha-
uer preat jurant lo sindic en
lo cami de herbage de merca-
des on les bellotes abatudes

T. B. Die 17. Decembri 1699. Ma-
theu Litarch se abura acort

M^o. Nadal noy 1699

Die 9. Junij 1701. M^o. Joan de la Glasa, ministre
de lo dit Cort del endia 30. del mes de
May del dit Cort haueu preat
siquinco parcels de abiu y llana de
orti del par del port de la Vila de Frey que foron
abotats en la partida del Castellar de Espare-
guera on lo ganado de Frey y Nabor de Be-
nal y hauent prestat de jurament al Cas-
tor del Ganado aquiell jurament que los dits par-
cles erende dit orti del Barrandi de
seyl parallel de Senaral y seyl haueu de preat
en lo seu ganado hasta St. Joan y haueu aco-
de huyt dies que el haueu balli dit parcel de

Anno a nate Domini Millesimo
Septingentesimo septuagesimo ter-
tio die Juthulato decimo tertio
Lis septembris Los Machinifichis Vi-
sons fabregas Justicio de la Vilo
de Bonard y Jacome Miralles Just
de dita Vilo y Per Cella Antoni
Vidalis per Bonard Cristofol Grau
per Vitorbella Melchor Nebot per
Joan de Joseph Portan per Beno-
figos ^{don de la Torre don} per la Torre don Benito Saguer
Maren y per vitor de Camy Valero
Mons don Juntah y conuecats
en la Vilo de Bonard per negocis y
comercios als conuenir y prouir
per haer de fizar los derechos de
lo Dinero fons propasat per
lo Just major de dita Vilo de Beno-
sol Vint y aduertint lo gran dany lo
sequis del conuechar les Carraques

164
156

amal V y for sempre emochode ¹⁶⁴
 car que es de nrosda perjuici perochi
 auariss asi grass con moned de
 lo die finencia de cullo y magorment
 enlos emochand y palam les Carrey
 que y demey abrey haueuho fruit
 porro los supradichos Mages mensajeros
 supradichos Estobirer. Podubho muy
 ordenaren para evitar lo gran dany
 y obly sefo endite fallades que de
 huy auant perono alguero de dito
 comuno de qualesun San Rey y ca
 dicio quos porri ni por dho por
 cono nungu no trat emochar
 ne fallar Carrey que obly algu
 dho comony de dho finencia que
 no no abon V y deisano gran
 yonig de Brocado ne fallar ne mo
 char aquells per lo diuersi del any
 sino es de de el die de sen Andreu
 fin al primer die de Abril acor
 ber Carrey quallos que no sonon

fructo quello Casasco y demey abia
sindio en dit tempo y termini de
su Andreu fidal primordio de
Honit fructo que perringueno no
nost ce pugo venochor sh pona
de sey Minoy y i per cas sindio
quede dit Vchiny de dito Comuna de
fallor y venochor Carrasque y demey
para pagar los nodrimos y cultos
o forubit de ney y aiguy ental
Cas pugo desde dit dia primor
de dit on avant venochor ad
tal que hoquer de donar Minois
al pona dural de lo vto et hoc
on hi aver necessida

Res panti nott et ho
Culox supn dit die mey cany era
cloron y ordonaron los damunt dsh
Vndich que de huy avant qual
scud vchi dilo bonno de cultos
pugo cultos en los Borchy Casoy

165.

167

Calr dello dito finenno quale uschi
 Bacon de foro del territorio de dito
 finenno como expedisco lo nu-
 mero de 40 Bacony con pessos en
 esto la dolo eno lo quale loyge
 non pender asi ambyz Guany con
 o quando de quatecude perrony
 de foro dito finenno y hozerde
 pizar per cada ho de diez Bacony lo-
 eloque valdran aso 2 Et han de
 pagar 12 per cab de dos Miosy aso
 4 y per cap aso 4 de tres Miosy o
 menos a 3 Et per cap per dros de
 herbatge

Rpt Martin deotto

Que lo Sanado no pagen
 rentas en los cabrascals
 rauenke belloto

Anno anate Anno MCCCij die
 Intitulato Decimo sexto mensis
 Septembris lo nater Joan Escrij

Juicio de lo Vilo de Aganeta
Francisco Iraz y Miguel Barba
Jurado de don Vito Juan Vidal
y mierto por cas omenajero de cada
Jaume Vilalta y Cristofel
Iraz de Bonaval Antoni Zeltido
y Joan Moliner por Villobello
Bernhomen Douin notario
de Aganeta Melchor Douin
por Benozigno Gabriel Lardo
por Aganeta la torre don
Pedro y Melchor Lorig por
Vilas de cany atobay unido
neta pasant los camptre de
dich camptre ftenour al
grandany y por fte o rasona
lo sacado cabrie y llanar
~~los camptre~~ entrant on los camptre
cals haen on dri Beloto y de cada
Vilobello de lo dolo finen por
entrat los parados no por con
los bacory ~~finen~~ finen

166

168

166

per lo abuy fandi Sanado enmen
 jarre lo Belido Carran Chotubi
 den emanador d'os egualde
 vido Sanados de cabite ehanos
 que se hueriran a entrar los Sanados
 hauersti Belite en los carraycah
 Casura vilo senalado seli que
 de encorreguen enpeno de 306 si
 seran d'os cabi en d'os Carraycah
 de el dia de ^{plani} ~~hora~~ fin d'os
 lo mes de Janer y d'ambos enaser
 hauer de pagar la comuna que
 acorreh de quiscun durado de co
 da vilo d'os ab'os aydado
 manoran p'ca d'os carraycah
 aplicados d'os p'ca al comu
 del herazgo ^{condesos y al aydado lo alme} ~~es etiam en~~
 d'os que manoran p'ca de
 el carraycah sean de guardar
 en cada vilo. E d'ambos Mater
 estobier los supordih indichi

que de muy auant se hizo por cosa
de su ~~señoria~~ de su señoria
de los dichos de quise un bil
en lo endom de son Ma cada un
any en lo vilo de cullo atenu
o por sobre la dila. carroyal y tan
be por poner cada uno de los di
non de por baje al vilo de cullo
aco vites los any que los auore
Nota y nota auore se pondra
de sus en lo vilo se pondra los
Carroy de si sea de tenir o
Just uno en lo endom de son
de su pero vedar los Carroy
cal al Sanador.

De los señores Martin mlti ofo.

En la Sala del Consell de la Vila de Vinsabella
en lo dia 13. de Setembre de 1712. Desques de passats
los Contes dels cabalys los Señors Comunitats y Men
sages que assistiren a diti Contes de terminaren y se
creyeren en Vista de l'Esc. alay de dietes de les Vins.
de la Comuna a que assistix son en un l'han regone
gut los cobra molt gran, sent aixi que ga delidona
son del ay de molt gran de les abes que regone que

167
 cosa de
 qual
 poseu
 no q
 cobretol
 d'obra y
 687 1/2
 en la vi
 huxy, 1/2
 los años
 1770 y ton
 toj =

per les dretes de anar a les Vinyes de la Comuna
 sols sobre lo salar tenen los Sindicis y menys
 jori que van a dretes Vinyes per l'adicta de ara
 enavant; de q^d done fee

1770 Licent Manfrances 1/2

Die 24. octubre 1713. Antoni Litarach delo pint
 Vila de Calla manifiesto ab Jurament d'auer
 entral de forala Tinenca s. r. de les Vinyes
 amunt y tenen en vna barra la copalla d'eta
 amunt

En la sala de Consell de la Vila de Sivitaba
 ha en lo dia 15. del Mes de setembre 1716.
 Peques de parat los Contes dels Herbatges
 tots los Sindicis y menyalgons de la Tinenca
 de Calla los quals pltenent que ya moltes
 Senores que en la Terra de Comuna ensey
 herbatges, y masades, plantan differentes
 Abres, y aysi mateix sembran ya forment
 ya llegums axi m' broset, halli altre
 broset nome per picuar, de que los
 Sanados de lo dita Tinenca no paguen
 entrar en les herbatges, ni masades. Per
 co establiren, y ordenaren que ningun
 na persona que lindra Masada, o
 relat en la Terra de herbatge, o Comuna
 paga plantar o qualre centes passes d'po
 tat de la Cana de dita Masada ningun de

genero de Abre, y aixi malcip no paga
sembrar ni blat, ni llegums, ni altres
y alti altre, sino que si sembra blat
o altres grans, menuts que no sia
barella tota junta, y si sembra lle-
gums que el pago sembrar tota
tot en un puesto, y si lo contrari fero
que el Anode Catal heretab, o
parada no paga haver fan, ni
esmena. y tots los Abres que es
trobaran dins de les 400. poses prop
de la Cora paga haver fan y esmena
de dits Abres, pero se ha de entendre
en les cases, o parades que hy hauren
habitacio continua.

Per Joseph M. de ...

may abaroz
se mejora

En la Sala del Consell de la Vila de
Stabella als 15 dies del mes de

En la Villa de Aznaita a los 14 de Agosto de 1717
Apertur en la Sala de Jofa Vico. los mensajeros
afu de parantur omphu de herbage Mellorade
to Borden. Et Ballimus en que carum duno pui...

65
170

plantas Arbores en las lindas abque no
pueda producirse Chamco, Bar 1.18.18 todany
garmuna Arbitraria als Pradors y en lo restante
quida en lo foris y delos foris mas offi

En la villa de Bernal a 14 del mes de Setiem-
bre 1723 despues de haver pasado por los
bargetos los sindichos y mensajeros de la Binencia
de Cella lo qual se tiene en consideracion
que ya en Establimento que para y mana
que elotr los bacory foratens de la fora
la Binencia tenga obligacion qualicunq
dehens de dicit Binencia de manifestar los
ab Jurament, y pagar lo dret que esta dret
por el dret Capitol, y lo dret de dicit
Viles no ayden de ser reconocido por lo
Terme para veure los que cada uno han
entrat, y no porten lo dret que es dret
bacory deuen de entrar de defora, y es de fra
da als dret herbolges per la omnia de dicit
Jurats por lo establiren, y ordenaren que
cada Jurat de dicit Viles tenga obligacion
de haver de ser reconocido por son Terme
los dret y de que no havran manifestar
que el, fara poronar a set, y a lo que

y el jurat que cascun foy no cumplira en esta obli-
gacio si a tinguet a pagar totas las entredas de dits bacors
forados, que constarian haver entrat defora la finencia
y aysi mateix que dets jurats de Caserna Vila tinguem
obligacio tot los foyers que hy aura billota de haver de
portar los camonials, y portar las escues, dels cor-
comuchins, y dels que atiga noticia de haver la
abalades antes del dia de S. Marti, y el que
no ho fara tinguem la facultat los iudichs que
pararan los condes dels herbatges de cargar los
del jurat onis lo que el pareixera ser just
y que los jurats que faran las diligencias de la
Inquisicio de dits bacors tinguem un tiers del
pena que cometen los que el entren ser manifestadors,
y donar lo señal, y tot lo demes del esta-
bliment de dits bacors, y de abatre bellotes que den
en Jaforca y Valor.

Bassa del gla del orclo de Benasal.

Mei en dita dia mes, e foyers dets iudichs y pleynats
de lo minara y manaren que ninguna persona
sia gozada de llevar ningun genero de roba, ni draps
en la bassa del gla del orclo de la Vila de Benasal, ni
enbrutar la fygua de dita Bassa en pena de 5 p
tidora dita pena un tiers al Guardia, o Alcaide, y la dot
tercer al comu de dits herbatges

y el jurat que cascun Any no cumplira en esta obli-
gacio si a lo que a pagar totes las entradas de dits bacors
forados, que constarian haver entrat de fora la Tinencia
y aysi maleys que dets jurats de Caserna Vila tinguen
obligacio totes los Any que hy aura billota de haver de
pedar los Camarcals, y portar los exuses deli Cor-
comuchuris, y deli que eliga noticia de haver la
abalades antes del dia de S. Marti, y el que
no ho fara tinguen la facultat los Indichs que
paxaran los condes deli herbalges de cargarlos.
Del jurat onnis lo que el pareixera ser just.
y que los jurats que faran las diligencias de la
Inquisicio de dits bacors tinguen un Cors de la
pena que cometen los que els entren sems ma-
nifestarlos, y donar lo frenal, y tot lo demes deli esta-
bliments de dits bacors, y de abatre bellotes que den
en Taforea y Valor.

Bassa del pla del oroto de Benasal.

Mei en diti dia Mes, e Any de dits Indichs y pleuats
de lo minaran y manaren que ninguna persona
sia gozada de llevar ningun genero de roba, ni draga
en la bassa del pla del oroto de la Vila de Benasal, ni
enbrutar la figua de dita Bassa en pena de 5 pax.
tidora dita pena Vntes al Guardia o Ausada, y lo dot
frent al comu de dits herbalges

169
No poder fer Ceniza & Ceniza
de Carrasca, Loure, ni llasbe
Com ni lletina & Cremat sens li-
cencia Regidor. =

En 15 de Novembre 1760 Reunidos, y Congregados en
la Sala & present Villa de Culla para tener fues-
to los Sindichos, y Mayores de las Villas, y Nidos desta
Ciudad de Culla, y Concurridos los Seguros; Doce por
Culla Miguel Vidal; Por Benazar Pere Biver; por
Vistabella Blas Galido; Por Adzaneta Joaquin Juan
fones; Por Benafig, Carlos Biver; Por la Comendante
era Francisco Pitarck; Por Vilardocanes Jurgio Mira-
les; Por Sant Lluís Orde Particular, y ab Cos, y Cas-
dos Casells (exceptant Vistabella) Ramon Discrepan
& tot los Altres, Estatuieren, y Ordenaren que Ni-
guna Persona dia horada de fer Ceniza, en terra
& herbage, ni acagador, Carron, ni Mallades, de la
Venia & Carrasques, Roures, ni llasbe, Ceada, ni
deca pena & 50^{rs} per cada una vegada sera abe-
gado ferra, aneplegama, o portama, doce, dos ter-
cos, pero la setena, y Comu de herbage, y un ter al
acagador, y que dia responsable; y pague totas las
Cales de Cremat desenfetes an aquella partida as-
sna atrobat fer Ceniza; y que baix lo mateixa
para ninguna Persona, sans licencia del Regidor

Peronete Theodoro Lopez Indio,
 Per Benafios Joseph Domingo de
 Joseph Indio real tomo de Berona
 Joseph Clomex Indio, y per Vi
 landuany Agustin mixallo Indio
 Portano quiscu orde particular ab
 Uot y parecer de los Concell y ayunta
 mento respectivo nemine discrepan
 te estatueron e Ordenaron que ning
 agriero de Avaris puyentran en los
 rastos hasta oraaty tres dias
 de metes las Sables y que en las Uines
 ay si metes no puquen entrar ningun
 Esero de Avaris hasta oraaty tres dias
 despues que fueran lexomat en pena
 de 158 de dia y 308 de nit por cada
 vezada sera Arobato 109 un tex por
 la eterna y come de herbosy un tex por
 Al Anso de la oretat y un tex por a la
 casadora y que to to oraxona Cepas puy
 ...

110

Donete Alejandro Cerey Indio,
Por Benafios Joseph Domingo de
Joseph Indio reala Torre de Berona
Joseph Cordero Indio, y por Vi
landuamey Agustin mixallo Indio
Por tanto quisier orde particular ab
Vob y oaxens de los Councils y ayunta
menty respectivos nemine discrepan
te estatueren e ordenaren que ning
agencia de Avaxio puzen mas en los
Castells hasta oaxaty tres dias despues
de metes las Escribas y que en las Vines
ay si matep no pu oquen entrar nunca
Enemio de Avaxio hasta oaxaty tres dias
despues que Avaxan lexomat en genda
de 158 de dia y 308 de nit por Casuina
vegada una Arrobat 109 un texo genda
de setena y come de herbass un texo por
Al Año de la exetat y un texo por a la
cuidador y que to ta oaxiona Casu puzen
donde se exhiba - a v. ... Real de

La finensa de Culla te comprat, eo,
 per via de establicio obtene se
 nona comunment ab privilegi
 otorgat per lo capitol General de
 la Religio de nostra S.^{ma} de Montesa
 de totes les fustes, herbes, pasos, ma
 llades, pesos, mesures, herbatges
 lleudes, pasatges, y allredrets, que
 eren y obbenia dita Religio, ab res
 poncio de cents quisun any de
 70 s^{rs}. Pera pagar lesquels
 quisun any. Y gastos altres que
 se offeren de sustentar y con
 rrear los abceerados pasos malla
 des y allrescos pera major profit
 y utilitat de tots los ganados de dita
 finensa, quisun any, se ve ma

manifest Enquiscuna Vila de dita
tinensa de tots los Veïns dels ga-
nados que quiscu de aquells fe
Y per este manifest per quiscuna
Vila es Junten los sindichs de les
set Viles En Una d'elles Y allí
es conta los recibos que en bodie-
curs del any lora conuenget fer
Y aixi materia los gastos que se
an fet per quiscuna Vila Y Junten
les 70 ll. de cens que paguen
ab lo gasto, Y no sent les rebu-
des competents a les dates (com
James a plequen) allo que falta
per la data es repartix entre
los ganados aixi grosos com me-
nuts, Y per esta raho dits gana-
dos poden pagar Y pagar les er-
bes de tota la terra que totes les
Viles Juntes teneu com part de

Vita Religio Entots los termes de
 Vites Viles laqual queda Ya sena-
 lada en cada terme, Yaixi mateix
 tallar fusta Yaltres cosas.

Y haundi en la Vila de Benasal Yaltres
 de dita tirrensia algunos personas Parey
 de dotze fills los quals an obtenyut
 lo priuilegi ordinari. Pretenen que
 no poden ser compellits a pagar este
 dret de Erbatge dels ganados que
 estacha. quisquen any, quant mes
 Y quant menys, conforme los gas-
 sefan,

Preguntas sia estos bales podra la dita
 tirrensia per via de manaments con-
 forme capítols obligarlos adonar dit
 manifest dels ganados, Y per a cobrar
 lo dret de executarlos; O, si serube no
 donant lo manifest niuolen pagar
 lo dret de Erbatge que ellocare

sent atrobats los ganados en la tierra
que es comuna de ditas viles en que
cun termo (que es dca y nomena
terra de Erbatge) y enorarlos
com a forasters y no fosen el hiny
de dita finensa, y privantlos en
tot no puegan prexer absorga-
nados dita terra ni Usar de al
bredret que per raho de ddit Privi-
legi podien gosar.

Responet a lo que es consulta en
este paper lo de entrar que los pares
de dotze fells de huen pagar lo dret de
herbatge que es propon per moltes
rahons y veritadament per les seguent.

La primera perque la imposicio que
esfa pera poderse pagar la corresponcio
y cantidad que es narra en la consulta
es ser causa que ya existia anique

Los pares de dotze fillis que ara pre-
 nen estar immunes, paguesen ob-
 tengut lo privilegi de exempcio en que
 es funden, y en las impositiõs de ese
 genero que fan les Universitats enbe-
 sos. Veñens ex causa precedentis de fuer-
 to. Contribuir los dits pares de dotze fillis
 sens que els paga de pagar ni valer
 lo privilegi, e immunitat que tenen, com
 entenençia asenten. aixi Placardo
 ad Bonaderam aponte de laudimij C. 46.
 Vers. Nota, latij me Joannes Antonius
 Bellonus Cons. 69. per totum Francisus
 de Venduto quest. et Resol. civil. Cap. 26.
 An. 8.

La segona perque segons se suposa en
 la consulta, per raho del establiment
 que del herbatge fustes, y fustatje es feu.

per la Religio a favor de la setena,
esta vez por cada un any a la dita Re-
ligio por via de sems, y canon la suma
y cantidad de 80 l. y en la contribucion
de semblant sems, despues tambe con-
tribuir los paves de dotre filly, etc. Blan-
cardi. l. 1. supra Veri. obduodecim
liberorum numerum, Franciscus de
Tonduto dicto Cap. 26. n. 10. Trenta pen-
quus Car. iur. lib. 1. de iure in mu-
nicipalis Resolutione v. Veri. Septimo de-
claratur.

La terrera por que la dita emporcio
es fa per pagar aixi lo dret de herbatje
que es corre per ala Religio, com pera
satisfen los gastos que se fexen per
pera la conservacio de les herbas, y goant
de aquelles los paves de dotre filly es

clar que no espoden eximir de pagar
 lo que per portada els toca; mes en les
 lletres de esta Cebilitat no estan adfuec
 exempts los eclesiasticos que tenen
 ganados, pero de pasauis Cap. 8. n.º 11.
 y ab vaho perque en uere aquell que
 goza de la Cebilitat, deu també conuener
 en lo que es paga per vaho de ella, l. 1.
 §. fin. ff. de aqua pluua arcenda, Bar-
 bara axioma 4A. n.º 2.

Y seria cosa diforme que les Uniuer-
 sitats comprasen a si. cortes los herbagios
 y que cuidasen de la conseruacio de
 aquells, pera benefici de los bestios, y
 que estos gozaren abros ganados de les
 herbes, y que ab motiu de tenir doctre
 fills se exemisen de pagar la part
 que els toca de la impositio, y tacha

que esta para la satisfaccio de dets
carrechs.

Abque emne los paves de dets fills
ganados, y a prospancie de las dets herbas
podra la Señora de Culla executar
aquella cantidad que els imponora al
respeite del ganado que tenen, y si aias
no el manifesten los podra tambe executar
la pena que esta instituida contra los que
deixen de manifestar los ganados, y
la execucio de estas cosas sea de fey iuris-
tancia de los Jueces de la Señora; porque
lo Sindiich de Benasal non pot fer
a oratio que hauent ho fet, los dets paves
de dets fills reconocueren en lo any
1664, y 1665. a esta Real Audiencia
y notificaren a la dita Vila segons se
erten, Enes Reals Cédulas, abque la dita

Vila esta impedida de poder ser, per
 estar pendents les dites causes, per
 la qual raho se ve que los demes
 Pobles de la Senya aqui no es notifican
 les dites Reals Cèdres ofaien, y exeucien
 y si de estes exeucions recorriesen los
 pares de dotre fells, o es valgueren de
 Verney, entons se aura de defensar
 la causa peraque es declare si estan
 exempts, o no de pagar l'oldit dret de
 herbatje y auxi osent saluo sempre.

Don Melchor Calbo

